

RAWE 2022-23

ಸುಧಾರಿತ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಪದ್ಧತಿಗಳು

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಇತರೆ ಕಸಬುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆಯಾ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹವಾಗುಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳುವ ಕೃಷಿ ಕಸಬುಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ಕುರಿಸಾಕಣೆ, ಆಡು ಸಾಕಣೆ, ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ, ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ ಹಾಗೂ ಮೊಲಸಾಕಣೆ ಮುಂತಾದ ಕಸಬುಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉದ್ದೇಶಿತ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಲು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಸಬುಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ಅಳವಡಿಕೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವಿಲೇವಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ದೇಶೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸುಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ಕುರಿ ಮತ್ತು ಆಡುಸಾಕಣೆ, ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ, ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳ ಸಾಕಣೆ ಮತ್ತು ಮೊಲಸಾಕಣೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರಣೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಕೃಷಿವಲಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

1. ಹೈನುಗಾರಿಕೆ

ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಸಾಕಲಾಗುವ ದನಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಹೈನುರಾಸುಗಳನ್ನುವರು. ಯೋಜಿತ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ಷವಿಡೀ ನಿರಂತರ ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

1. ತಳಿಗಳು

ಐ ಹೈನುತಳಿ ದನಗಳು

ದೇಶೀಯ ತಳಿಗಳು

(ಅ) ಗಿರ್: ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದ ಗಿರ್ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ.

ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಂದು ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಇವೆರಡರ ಮಿಶ್ರ ಬಣ್ಣ

ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ದೇಹ, ಉಬ್ಬಿದ ಹಣೆ ದಪ್ಪಕೊಂಬುಗಳು, ಉದ್ದವಾದ ಹಾಗೂ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಎಲೆಯಾಕಾರದ ಕಿವಿಗಳು ಭಾರತದ

ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ.

ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ (305 ದಿನ) ಸರಾಸರಿ 1200 ರಿಂದ 1600 ಲೀ.

ಮೊದಲನೆಯ ಕರಾವಳಿ ಸರಾಸರಿ 30 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

(ಆ) ಸಾಹಿವಾಲ್: ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಈಗಿನ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ದೇಶದ ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸಾಹಿವಾಲ್ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂದು ಹಾಗೂ ಬಿಳಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ.
ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಳೆದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಮಡಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಮೈಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ.
ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಮೈಕಟ್ಟು.
ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಚುರುಕಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು.
ಸಾದಾರಣ ಗಾತ್ರದ ಕೊಂಬುಗಳು.
ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 1500 ರಿಂದ 1800 ಲೀ.
ಮೊದಲ ಕರಾವಳಿ ಸರಾಸರಿ 30 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ವಿದೇಶಿ ಹೈನು ತಳಿದನಗಳು

(ಅ) ಜೆರ್ಸಿ: ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಬ್ರಿಟನ್ ದೇಶದ ಜೆರ್ಸಿ ದ್ವೀಪಗಳು.

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮಾಸಲು ಕಂದು ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪುಮಿಶ್ರಿತ ಬೂದಿಬಣ್ಣ.
ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರ-ಚಿಕ್ಕತಲೆ-ಕಪ್ಪುಮುಖ.
ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಬಾಗಿರಿದ ಕೊಂಬುಗಳು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪುತುದಿ.
ದೊಡ್ಡದಾದ ಹೊರ ಉಬ್ಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಗುಳಿಬಿದ್ದ ಹಣೆ.
ಸಮತೋಲನವಾದ ಕೆಚ್ಚಲು ಮೊದಲನೆಯ ಕರಾವಳಿ ಸುಮಾರು 25 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 2000 ರಿಂದ 4000 ಲೀ.

(ಆ) ಹೋಲ್‌ಸ್ಟೀನ್-ಫ್ರೀಷಿಯನ್ (ಹೆಚ್.ಎಫ್)

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಹಾಲೆಂಡ್ ದೇಶ.
ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಬಿಳುಪು ಬಣ್ಣ.
ಮಿಶ್ರತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಸಲು ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ತಳಿ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.
ಮುಖ ಉದ್ದ ಹಾಗೂ ನೇರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
ಈ ತಳಿಯ ಪಡ್ಡೆಗಳು ಸುಮಾರು 10 ರಿಂದ 11 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 200 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ದೇಹ ತೂಕ ತಲುಪಿ. ಬೇಗನೆ
ಫಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗುವಾಗಲೇ ಮೊದಲನೆಯ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡದಾದ ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು
ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 3000 ರಿಂದ 6000 ಲೀ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ.
ಈ ತಳಿಯ ಉತ್ತಮ ಹಸುಗಳು ತಮ್ಮ 3 ಮತ್ತು 4 ನೇ ಯ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು
ಪ್ರಕಟಿಸಬಲ್ಲವು.

ಉಪಹೈನು ತಳಿ ಎಮ್ಮೆಗಳು

ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಎಮ್ಮೆಗಳ ಸಂತತಿ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾರತ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಶ್ರೀಲಂಕಾ ಮತ್ತು ಥಾಯ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಎಮ್ಮೆ ತಳಿಗಳು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿವೆ. ಹೈನು ತಳಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ತಳಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

(ಅ) ಮುರಾ

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಪಂಜಾಬ್ ರಾಜ್ಯದ ಮೆಹಸಾನ ಮತ್ತು ಮುರಾ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಹರಿಯಾಣ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಂದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚು.

ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಕಪ್ಪು ಚರ್ಮದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಕೋಡುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಲೆಯ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೇವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಷ್ಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸರಾಸರಿ 31/2 ಯಿಂದ 4 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (40 ರಿಂದ 48 ತಿಂಗಳು) ಮೊದಲನೆಯ ಬೆದೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಮುರಾ ತಳಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಬೆದೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು 30 ರಿಂದ 33 ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸಿ ನಂತರ ಗರ್ಭಧರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು.

ಈ ತಳಿ ಎಮ್ಮೆಗಳು ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 1800 ರಿಂದ 2000 ಲೀ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ಶೇ. 5 ರಿಂದ 8 ರಷ್ಟು ಜಿಡ್ಡಿನಂಶವನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

(ಆ) ಜಾಫರ್‌ಬಾದಿ:

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದ ಜುನಾಘಡ, ಕಚ್ ಹಾಗೂ ಅಮೇಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು.

ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ದೇಹ ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತ ತೆಳುಕಪ್ಪು ಮೈಚರ್ಮ.

ವಿಷಿಷ್ಟಾಕೃತಿಯ ಕೋಡುಗಳ ರಚನೆ.

ಉಬ್ಬಿದ ಹಣೆಯ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಇಳಿ ಬಿದ್ದ ದಪ್ಪ ಕೋಡುಗಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದಪ್ಪ ತಲೆ.

ಸರಾಸರಿ 30 ರಿಂದ 35 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಬೆದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 1200 ರಿಂದ 1500 ಲೀ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಿಡ್ಡಿನ ಅಂಶ ಶೇ. 7 ರಿಂದ 9 ಈ ತಳಿಯ ವಿಶೇಷತೆ.

(ಇ) ಸುರ್ತಿ:

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದಮಾಹಿ ಮತ್ತು ಸಾಬರಮತಿ ನದಿಗಳ ಪ್ರದೇಶ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೈರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು.

ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ದೇಹ, ಕುಡುಗೋಲು ಆಕೃತಿಯ ಕೋಡುಗಳು.

ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ, ಕೊರಳಿನ ಕೆಳಭಾಗ, ಕಾಲುಗಳ ಗೊರಸಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಮತ್ತು ಬಾಲದ ತುದಿಯ ಕೂದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಕೂದಲುಗಳಿರುತ್ತದೆ.

ಸರಾಸರಿ 26 ರಿಂದ 28 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಬೆದೆ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಗರ್ಭಕಟ್ಟುವ ವಿಶೇಷಗುಣ ಈ ತಳಿಯದು.

ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 1200 ರಿಂದ 1500 ಲೀ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಶೇ. 7 ರಿಂದ 9 ಜಿಡ್ಡಿನ ಅಂಶವಿರುತ್ತದೆ. ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

(ಈ) ಪಂಡರಾಪುರಿ

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಾಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳ ನಡುವೆ.

ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಮೈಕಟ್ಟು ಕೋಡುಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ಹಣೆಯ ಎರಡೂ ತುದಿಗಳ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿರುತ್ತವೆ.

32 ರಿಂದ 36 ತಿಂಗಳ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆದೆಗೆ ತಿರುಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಹೊಂದಿದ್ದು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಗರ್ಭಧರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು.

ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 800 ರಿಂದ 1200 ಲೀ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಹಾಗೂ ಶೇ 6 ರಿಂದ 7 ರಷ್ಟು ಜಿಡ್ಡಿನಂಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಮೇವು ಸಿಗುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

(ಉ) ಸೌತಾಕೆನರಾ (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ)

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಧತೆ ಇರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಈ ತಳಿಯ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಂಬಳ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವುದು. ಕೆಸರುಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಓಡಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ತಳಿಯ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲ.

ಋಷಿವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವ ದನಗಳು

ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಕಳೆದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬಹುತೇಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಯಾಂತ್ರೀಕರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದನಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನೇ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಬಗೆಯ ತಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೇಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ಜಮೀನು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ನಗರದತ್ತ ವಲಸೆ ಹೊರಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಬೇಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ದನಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಕೇವಲ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ತಳಿಯ ದನಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾದವೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಆಂಧ್ರದ ನೆಲ್ಲೂರ್ ಮತ್ತು ಓಂಗೋಲ್, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕಂಗಾಯಮ್, ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಖಿಲ್ಲಾರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣವ್ಯಾಲಿ ತಳಿಗಳು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ತಳಿಗಳು

(ಅ) ಅಮೃತಮಹಲ್

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ಮೈಸೂರು-ಮಂಡ್ಯ-ಹಾಸನ-ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮೈಕಟ್ಟು, ವಿಶಾಲ ಎದೆ, ಉದ್ದನೆಯ ಸದೃಢವಾದ ಕಾಲುಗಳು.

ಊದಾ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಮಿಶ್ರಬಣ್ಣ.

ಎತ್ತರಿಸಿದ ನೀಟಾದ. ತಲೆಯ ಎರಡೂ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಬುಡದ ಕೆಂಪು ಬಿಳಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೋಡುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿದಂತೆ ಚಾಚಿ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಂಭಾಗುತ್ತ ಚೂಪಾದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಕೋಡುಗಳು ಈ ತಳಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ.

ಚುರುಕು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಭೂಮಿಯ ಉಳುಮೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನೇರವಾಗಿ ನಡೆದಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ.

ತೂಕದ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆಯುವಾಗ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ.

ಈ ತಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಗುಣ.

ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಹೋರಿಗಳ ಮೈಬಣ್ಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಪ್ಪು ಛಾಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

(ಆ) ಹಳ್ಳಿಕಾರ್

ಮೂಲಸ್ಥಾನ: ತುಮಕೂರು, ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಈ ತಳಿಯ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಂಡುಕರುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ರೂಢಿಗೊಳಿಸಿ ಪಳಗಿಸುವ ಕಸುಬನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಹಲವಾರು ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಕಾರ್ ಜನಾಂಗ ಎಂದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಮಗಾತ್ರದ ಮೈಕಟ್ಟು, ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆ, ಸದೃಢ ಕಾಲುಗಳು.

ಬೂದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಕೋಡುಗಳು.

ತಲೆಯ ಎರಡೂ ಬದಿಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಚೂಪಾದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ನೇರವಾದ ಮುಖ ಚುರುಕಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ನೇರ ನಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ದನಗಳ ಮುಖ್ಯ ತಳಿಗಳೆಂದರೆ:

ಖಿಲ್ಲಾರ್, ಕೃಷ್ಣವ್ಯಾಲಿ ಮತ್ತು ದೇವಣಿ ದನಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ತಳಿಗಳ ಮುಖ್ಯಗುಣಗಳೆಂದರೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆಯ ಭಾಗ, ಸದೃಢ ಕಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಮೈಕಟ್ಟು.

ಮೈಚರ್ಮವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಚ್ಚಬಿಳಿಯಿಂದ, ಊದಾ ಮಿಶ್ರಿತ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ.

ದೇವಣಿ ತಳಿಯ ದನಗಳ ದೇಹದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳ ಆಕಾರಗಳ ಚಿಕ್ಕ ಮಚ್ಚೆಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹವಾಗುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಗುಣವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಇರುವ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಂತಹ ತಳಿಯ ದನಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಲೆನಾಡು ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಸಣ್ಣಗಾತ್ರದ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ತಳಿ ದನಗಳನ್ನು **ಮಲೆನಾಡು ಗಿಡ್ಡತಳಿ** ಎನ್ನುವರು.

2. ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳು ಮತ್ತು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ

ಎರಡು ಶುದ್ಧ ತಳಿಗಳ ಸಂಕರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಕರುವೇ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕರು. ಈ ಕ್ರಮದ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಿಶ್ರತಳೀಕರಣವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ತಳಿಗಳ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಶುದ್ಧ ತಳಿಯ ರಾಸುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಕರಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಹುಟ್ಟುವ ಕರುಗಳು ಮೇಲ್ದರ್ಜೀಕೃತ ತಳಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ರಮದ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಳಿಗಳ ಮೇಲ್ದರ್ಜೀಕರಣವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೈನು ತಳಿ ದನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಇವು ಇತರೆ ತಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಸಹ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ಹೈನು ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದ್ವಿಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಹೈನು ತಳಿಯಲ್ಲದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 740 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ತಳಿಗಳ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ವಿದೇಶಿ ಶುದ್ಧ ಹೈನು ತಳಿಗಳಾದ ಹೋಲ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಫ್ರೀಷಿಯನ್ ಹಾಗೂ ಜೆರ್ಸಿ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಕರಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪೀಳಿಗೆಯ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪ್ರತಿ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 2000 ದಿಂದ 5000 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ವರೆಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಗೂಳಿಗಳಿಂದಲೇ ಮುಂದಿನ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಉನ್ನತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1970 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕ್ಷೀರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಕಸುಬು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಉಷ್ಣತಾ ಹವಾಮಾನಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೆಳೆಯ ಉಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸಾಕಷ್ಟು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಸರಾಸರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಯಶಸ್ವಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಿಶ್ರತಳೀಕರಣ ಅಥವಾ ಉನ್ನತೀಕರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಸುಗಳ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಗುಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ

1. ಕರುವಿನ ಹುಟ್ಟುತೂಕ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.
2. ಕರುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
3. ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಫಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. (ಪ್ರತಿದಿನ ಸರಾಸರಿ 500 ಗ್ರಾಂ ನಂತೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ)
4. ಸರಾಸರಿ 24 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕರುವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
5. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 14 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ 6 ರಿಂದ 8 ಕರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
6. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು 10 ರಿಂದ 12 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತದೆ.
7. ಪ್ರತಿ ಸೂಲಿನ ಕರಾವಿನ ಅವಧಿ ಸರಾಸರಿ 10 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ.
8. ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ 27 ರಿಂದ 30.ಆದರೆ ಗರ್ಭಕೋಶವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಲು 45 ದಿನಗಳು ಬೇಕಿರುವುದರಿಂದ 2ನೇ ಅಥವಾ 3ನೇ ಬೆದೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಪಡೆಯುತ್ತವೆ.
9. ರಾಸುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮೇವು ತಿಂದು ಜೀರ್ಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿವೆ.
10. ಉಷ್ಣವಲಯದ ಹವಾಮಾನಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಾಕಷ್ಟು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಣಗಳು

ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹೆಣ್ಣುಕರುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಈ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಣಗಳೆಂದರೆ

1. ಕರುವಿನ ಹುಟ್ಟುತೂಕ
2. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಗತಿ (ಶೀಘ್ರ/ನಿಧಾನ)
3. ಫೌಡವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವ ಅವಧಿ ಅಂದರೆ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗಿನ ತೂಕ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸು
4. ಮೊದಲ ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ತೂಕ, ಶರೀರ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸು
5. ಮೊದಲ ಕರು ಹಾಕಿದಾಗ ತೂಕ, ಶರೀರ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸು

6. ಮೊದಲ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ

7. ಸೂಲಿನಿಂದ ಸೂಲಿಗೆ ಅಂತರ ಇತ್ಯಾದಿ

ಒಂದು ಕರುವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಹಸುವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 6 ರಿಂದ 8 ಸೂಲುಗಳವರೆಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿರಬಲ್ಲದು. ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಜೀವಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಣಗಳು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಪೋಷಣೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಕರುಗಳ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ

ಕರುವಿನ ಹುಟ್ಟುತೂಕ

ಕರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ತೂಕವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾಯಿಯ ತೂಕದ ಸರಾಸರಿ ಶೇ. 6.5 ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಹಸುವಿನ ತೂಕ 300 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಇದ್ದರೆ ಕರುವಿನ ಹುಟ್ಟು ತೂಕ ಸುಮಾರು 20 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಹುಟ್ಟು ತೂಕ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟ ತಲುಪಿ ನಂತರದ ಸೂಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ಕರುಗಳ ಹುಟ್ಟು ತೂಕವು ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 3 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ತೂಕವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ತೂಕವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ತೂಕಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನವಜಾತ ಕರುವಿನ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆ

ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಆರೈಕೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಹೊಕ್ಕುಳಬಳ್ಳಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕರುವಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ರಕ್ತದ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜನಾಂಶಗಳ ನಳಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿ. ಕರುವು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಬರುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸರಳ ಜಗ್ಗುಟದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಬಳ್ಳಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ತುಂಡರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡುಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ರಕ್ತಸ್ರಾವವುಂಟಾಗಿ ಕರುವಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಳ್ಳಿಯ ತುದಿಯು ಕೂಡಲೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರುವು ತಾನೇ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಮಾರು 6 ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಿರುವ ಹತ್ತಿಯ ದಾರಕ್ಕೆ ಟೆಂಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಐಯೋಡಿನ್ ಅಥವಾ ಅರಿಸಿನದ ಪುಡಿಯನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಕರುವಿನ ದೇಹದ ಕಡೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು 3 ಸೆಂ.ಮೀ. ನಷ್ಟು ಉದ್ದದ ಜಾಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ದಾರದಿಂದ ಹೊಕ್ಕುಳಿಗೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಬಿಗಿಮಾಡಬೇಕು ನಂತರ ಗಂಟಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಹೊಕ್ಕುಳ ಭಾಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಈ ಗಂಟಿಗೆ ಟೆಂಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಐಯೋಡಿನ್ ಅಥವಾ ಅರಿಸಿನದ ಪುಡಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೆತ್ತಬೇಕು. ನಂತರ ಶುಭ್ರವಾದ ಒಣ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕರುವಿನ ಮೈಯನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ತೇವರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು ಒಣಗಲು ಬಿಡಬೇಕು.

ಕರುವನ್ನು ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಮೈನೆಕ್ಕಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾಗಲೂ ಸಹ ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ನಂತರವೇ ಹಸುವಿನ ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ ಕರುವಿಗೆ ಗಿಣ್ಣುಹಾಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಬೇಕು. ಹೊಕ್ಕುಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ಕರುವಿನ ಮೈ ಒಣಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯು ಸುಮಾರು 30 ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗೆ ಮುಗಿದಿರಬೇಕು.

ಕರುವಿನ ಪಾಲನಾ ಕ್ರಮವು ವೀನಿಂಗ್ ಪದ್ಧತಿ (ಫೆಜಿಚಿಟುಟಿರಿ ಖಥಿಣಜಟಿ) ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಮದ ಅನುಸರಣೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆಯ್ಕೆಯು ಗೋಪಾಲಕರ ಅನುಕೂಲದಂತೆ ಇರಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಸುವಿಗೆ ಸೊರೆ ಬಿಡಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದು

ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕರುವಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಮೊಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಾಗಲೂ ಕರುವಿಗೆ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಪೂರೈಕೆಯು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹೊಕ್ಕಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕೀಲುಗಳ ಊತದ ಬಾಧೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಿಣ್ಣುಹಾಲು

ಕರು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ತಾಯಿಯು ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ರವಿಸಿ ತಯಾರಾಗುವ ಹಾಲೇ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು. ಕರು ಹುಟ್ಟುವ ಪೂರ್ವತಯಾರಿಯಾಗಿ ಹಸುವಿನ ದೇಹದ ರಕ್ತಚಲನೆಯ ಮೂಲಕ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು ತಯಾರಾಗಿ ಸ್ರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶೇಖರವಾಗುವ ಪ್ರಾರಂಭದ ದ್ರವವೇ ಗಿಣ್ಣುಹಾಲು. ಇದು ಕರುವಿಗೋಸ್ಕರ ತಾಯಿಯ ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಹಾಲು. ಮಾಮೂಲಿ ಹಾಲಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದವಾಗಿದ್ದು ಹಸುಗಳಿಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಕಡು ಹಳದಿಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಕರುಹಾಕಿದಾಗ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು 4 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಂದುವರೆದು 5 ನೆಯ ದಿನದಿಂದ ಮಾಮೂಲಿ ಹಾಲಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರುಹುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಸ್ರವಿಸಲ್ಪಡುವ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ರಕ್ತದಿಂದ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಪ್ರೋಟೀನುಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರೋಟೀನುಗಳು ತಾಯಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ನಂತರ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಅದಕ್ಕೆ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಆಗ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುವಿನ ಸಣ್ಣಕರುಳಿನ ಒಳಪದರದ ಮೂಲಕ ಈ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಪ್ರೋಟೀನುಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೇವಲ 4 ರಿಂದ 5 ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ನಂತರ ಒಳಪದರದ ದ್ವಾರವು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪಡೆದ ಪ್ರೋಟೀನುಗಳಿಂದ ಕರುವಿಗೆ ಉಸಿರಾಟದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮತ್ತು ಅತಿಸಾರಬೇಧಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ರೋಗಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕ, ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವಸತ್ವಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶರ್ಕರದ ಅಂಶ (ಲ್ಯಾಕ್ಟೋಸ್) ಮತ್ತು ಕೊಬ್ಬಿನ ಅಂಶಗಳು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದ 5 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಅಂಶಗಳು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ.(ಕೋಷ್ಟಕ 1)

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ಗಿಣ್ಣುಹಾಲು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳು

ವಿವರ	ಗಿಣ್ಣುಹಾಲುಶೇಕಡಾಂಶ	ಸಾಮಾನ್ಯಹಾಲುಶೇಕಡಾಂಶ
ಪ್ರೋಟೀನ್‌ಗಳು	14.0	3.2
ಸಕ್ಕರೆ (ಲ್ಯಾಕ್ಟೋಸ್)	2.7	4.5
ಕೊಬ್ಬು	5.7	4.0
ಖನಿಜಾಂಶ	1.1	0.8

ಜೀವಸತ್ಯಗಳು	-	-
ನೀರು	76.5	87.5

ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲ 6 ಗಂಟೆಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಸಿಗದೆ ನರಳಿದ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಧಿ, ನೆಗಡಿ, ಜ್ವರ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಪದೇ ಪದೇ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕುಂಠಿತವಾಗಿ ಅವು ಉತ್ತಮ ರಾಸುಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರದ 21 ದಿನಗಳು ಸಂಧಿಗ್ಧ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲಿನ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರುವಿಗೆ ಸೋಂಕು ತಗುಲದಂತೆ ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವ ಅವಧಿ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆ

ದನಗಳು, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕುರಿಮೇಕೆಗಳು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಕರುಗಳು ಹಾಗೂ ಮರಿಗಳ ಆಹಾರ ಜೀರ್ಣಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜರವು ಮೊದಲ 3 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದ್ರವ ರೂಪದ ಆಹಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದು ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಉದರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕರುಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವ ಅವಧಿಯು ಸುಮಾರು 12 ವಾರಗಳು ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ(3 ತಿಂಗಳು) ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪಾಲನಾ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. (ಕೋಷ್ಟಕ 2)

ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದ ನಂತರ ಕರುಗಳಿಗೆ ಮುಂದಿನ 4 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ 4 ರಿಂದ 5 ಲೀಟರ್ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಧ್ಯೆ 2 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಕರುವಿಗೆ ಬಾಯಿ ಕುಕ್ಕೆ ತೊಡಿಸಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ ಮತ್ತು ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಕರುವಿಗೆ ಬೇಧಿಯಾಗುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. 2 ವಾರಗಳ ನಂತರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕರುವು ಚಿಗುರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಣಗಿದ ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲು ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ 3ನೆಯ ವಾರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕರುವಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ತಿನ್ನುವಂತೆ ಅನುವು ಮಾಡಬೇಕು. (ಕೋಷ್ಟಕ 2) ಪ್ರತಿದಿನ 500 ಗ್ರಾಂ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಹಾಲನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಮಿಶ್ರಣದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು 12 ರಿಂದ 14 ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರುವಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸುಮಾರು 2.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ 2 ಅಥವಾ 3 ಸಮಭಾಗಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು. 14 ವಾರಗಳ ನಂತರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ, ಒಣಗಿಸಿದ ಗರಿಕೆ, ರೋಡ್ಸ್ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ 2: ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಮಿಶ್ರಣದ ಕರುಗಳ ಪೋಷಣೆ

ವಯಸ್ಸು	ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕುಡಿಸಬೇಕಾದ ಹಾಲು (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)	ಕರುಗಳ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ (ಗ್ರಾಂ)	ಒಣಗಿಸಿದ ಗರಿಕೆ ರೋಡ್ಸ್ ಹುಲ್ಲು, ಅಲಸಂದೆ ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪು	ಕುಡಿಯುವ ನೀರು (ಲೀ.)
01-4 ದಿನ	ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು	-	-	-
5-14 ದಿನ	2 ರಿಂದ 5	-	-	-

3ನೇ ವಾರ	5	100	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	-
4ನೇ ವಾರ	5	500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	-
5ನೇ ವಾರ	4	500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	-
6ನೇ ವಾರ	3	1000	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	-
7ನೇ ವಾರ	2	1500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
8ನೇ ವಾರ	2	1500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
9ನೇ ವಾರ	2	2000	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
10ನೇ ವಾರ	1	2000	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
11ನೇ ವಾರ	1	2000	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
12ನೇ ವಾರ	1	2500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
13ನೇ ವಾರ	ಛಿ	2500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು
14ನೇ ವಾರ	ಛಿ	2500	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು

ಕರುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ಜಂತುಹುಳು ನಿವಾರಣೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ (ಕೋಷ್ಟಕ 2). ಎಮ್ಮೆ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂತು ಹುಳುವಿನಿಂದ ಸಾಯುವ ಕರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು. ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಕುಡಿದ ಕರುಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು 9 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಕರುವಿನ ಶರೀರ ತೂಕ ಕನಿಷ್ಠ 75 ಕೆ.ಗ್ರಾಂ ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಾಲ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಒಂದು ಲೀಟರಿನಷ್ಟು ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ನಂತರ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭದ ಪಾಲನಾಕ್ರಮವು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಲು ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಕರುವಿನ ಜೀರ್ಣಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 3 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಣ/ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೇಹದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಪೋಷಣೆಯ ಯಾವುದೇ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಅಥವಾ ಆಹಾರದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲವಸ್ತು ಬಳಸಿದರೂ, ಯಾವುದೇ ಹವಾಗುಣವಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನದ ಶರೀರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕನಿಷ್ಠ 500 ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ 6 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಕೊಡುವ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಶಗಳು, ಸಸಾರಜನಕ, ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾದ ಜೀವಸತ್ವಗಳಿರಬೇಕು. (ಕೋಷ್ಟಕ 3)

ಕೋಷ್ಟಕ 3: ಕರುಗಳ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣ

ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು	ಶೇಕಡಾಂಶ
ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಪುಡಿ	40
ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ	40
ರವೆ ಬೂಸ	10
ಹಾಲಿನ ಪುಡಿ/ಮೀನಿನಪುಡಿ/ರೇಷ್ಮೆಹುಳುವಿನ ಪುಡಿ	7
ಖನಿಜಾಂಶ ಮಿಶ್ರಣ	2
ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪ್ಪು	1
ಜೀವಸತ್ವಗಳು ಎಬಿ2 ಡಿ3	20 ಗ್ರಾಂ

ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂತು ನಿವಾರಣೆ

ಕರುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ಗಿಣ್ಣುಹಾಲು ಕುಡಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಗಳಿಗೆ ಜಂತು ಹುಳುಗಳ ಬಾಧೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಪಡೆದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಜಂತು ನಿವಾರಕ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ 7ನೆಯ ದಿನ , 1ನೆಯ ತಿಂಗಳು, 3ನೆಯ ತಿಂಗಳು, 6ನೆಯ ತಿಂಗಳು ತಪ್ಪದೆ ಹಾಕಬೇಕು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷಕೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕರುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಗತಿಯು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳ (ಮಣಕಗಳ) ಪೋಷಣೆ

ಆರು ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನವಷ್ಟು ಒಣಹುಲ್ಲು, ಹಸಿರುಮೇವು ಅಥವಾ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಾದ ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು, ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿ, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಮೇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ 2.5ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಕೇವಲ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವು ಆಧರಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವಾಗ ಈ 2.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು 3 ಸಮ ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ತಿನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿನ ಸರಾಸರಿ 500 ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಶರೀರದ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. (ಕೋಷ್ಟಕ 4)

ಕೋಷ್ಟಕ 4: ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳಿಗೆ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರಮಿಶ್ರಣ

ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು	ಶೇಕಡಾಂಶ
ಕಡಲೆ ಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ	25
ರವೆ ಬೂಸ	12
ಅಕ್ಕಿ ತೌಡು	20
ಕಡಲೆ/ಹೆಸರುಕಾಳು/ಉದ್ದಿನ ಹೊಟ್ಟು	10
ಖನಿಜಾಂಶ ಮಿಶ್ರಣ	2
ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪ್ಪು	1

ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲವುಳ್ಳ ರೈತರು ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪುಗಳಾದ ಅಗಸೆ, ನುಗ್ಗೆ, ಕ್ಯಾಲಿಯಾಂಡ್ರ ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ, ಹಾಲವಾಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ 10 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಾಗ 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪನ್ಮೂಲವುಳ್ಳ ರೈತರು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹಸಿರು ಮೇವುಗಳಾದ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ರೋಡ್ಸ್‌ಹುಲ್ಲು, ನೇಪಿಯರ್ ಹುಲ್ಲು, ಸೈಲೇಜ್, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸೊಪ್ಪುಗಳಾದ ಕುದುರೆಮಸಾಲೆ, ಅಲಸಂದೆ, ಸೈಲೂಸಾಂತಸ್ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ 3 ರಿಂದ 4 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ತಿನ್ನಿಸಿದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮೇವು ಪೂರೈಕೆ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಿರಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತುಲಾಭದಾಯಕವೂ ಹೌದು.

ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳು ಹುಟ್ಟುವಾಗ 25 ರಿಂದ 30 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕವಿದ್ದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ 500 ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಶರೀರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಸುಮಾರು 12 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಫಲಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಜೀವಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ತಳಿ ದನಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ತೂಕವು ಯಾವಾಗ 200 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ

ತಲುಪುತ್ತದೆಯೋ ಆ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತಾನ ಕ್ರಿಯೆಯು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿಗೂ ಸಂತಾನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆಗೂ ಮತ್ತು ಶರೀರ ತೂಕ/ಗಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಅನುವಂಶೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ವಿದೇಶಿ ಹೈನು ತಳಿ ಅಥವಾ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹೈನು ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನಾಡತಳಿ ದನಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಗುಣಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆಯು 30-36 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಾಡುತಳಿ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಗಳಾದ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶರೀರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಳತೆಮಾಡುವುದು

ಕರುಗಳ ಶರೀರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅದರ ಎದೆಯ ಸುತ್ತಳತೆಯನ್ನು ಇಂಚುಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಅಳತೆಮಾಡಿ ಅಂದಾಜು ತೂಕವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ (5)ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 5 ಶರೀರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡುವುದು

ಎದೆಯ ಸುತ್ತಳತೆ (ಸೆಂಟಿ ಮೀಟರ್)	ಅಂದಾಜು ಶರೀರ ತೂಕ (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)	
	ಹೋಲ್‌ಸ್ಟೀನ್	ಜರ್ಸಿ
68	37	26
73	38	31
78	43	39
89	62	60
101	94	92
114	134	129
127	180	168
139	231	218
152	290	278
165	359	347
178	438	425
190	522	484
203	622	-

ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ

ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮಬಾರಿ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಶರೀರ ತೂಕವು ಆ ತಳಿಯ ಸರಾಸರಿ ವಯಸ್ಸು ತೂಕದ ಅರ್ಧದಷ್ಟಿರಬೇಕು ಮತ್ತು 14 ರಿಂದ 16 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬೇಕು.

ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳು ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆಗ ಪಡ್ಡೆಯ ಶರೀರ. ಗರ್ಭಕೋಶ, ಭ್ರೂಣ ಹಾಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಕೆಚ್ಚಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಹೋಲ್‌ಸ್ಟೀನ್ (ಹೆಚ್.ಎಫ್) ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಯು (250 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ) ಕರು ಹಾಕುವ ವೇಳೆಗೆ ಅದರ ತೂಕ ಸುಮಾರು 430 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಇರುತ್ತದೆ. ದನಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾವಧಿ 9 ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ 10 ತಿಂಗಳು. ಗರ್ಭಾವಧಿಯ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಮಾರು 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಶರೀರ ತೂಕ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪೋಷಣೆ, ಉತ್ತಮ ಸಮತೋಲನ ಪಶುಆಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇವು ತಿನ್ನಿಸಿ ಸಾಕಬೇಕು.

ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸಾಕುವಾಗ ಗರ್ಭದ ಪಡ್ಡೆಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭಾವಧಿಯ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಮಾರು 3.5 ರಿಂದ 4 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು 2 ಅಥವಾ 3 ಸಮಭಾಗ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು. ಈ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣದ ಅಂಶ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೀವಸತ್ವ ಎ ಪೂರೈಸಲು ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹಸಿರುಮೇವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವುದು ಉಚಿತ. ಕರುಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ 10 ದಿನಗಳ ಮೊದಲು ತೆಳುವಾಗಿ ಸಗಣೆ ಹಾಕುವಂತೆ ಆಹಾರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಸಿರು ಮೇವು ಕೊಡಬೇಕು. ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಅಭಾವವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಕುಸುಬೆ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಎರಡು ಭಾಗ ಗೋಧಿ ಬೂಸ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಸಗಣೆಯು ತೆಳುವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯಬಾರಿ ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಸೂರಗಿದರೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಶರೀರವು ಸವದು ಬಡಕಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಬೆದಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಬಂಜಿತನದ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಸೂಲಿನ ಅಂತರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ

ಋತುಚಕ್ರ

ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಜೀವಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ಅಥವಾ ಮೈನೆರೆದಿದೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆ ಜೀವ ಕ್ರಿಯೆ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಪರಿಸರ, ಹವಾಮಾನ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳು 200 ಕಿಲೋ ತೂಕದ ಶರೀರ ಪಡೆದಾಗ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವದೇಶಿ ದನಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 35-40 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕ ತೂಕದ ಶೇ. 67-70 ರಷ್ಟು ಬೆಳೆದಾಗ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೋಷಣೆ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ, ಅಂದರೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳು ತಡವಾಗಿ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ 21 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಫಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಜೀವಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಕಾಲಚಕ್ರ ಅಥವಾ ಋತುಚಕ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ವಯಸ್ಕ ಹಸುವಿನ ತೂಕದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಬೆಳೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಪಡ್ಡೆಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ಉಚಿತ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಕರುಹಾಕುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ತೊಂದರೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದನಂತರ ಗರ್ಭಧರಿಸುವವರೆಗೂ ಈ ಋತುಚಕ್ರವು ಸರಾಸರಿ 21 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ (18 ದಿನಗಳಿಂದ 24 ದಿನಗಳವರೆಗೆ) ಪುನಃ ಪುನಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬೆದೆ

ಋತು ಚಕ್ರದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಭಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಜಾನುವಾರುಗಳು ತೋರಿಸುವ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಬೆದೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 21 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುವ ಲೈಂಗಿಕ ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳು ಪೂರ್ವ ಬೆದೆ (3 ದಿವಸ), ಬೆದೆ (18 ರಿಂದ 30 ಗಂಟೆಗಳು), ಉತ್ತರ ಬೆದೆ (3-5 ದಿವಸ) ಹಾಗೂ ಅಂತಿಮ ಬೆದೆ (13 ದಿವಸ). ಲೈಂಗಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಕಾಲ. ಅಂದರೆ ಗೂಳಿಯ ಜೊತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವ ಅವಧಿ. ಬೆದೆಯ ಅವಧಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 12-24 ಗಂಟೆಗಳು. ಈ ಬೆದೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಧರಿಸಿದರೆ ಲೈಂಗಿಕಚಕ್ರದ ಅಂತಿಮ ಬೆದೆಯುಗರ್ಭದ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಋತುಚಕ್ರವು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಗರ್ಭಧರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅಂತಿಮ ಬೆದೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪೂರ್ವ ಬೆದೆಯು ಕಾಲಚಕ್ರದಂತೆ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಋತುಚಕ್ರವು ಆರಂಭವಾಗುವುದು.

ಬೆದೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಬೆದೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮೂರು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ತೀವ್ರ ಬೆದೆ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬೆದೆ ಮತ್ತು ಮೂಕ ಬೆದೆ. ತೀವ್ರ ಬೆದೆಯು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬೆದೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬೆದೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಸಂಜೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಮೂಕ ಬೆದೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರು ಬೆದೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡ (ಉಷ್ಣತೆ), ಪೋಷಣೆ (ಕುಗ್ಗಿದ ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯತೆ) ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಒತ್ತಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮೂಕ ಬೆದೆಯು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೆದೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಮುಂಬೆದೆ (6-8 ಗಂಟೆಗಳು), ಮಧ್ಯ ಬೆದೆ (8-16 ಗಂಟೆಗಳು) ಮತ್ತು ಹಿಂಬೆದೆ (16-24 ಗಂಟೆಗಳು) ಎಂದು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು:

ಅ) ಮುಂಬೆದೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು (6 ರಿಂದ 8 ಗಂಟೆಗಳು)

- ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಜಾನುವಾರು ಬೇರೆ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಯೋನಿಯನ್ನು ಮೂಸುವುದು
- ಬೇರೆ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು
- ಮೇವು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ, ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ
- ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ
- ಬೆದರಿಂದಂತೆ ಕಾಣುವುದು
- ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದು
- ಯೋನಿ ಕಂಪಾಗಿರುವುದು
- ಯೋನಿಯಿಂದ ತೆಳುವಾದ ಲೋಳೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸುರಿಯುವುದು

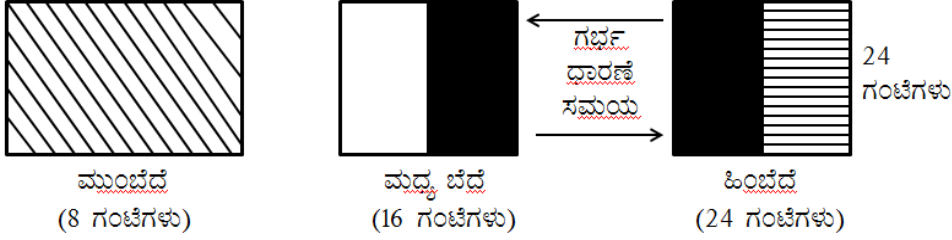
ಆ) ಮಧ್ಯಬೆದೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು (8 ರಿಂದ 16 ಗಂಟೆಗಳು)

- ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಲು ಸಹಕರಿಸುವುದು

- ಯೋನಿ ದ್ವಾರದ ತುಟಿಗಳು ಊದಿರುವುದು
- ಬಾಲ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದು
- ಮಂದ ಲೋಳೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವುದು
- ಲೋಳೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದೆ ಬಾಲ ಮತ್ತು ಯೋನಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ

ಇ) ಹಿಂಬೆದೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು (16 ರಿಂದ 24 ಗಂಟೆಗಳು)

- ಯೋನಿ ಊತ ಹಾಗೂ ಲೋಳೆ ಸೋರುವಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು
- ಲೋಳೆ ಮಂದವಾಗಿರುವುದು
- ಬೇರೆ ದನಗಳು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾರಲು ಸಹಕರಿಸುವುದು
- ಬೆದರುವಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು

ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಬೆದೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಬೆದೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ 12-18 ಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯಬೆದೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಗರ್ಭಧರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಸಂಜೆಯೊಳಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ

ಗೂಳಿಯ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಾಕುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿರುತ್ತವೆ:

- ಗೂಳಿಯಿಂದ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ಆಕಳುಗಳಿಂದ ಗೂಳಿಗೆ ಹರಡುವ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು
- ದೇಶದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗೂಳಿಯಿಂದ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಫನೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಸುಗಳ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು
- ಗರ್ಭಕೋಶದ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬಹುದು

- ಶಾರೀರಿಕ ಸರಿಸಮಾನತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು

- ಶೀಘ್ರ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ

ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದನಂತರ ಪುನ 21 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ತಾರೀಖಿನಿಂದ 2 ರಿಂದ ಯಿಂದ 3 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಗರ್ಭಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕರು ಹಾಕುವ ದಿನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಲ್ಲದೆ ಹಸುಗಳ ಪೋಷಣೆಗೂ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯ ಕಾಲ ಆಕಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 9 ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ 10 ತಿಂಗಳು ಆಗಿದೆ.

ದನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ತೊಂದರೆಗಳು

ಅಧಿಕ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು ಅತಿ ಅವಶ್ಯಕ ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಜಾನುವಾರು ಸರಾಸರಿ 14 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಗರ್ಭಧರಿಸಿ, ಪೂರ್ಣ ಗರ್ಭಾವಧಿ ಮುಗಿಸಿ ಕರು ಹಾಕಬೇಕು. ಕುಗ್ಗಿದ ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ, ಗರ್ಭಕೋಶದ ನಂಜು, ಸತ್ತೆ ನಿಂತು ಹೋಗುವುದು, ಅಂಡಾಶಯದ ತೊಂದರೆಗಳು, ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ತೊಂದರೆಗಳು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ

ಕರು ಹಾಕುವಾಗ ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಮೈಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಂಸ ತುಂಬಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಸುಮಾರು 10-15 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ತಿನ್ನುವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿ ಸಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶವನ್ನು ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಕರಗಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಕರು ಹಾಕುವಾಗ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ, ಶರೀರ ಸವೆದು ಬಡಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಬೇಗ ಚಿಕ್ಕದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಡಾಶಯದಲ್ಲಿ ಅಂಡಾಣು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೆದೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದರೂ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರೂಣ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಪುನ: 30 ರಿಂದ 35 ದಿನಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಫಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ದೇಹ ದಾರ್ಡ್ಯತೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರಾವಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಬತ್ತಿಸುವಾಗಲೇ ದೇಹ ದಾರ್ಡ್ಯತೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಕರು ಹಾಕಿದ 8 ವಾರಗಳ ಕಾಲ ದೇಹ ಸವೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಸವೆಯುತ್ತದೆ. 8 ವಾರದಂತರ ಕ್ರಮೇಣ, ಸವೆದ ಶರೀರದ ತೂಕ ಕೂಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಈ ನ್ಯೂನತೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಗರ್ಭಕೋಶದ ಸೋಂಕು ಅಥವಾ ನಂಜು

ಬೆದೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಲಿನಿಂದ ಸುರಿಯುವ ಲೋಳೆಯ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಲೋಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೀವಿನ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಮೊಸರಿನ ತರಹ ಇದ್ದರೆ ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ನಂಜು ಇದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಲೋಳೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದ ನಂಜು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಗರ್ಭಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಗೂಳಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ರೋಗವು ಗೂಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಅದೇ ಗೂಳಿಯಿಂದ ಇತರೆ ರಾಸುಗಳಿಗೂ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಕೋಶದ ನಂಜು ಇರುವ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಬೆದೆಯ

ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯೋನಿದ್ದಾರ ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಿ ಸೋಂಕು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು. ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ರಾಸಿನ ಜನನೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸೆತ್ತೆ ನಿಂತುಹೋಗುವಿಕೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ಸುಮಾರು 12 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೆತ್ತೆ (ಪಿಂಡದ ಕವಚ) ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಸೆತ್ತೆ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೇತ್ರಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೆತ್ತೆಯ ಭಾಗ ಹಸು ಮಲಗಿ ಏಳುವಾಗ ಹೊರಗೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಗರ್ಭಕೋಶ ಸೋಂಕಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ತಜ್ಞರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಅಂಡಾಶಯದಲ್ಲಿ ಬುಡ್ಡೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಅಂಡಾಶಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅಂಡಾಣು ಗುಳ್ಳೆ ಒಡೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವು ಬುಡ್ಡೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಸೂಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಜ್ಞರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ದನಗಳು ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದಿರುವುದು

ಈ ತೊಂದರೆ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ದನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ/ಎರಡನೇ ಸಾರಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆ ಒಂದು ಭೋಗ, ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಕರಾವು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಸುಗಳು ಸುಮಾರು 40 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ 60 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಶರೀರ ತೂಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸವೆದು ಹೋದ ತೂಕವನ್ನು ಮುಂದಿನ 8 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 250 ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗುವಂತೆ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಈ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಕೆಚ್ಚಲು ಬತ್ತಿಸುವಾಗ ಅಂದರೆ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ 7 ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ 8 ತಿಂಗಳು ಗರ್ಭ ತುಂಬಿದ ನಂತರ ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಬತ್ತಿಸಿದ ನಂತರ ಶರೀರ ಮೈ ಕಟ್ಟುವಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕರುಹಾಕಿದ ನಂತರ ಪುನಃ ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶೇ. 90 ರಷ್ಟು ದನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಕೊರತೆಯೇ ಕಾರಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಮುಖ್ಯ.

ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

1. ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇವು ಕೊಡುವುದು
2. ಹಸಿರು ಮೇವು ಒದಗಿಸುವುದು
3. 5-10 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನಿಸುವುದು
4. ಬರಡು ಮೇವುಗಳನ್ನು ಪೌಷ್ಟಿಕರಿಸಿ ತಿನ್ನಿಸುವುದು
5. ಬರಡು ಮೇವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ 1/2 ಕಿಲೋ ರಾಗಿ ಹಿಟ್ಟು/ಜೋಳದ ಹಿಟ್ಟು ಬೆರೆಸುವುದು
6. ಒಂದು ಕಿಲೋ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ತಿನ್ನಿಸುವುದು
7. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿಸುವುದು

8. ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಹೊಂಡ ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 11 ಗಂಟೆಯಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ 4-5 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು
9. ದೇಹ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಆಳತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು
10. ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆದೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು
11. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಸಂಜೆ 6 ರಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 6 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವುದು (ಮೇವು, ನೀರು, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಬೆದೆ ಗುರುತಿಸುವುದು).

4. ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ತಪಾಸಣೆ

ಪಶುಗಳು ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿರುವುದನ್ನು ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರ. ಕೃತಕ ವೀರ್ಯಧಾರಣೆ ಅಥವಾ ಹೋರಿ ಮೈಥುನದ ನಂತರ ಗರ್ಭ ಧರಿಸುವುದರ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಲವು ಅನುಕೂಲಗಳಿವೆ. ಗರ್ಭಧರಿಸಿಲ್ಲದ ಪಶುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ವಿಳಂಬವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿರುವ ಪಶುಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಶಿಸ್ತಿನ ಪೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಕರು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಗರ್ಭವು ತನ್ನ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯ ಅಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ರವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಕೇತಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಭ್ರೂಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಅಂಡಾಶಯದ ಹಳದಿ ಅಂಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಪಶುವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬೆದೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹೀಗೆ ಪಶುಗಳು ತಿರುಗಿ ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದಿರುವುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಗರ್ಭಧರಿಸುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಖಚಿತವಲ್ಲದ ಕ್ರಮ.

ಪಶು ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಗರ್ಭ ಧರಿಸುವುದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತಿಳಿಯಲು ಹಲವು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದರೆ, ಗರ್ಭ ಮತ್ತು ಗರ್ಭದ ಪೊರೆಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿಗರುಳು ಸ್ಪರ್ಶ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಡವಿನೋಡುವುದು, ಕ್ಷಕಿರಣ ವಿಧಾನ, ಶಬ್ದಗ್ರಹಿಕಾ ವಿಧಾನ, ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ರಗ್ರಹಿಕಾ ವಿಧಾನ (ಅಲ್ಟ್ರಾಸೋನೋಗ್ರಫಿ) ಮತ್ತು ಗರ್ಭ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ಅಂಗಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ರಕ್ತ, ತಿಳಿರಕ್ತ, ರಕ್ತರಸ, ಮೂತ್ರ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಹಲವು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಪತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡುವ ಹಲವು ವಿಧಾನಗಳು ಲಭ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವಿಧಾನಗಳು ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ನೆಟ್ಟಿಗರುಳು ಸ್ಪರ್ಶ ವಿಧಾನ

ಪಶುವೈದ್ಯರು ನೆಟ್ಟಿಗರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ ಗರ್ಭಕೋಶದ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಕೋಶದ ಪೊರೆಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ತಡವಿ ನೋಡಿ ತುರ್ತು ಫಲಿತಾಂಶ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದೂವರೆಯಿಂದ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಅವಧಿಗಳು ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದು ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕ್ಷಕಿರಣ ವಿಧಾನ

ಕ್ಷಕಿರಣ ಫಿಲ್ಮಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಡುವ ಗರ್ಭದ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಗರ್ಭಧರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಗಿರುವ ಮಿತಿಯೆಂದರೆ ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕುರಿ, ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಹಂದಿಗಳಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ.

ಶಬ್ದಗ್ರಹಿಕಾ ವಿಧಾನ

ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಭ್ರೂಣದ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ನಾಡಿಮಿಡಿತ ಶಬ್ದವನ್ನು ಶೋಧಕವೊಂದರ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿ ವರ್ಧಕ ಯಂತ್ರವೊಂದಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಹಸು, ಕುದುರೆ, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿ ಮತ್ತಿತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ 35 ರಿಂದ 50 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ತಪಾಸಣೆ ನಡೆಸಿ ಶೇ. 90 ರಷ್ಟು ನಂಬಲರ್ಹ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬೇರಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಹಸುಗಳ 5 ಮಿ.ಲೀ. ಮೂತ್ರದೊಂದಿಗೆ 5 ರಿಂದ 6 ಹಸಿಗಳಷ್ಟು ಶೇ. 1 ರ ಬೇರಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಾಗ ಮೂತ್ರವು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗರ್ಭವಿಲ್ಲದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಯಾನಿಂಗ್ ಅನ್ನು ಸಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ತಪಾಸಣಾ ವಿಧಾನವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ತಿಳಿರಕ್ತ ಅಥವಾ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪೊಜೆಸ್ಟಿರಾನ್ ಎಂಬ ಚೋದಕಸ್ರಾವದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಸಹ ಗರ್ಭಧರಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಉತ್ತಮ ವಿಧಾನವೊಂದರ ಶೋಧನೆಗಾಗಿ ನಿರಂತರ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳು ನಡೆದೇ ಇವೆ. ಸರಳ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಪದ್ಧತಿ ಇನ್ನೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗುಳ ಸ್ಪರ್ಶ ವಿಧಾನವೇ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ವಿಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ವಿಧಾನ

ಗರ್ಭ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಹಸುವಿನ ಗಂಜಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 1:4 ರ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಬೆರೆಸಬೇಕು, ಒಂದು ಅಗಲವಾದ ಗಾಜಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತೆಳುವಾದ ಕಾಗದ ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಗೋದಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು

ತೆಳುವಾಗಿ ಹರಡಬೇಕು, ನಂತರ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿದ ಗಂಜಲವನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಿ ತೆಳುವಾದ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ತಂಪಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು.

ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಾಗ ಗೋಧಿ ಕಾಳುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆ ಬಂದು, ಮೊಳಕೆಯು ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದರೆ ಗರ್ಭಧರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳುಗಳು ಮೊಳಕೆ ಬಂದು, ಮೊಳಕೆಯ ಉದ್ದ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಹಸುವು ಗರ್ಭಧರಿಸಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು

5. ಗರ್ಭದ ರಾಸುಗಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ

ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಪಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 4 1/2 ಯಿಂದ 5 ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚಲು ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಹಾಕುವ 15 ದಿವಸಗಳ ಮೊದಲು ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ 7 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಹಾಲು ಕರೆಯಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರದ 2 1/2ಯಿಂದ 3 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ನಂತರ 7 ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭಾವಧಿಯವರೆಗೂ ಹಾಲು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕರಾವಿನ ಅಂದರೆ ಆ ಸೂಲಿನ ಅವಧಿಯು ಕನಿಷ್ಠ 10 ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ 305 ದಿವಸಗಳಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಂದಿನ 2 ತಿಂಗಳ ವಿರಾಮದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಕರುವು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.

ಕರಾವಿಗೆ 60 ದಿನಗಳು ವಿರಾಮ

ಕರಾವಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಸುವಿಗೆ 7 ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭಾವಧಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಆಂತರಿಕ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯು 6 ರಿಂದ 7 ದಿನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಗಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆ ಹಸುವಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಎರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕರೆದು ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುಮಾರು 36 ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಈ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೋಶಗಳು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮೇಲೆ ಸುಕ್ಕು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಾಲು ಶರೀರಗತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆ.

ಇದಾದ ನಂತರ ಆ ಹಸುವಿಗೆ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ಬತ್ತಿಸುವ ಮುನ್ನ ಹಾಲಿನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಗಾಜಿನ ನಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲನ್ನು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಸತತವಾಗಿ ಕುದಿಸಿದಾಗ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸಬಹುದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಕುದಿಸಿದ ನಂತರ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ

ಒಡಕುಂಟಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗೆಡ್ಡೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡರೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಪಡೆದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ 2 ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕರಾವಿಗೆ ವಿರಾಮ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸೂಲಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೋಶಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಕರಾವಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಶರೀರ ಧಾರ್ಡ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿ ಗರ್ಭದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 60 ದಿನಗಳ ವಿರಾಮ ಕೊಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿರಾಮದ ದಿನಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಶೇ. 40 ರಿಂದ 50 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೋಷಣೆ:

ಹಾಲು ಕರೆಯದೆ ವಿರಾಮದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗರ್ಭದ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಮೇವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ 2 ರಿಂದ 2.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ (ಶೇ. 2.5 ಯಷ್ಟು) ಇರಬೇಕು. ಲಭ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಡೈಕಾಲ್ಸಿಯಂ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಅಥವಾ ಬೇಯಿಸಿದ ಮೂಳೆ ಪುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ 50 ರಿಂದ 100 ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಒಂದು ಹಸುವಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭ್ರೂಣಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ದೊರೆತು ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ಕರು ಹೊರಬರುವಾಗ ಹಸುವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗರ್ಭದ ಕೊನೆಯ 10 ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಸುವು ತೆಳುವಾಗಿ ಸಗಣೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಹಸಿರು ಮೇವು ಉತ್ತಮ. ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಗಸೆ ಹಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಬೂಸಾವನ್ನು 1:2 ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಪಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 4/2 ಯಿಂದ 5 ತಿಂಗಳ ಗರ್ಭಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚಲು ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಚ್ಚಲು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾವಧಿ ಸುಮಾರು 9 ತಿಂಗಳು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕರು ಹಾಕುವ 10 ದಿನಗಳ ಮೊದಲು ಗರ್ಭದ ಹಸುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕದೆ ಸುಮಾರು 10 ಚದರಡಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸದಾ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಸುಣ್ಣದ ತಿಳಿ ನೀರನ್ನು ಚುಮುಕಿಸಬೇಕು.

ತುಂಬು ಗರ್ಭದ ಹಸುವಿನ (ಕರು ಹಾಕುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ) ಪಾಲನೆ

ಕರು ಹಾಕಿದ ಸಮಯ ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಕೆಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ಮೊಲೆಗಳು ಬಿಗಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಲದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಮಡಿಲು ಮೃದುವಾಗಿ ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಯೋನಿಯಿಂದ ಲೋಳೆಯಂತಹ ದ್ರವವು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಹಸುವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಲಗಿ ಏಳುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಂತು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹರಿಗೆ ನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಲೋಳೆರಸ ತುಂಬಿದ ತೆಳುಪದರದ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಚೀಲ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಚೀಲದೊಂದಿಗೆ ಕರು ಹೊರ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆಗ ಹಸುವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮಲಗಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಕಾಲುಗಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಕರು ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಗರ್ಭಕೋಶದ ಬಲವಾದ ಸಂಕುಚಿತ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕರುವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರ ಬರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕರುವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದ ಪದರಗಳು (ಮಾಸು) ಇಡಿಯಾಗಿ

ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ಕರು ಹೊರಬಂದ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಐದಾರು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕರುಹಾಕಿದ ನಂತರ ಹಸುವಿನ ಮೈಯನ್ನು ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ದ್ರಾವಣ ಬೆರೆಸಿದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು.

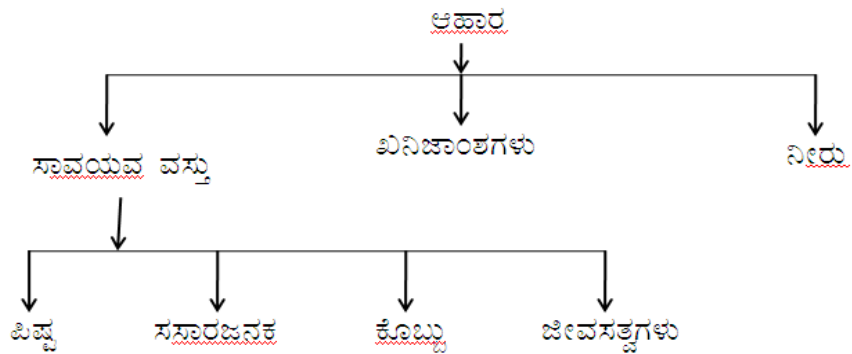
ಹೆರಿಗೆ ನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರುವು ಹೊರ ಬರದಿದ್ದರೆ ಪಶುವೈದ್ಯರ/ಅನುಭವಿ ಗೋಪಾಲಕರ ನೆರವು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಸು ಹೊರ ಬೀಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಕರು ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಹಸುವು ತುಂಬಾ ಬಲಹೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ತೂಕವು ಗರ್ಭಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ತೂಕಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿಗೆ ಮೇವು ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೂಸ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ (ಸುಮಾರು 3 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ) ಕೊಡಬೇಕು. ಗರ್ಭಕೋಶದಿಂದ ಕೆಂಪುಮಿಶ್ರಿತ ವಿಸರ್ಜನೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೆ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ಅನಂತರ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಇಳುವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಪಾಡಿಲ್ಲದೆ ಕೊಡಬೇಕು.

6. ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಆಹಾರ

ಹಸುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಉತ್ಪನ್ನ, ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಜೀವ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಸುಗಳ ಆಹಾರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯಾದರೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೈನುರಾಸು ತನ್ನ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಕೈನುಸಾರವಾಗಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಆಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕ, ಪಿಷ್ಟ, ಶರ್ಕರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಎ ಜೀವಸತ್ವ ಬಿ ಗುಂಪಿನ ಜೀವಸತ್ವ ಮತ್ತು ಕೆ ಜೀವಸತ್ವಗಳು ಉದರದ ಪ್ರಧಾನಭಾಗದ ರೂಮೆನ್ ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಉಷ್ಣವಲಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಡಿ ಜೀವಸತ್ವದ ಕೊರತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಿ ಜೀವಸತ್ವವು ಅನೇಕ ಆಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಮೇವು ಮತ್ತು ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣಗಳ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

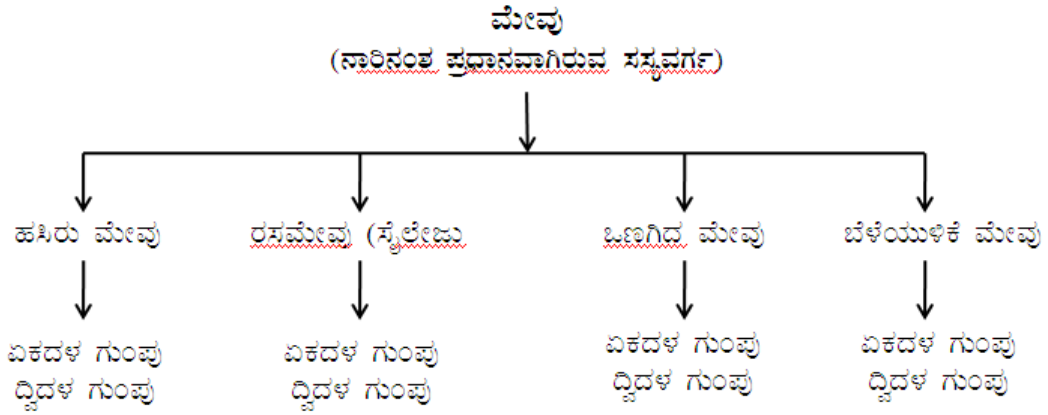
ಈ ಎಲ್ಲ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ನಾರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಮೇವುಗಳು ಸಸಾರಜನಕ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಸೊಪ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣಗಳಿಂದ ಪೂರೈಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮೇವು

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಮೇವು ಬೆಳೆಯಲು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕಡಿಮೆ. ರೈತರಿಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯೇ ಮುಖ್ಯಗುರಿ. ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ದನಕರುಗಳ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳ ಜೀವನಾಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹಸಿರು ಮೇವು ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಕೇವಲ ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮತ್ತು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರೈತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ರಸಮೇವು ತಯಾರಿಕೆಯಂತೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಮೇವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಖನಿಜಾಂಶ ಮತ್ತು ಸಸಾರಜನಕಾಂಶಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುವ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು (ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣ) ಮೇವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಶುಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಮೂಲತಃ ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಜೀವಾಧಾರಕ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ

ಜೀವಾಧಾರಕ ಆಹಾರ

ಒದಗಿಸಬೇಕಾದ ಜೀವಾಧಾರಕ ಆಹಾರವು ದನಗಳ ಶರೀರದ ತೂಕವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವ ಪೋಷಣೆಗೆ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವು ಹಾಕುವಾಗ ಮಿಶ್ರತಳಿ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 1 ರಿಂದ 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ದನಗಳ ಒಟ್ಟು ಆಹಾರದ (ಮೇವು ಮತ್ತು ತಿಂಡಿ) ಬೇಡಿಕೆಯು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಒಣ ಅಂಶವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಒಣ ಅಂಶದ ಸೇವನೆಯು ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆಮುಂತಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಣ ಅಂಶ ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇಕಡಾಂಶವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು.

	ಹೈನು ರಾಸುಗಳು
	ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯದ ಒಣ ಅಂಶದ ಬೇಡಿಕೆ

1)	ಬೆಳೆಯುವ ಕರುಗಳು	ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇ. 2.5 ರಿಂದ 2.8
2)	ಜೀವ ಪೋಷಣೆಗೆ	ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇ. 2.0
3)	ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 10 ಲೀ. ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ರಾಸುಗಳು	ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇ. 2.5 ರಿಂದ 3.0
4)	ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 20 ಲೀ. ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ರಾಸುಗಳು	ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇ. 3 ರಿಂದ 3.5
5)	ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 30 ಲೀ. ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ರಾಸುಗಳು	ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇ. 3.5 ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು

ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ

ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ ಎಂದರೆ ಜೀವ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ, ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶರೀರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಪಿಂಡದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳುಳ್ಳ ಆಹಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಕೋಷ್ಟಕ 6 ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ 6: ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣ

#	ಮೇವು	ಸ್ವಚೀವಪೋಷಣೆ ಜೀವಾಧಾರಕ ಆಹಾರ	ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ
1.	ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು/ಗೋಧಿ ಹುಲ್ಲು	1-2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶೇ. 50
2.	ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು/ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ	1-2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶೇ. 40 ರಷ್ಟು
3.	ತಿನ್ನುವಷ್ಟುಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಹಸಿರು ಮೇವು/ಸೊಪ್ಪು	ಬೇಕಿಲ್ಲ	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶೇ. 35 ರಷ್ಟು
4.	ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಹಸಿರು ಮೇವು ಕೊಟ್ಟಾಗ	0.5-1.0 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶೇ. 30 ರಷ್ಟು
5.	ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಹಸಿರು ಮೇವು ಮತ್ತು ಕುದರೆ ಮೆಂತೆ ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನಿಸಿದಾಗ	ಬೇಕಿಲ್ಲ	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶೇ. 25 ರಷ್ಟು

ಸೂಚನೆ: ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಗರ್ಭದ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿನ ತಿಂಡಿಯ ಜೊತೆಗೆ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಕರಾವಿನ ವಿರಾಮದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರ ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ

ಸಮತೋಲನ ಮಿಶ್ರ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವತಃ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ದನಗಳು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವಸತ್ವಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿದ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೇವಿನ ಗುಣಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುವಂತೆ ಸರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಒಂದುಗೂಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಬದಲಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳುಂಟು.

ಪ್ರಮಾಣ ಬದಲಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು

1. **ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಸ್ತುಗಳು:** ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಗೋವಿನ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಗೋಧಿ, ಬಾರ್ಲಿ, ಓಟ್ಸ್, ಸಜ್ಜೆ, ನವಣೆ, ಮರಗೆಣಸಿನ ಪುಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
2. **ಸಸಾರಜನಕ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಸ್ತುಗಳು:** ಕಡಲೆಕಾಯಿ, ಹಿಂಡಿ, ತೆಂಗಿನ ಹಿಂಡಿ, ಹತ್ತಿ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ, ಎಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ, ಸೋಯಾ ಅವರೆ ಹಿಂಡಿ, ಸಾಸಿವೆ ಹಿಂಡಿ, ಅಗಸೆ ಹಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಕಾಳುಗಳು.
3. **ಕೃಷಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು :** ಈ ಗುಂಪಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಸಾರಜನಕ ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಹಗುರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ ತೆಂಡು, ಗೋಧಿ ಬೂಸಾ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಬೂಸ, ಹೆಸರುಕಾಳು ಕೊಟ್ಟು, ಉದ್ದಿನಕಾಳು ಹೊಟ್ಟು, ಕಡಲೆಕಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಾಗೂ ಕಾಕಂಬಿ ಅಥವಾ ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕ; ಇದು ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಒಂದು ಉಳಿಕೆ, ಇದನ್ನು ಬಳಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಅಪ್ಪಣೆ ಬೇಕು.

ಪ್ರಮಾಣ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳು

1. **ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ:** ಸಂಪೂರ್ಣ ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿಯನ್ನು ಮೂಲತಃ ಮೂಳೆಪುಡಿ ಮತ್ತು ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯದ ಹಿಟ್ಟು, ಲವಣ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಸುಮಾರು 23 ಖನಿಜಾಂಶಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಖನಿಜಾಂಶವನ್ನು ಹೈನುದನಗಳಿಗೆ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದ ಶೇ. 2 ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ದನಗಳಿಗೆ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಶೇ. 1 ರಷ್ಟು ಹಾಕಬೇಕು.
2. **ಉಪ್ಪು:** ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಸೋಡಿಯಂ ಮತ್ತು ಕ್ಲೋರೈಡ್‌ಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಪಶು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಶೇ. 1 ರಷ್ಟು ಬೆರೆಸಬೇಕು.
3. **ಜೀವಸತ್ವಗಳು:** ಕೇವಲ ಒಣ ಮೇವು ತಿನ್ನಿಸುವಾಗ ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಜೀವಸತ್ವ ಎ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಕರುಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಸತ್ವ ಎ , ಬಿ-2 ಮತ್ತು ಡಿ-3 ಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಎ ಅನ್ನಾಂಗ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ 5000 ಐ.ಗ., ಹಾಕಬೇಕು. ಜೀವಸತ್ವಗಳ ಮಿಶ್ರಣವು ಪುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.
4. **ಆ್ಯಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್ಸ್:** ಕರುಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಶರೀರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ.
5. **ಜಂತುಹುಳು ನಿವಾರಣ ಔಷಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಕ್ಸಿಡಿಯೋಸ್ಟಾಟ್ :** ಇವುಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ರೋಗ ನಿವಾರಣಾ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನಾ ಕ್ರಿಯೆ.

ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಹಾಕುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಕೃಷಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಸಾಲ್ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ, ರಬ್ಬರ್ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ, ಹಣ್ಣು ರಸ ತೆಗೆಯುವ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಪಿಷ್ಟ ತೆಗೆಯುವ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಬೂರುಗದ ಹತ್ತಿಕಾಳು ಹಿಂಡಿ, ಹುಣಸೆ ಬೀಜದ ಪುಡಿ, ಬೇವಿನಕಾಯಿ, ಹಿಂಡಿ, ಯೂರಿಯಾ (ಸಾರಜನಕ ರಸಾಯನ ಗೊಬ್ಬರ), ಕಾಫಿ ಬೀಜದ ಹೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದನಗಳ ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಇಂತಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ/ಹಾಲು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುವ ಹಾನಿಕರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಿತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹೈನುದನಗಳ ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಟ್ಟು ಅಂಶ ಶೇ. 65 ರಿಂದ 70 ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಸಾರಜನಕ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ. 16 ಇರಲೇಬೇಕು.

ಕೆಲವು ಕಚ್ಚಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಮತೋಲನ ಪಶುಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ 7 ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 7 : ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣ ಉದಾಹರಣೆಗಳು

ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳು	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ
ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	30	10	-	10	10	15
ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ ಗೋವಿನ ಜೋಳ/ರಾಗಿ	-	20	30	10	-	15
ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ ಗೋಧಿ	-	-	-	10	10	-
ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ ಬಾರ್ಲಿ ಓಟ್ಸ್	-	-	-	-	10	-
ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ	30	10	-	10	15	10
ಎಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ/ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ	-	10	-	10	-	10
ಹತ್ತಿ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ	-	10	-	-	15	-
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಬೀಜದ ಹಿಂಡಿ	-	-	10	10	-	-
ಸೋಯಾ ಅವರೆಕಾಳು ಹಿಂಡಿ	-	5	20	5	-	10
ಗೋಧಿ ಬೂಸ	30	10	15	10	-	10
ಅಕ್ಕಿ ತೌಡು	-	20	15	15	30	10
ಬೆಳೆಕಾಳು ಹೊಟ್ಟು	7	2	-	7	7	10
ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಬೂಸ	-	-	-	-	-	-
ಬೆಲ್ಲದ ಕಾಕಂಬಿ (ಪಾಕ)	-	-	7	-	-	7
ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ	2	2	2	2	2	2
ಉಪ್ಪು	1	1	1	1	1	1
ಜೀವಸತ್ವ ಎ (ಗ್ರಾಂ)	10	10	10	10	10	10

ಅಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪಶು ಆಹಾರ ಮೂಲಗಳು

ದಿನನಿತ್ಯ ಬಳಸದ, ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಭ್ಯವಿರುವ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಹಾರಗಳಾಗಿ ವಿಗಂಡಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಮೂಲಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಂದ, ಹಣ್ಣಿನ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಿಂದ, ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಮೂಲಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಈ ಆಹಾರ ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಹಸಿರು ಮೇವಾಗಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಬಳಕೆ

ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಬಳಸಿದ ತೊಳೆಗಳ ನಂತರ ಸುಮಾರು 30-40% ತ್ಯಾಜ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ತ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾರು ಹಾಗೂ ಸಕ್ಕರೆಯ ಅಂಶಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಮೇವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಗ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು, ತುಂಡು ಮಾಡಿ 65% ತೇವಾಂಶದಲ್ಲಿ ರಸಮೇವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಡ್ರಂಗ್‌ಗಳ ಅಥವಾ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸಮೇವು ತಯಾರಿಸಿ, 15 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಧ್ಯಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಬದಲಾಗಿ ತುಂಡು ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ 10% ತೇವಾಂಶ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪುಡಿ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಡಕಲು ಮಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಬೂಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಶು ಆಹಾರವಾಗಿ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ಒಣಗಿಸಿ ಪುಡಿಯಾದ ಹಲಸಿನ ಬೂಸ (jack bran) ವನ್ನು ಜೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಡ್ರಂಗ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಡಬಹುದು.

ಕೃಪೆ: ಐ.ಸಿ.ಎ.ಆರ್-ಎನ್.ಐ.ಎ.ಎನ್.ಪಿ

(ICAR-NIANP)

ಒಣ ಮೇವಾಗಿ ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯ ಬಳಕೆ

ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆ ಅಡಿಕೆ ಮರದಿಂದ ಜೀಳುವ ಹಾಳೆಯನ್ನು, ಒಣಗಿದ ನಂತರ ಶ್ರೆಡ್ಡರ್ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ತುಂಡು ಮಾಡಿ (ಸುಮಾರು "0.5 ಅಗುಲ, 1" ಉದ್ದ), ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಒಣಮೇವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು, ಪರ್ಯಾಯ ಒಣ ಮೇವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪುಡಿ ಮಾಡಿದ ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಪಶು ಆಹಾರದ ಮಿಶ್ರಣದ ಜೊತೆಗೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಕೂಡ ಬಳಸಬಹುದು

ಐ.ಸಿ.ಎ.ಆರ್-ಎನ್.ಐ.ಎ.ಎನ್.ಪಿ

ಹಸಿರು ಮೇವಾಗಿ ಅನಾನಸ್ ಹಣ್ಣಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಬಳಕೆ

ಅನಾನಸ್ ಹಣ್ಣಿನ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 50-60% ಭಾಗ ತ್ಯಾಜ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಿನ ಹೊರ ಪದರ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ತೇವಾಂಶ ನಾರು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ಕೆಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಈ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕೆಡದಂತೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು, ರಸ ಮೇವಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಶೇ.65 ತೇವಾಂಶದಲ್ಲಿ ಡ್ರಂಗ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸಮೇವು ಮಾಡಿ, 15 ದಿನಗಳ ನಂತರ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ರಸಮೇವು ಕೆಡದಂತೆ ಎಚ್ಚರಕೆವಹಿಸಬೇಕು. ಬದಲಾಗಿ ಈ ತೇವಾಂಶಬರಿತ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ತೇವಾಂಶ 10% ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದು, ಒಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಕೃಪೆ: ಐ.ಸಿ.ಎ.ಆರ್-ಎನ್.ಐ.ಎ.ಎನ್.ಪಿ

(ICAR-NIANP)

ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವುಗಳ ಪೌಷ್ಟಿಕರಣಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು

ಕಳಪೆ ಮಟ್ಟದ ಸತ್ವಹೀನವಾದ ಒಣ ಮೇವುಗಳನ್ನು ಪೌಷ್ಟಿಕವಾಗಿಸುವ ವಿಧಾನ: ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ದನಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೇವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಬರಡು ಮೇವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು, ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿ. ಗೋಧಿ ಹುಲ್ಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಬರಡು ಮೇವುಗಳನ್ನು ದನಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬರಡು ಮೇವುಗಳನ್ನು ಪೌಷ್ಟಿಕವಾಗಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ :

ಯೂರಿಯಾ/ಕಾಕಂಬಿ/ಖನಿಜಾಂಶ ಸಿಂಪರಣೆ: 100 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಒಣ ಮೇವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪುಡಿಯಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹರಡಬೇಕು. 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಯೂರಿಯಾವನ್ನು ಸುಮಾರು 20 ಲೀಟರ್ ನೀರನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕರಗಿಸಿ ಸುಮಾರು 8 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಬೆಲ್ಲದ ಕಾಕಂಬಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಣ್ಣ ಜರಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಬೇಕು. 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ ಮತ್ತು 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಅಡಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಕರಗಿಸಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಬೇಕು. ಯೂರಿಯಾ, ಕಾಕಂಬಿ, ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ ಮತ್ತು ಉಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ದ್ರವನ್ನು 100 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಒಣ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಮನಾಗಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಸಿಂಪಡಿಸುವಾಗ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ತಿರುಗಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿಸಿ ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿ ಒಣ ಮೇವನ್ನು ಒಂದು ರಾಸು ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಮಾರು 5-6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಸುಮಾರು 350 ಗ್ರಾಂ ಸಸಾರಜನಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಮೇವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ; ಎಲ್ಲಾ ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಒದಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬರಡು ಮೇವು ಈಗ 400 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕದ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಜೀವ ಪೋಷಣೆಗೆ (ಜೀವನಾಧಾರಿತ) ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯೂರಿಯಾ/ಖನಿಜಾಂಶ ಸಿಂಪರಣೆ :ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಕಾಕಂಬಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಂಕಂಬಿ ಇಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಯೂರಿಯಾ, 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ ಮತ್ತು 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಉಪ್ಪನ್ನು ಸುಮಾರು 5 ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ 100 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪರಿಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾಕಂಬಿ ಇಲ್ಲವೇ ಯೂರಿಯಾವನ್ನು ಶೇ. 2ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಂಪರಿಸಬಾರದು.

ಬರಡು ಮೇವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪು ಬೆರೆಸಿ ಮೇಯಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಬೇಸಿಗೆಯ ಉಷ್ಣದ ಒತ್ತಡ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬರಡು ಮೇವಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಾವಯವ ವಸ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅತಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಧಾನ.

ರಸಮೇವು ತಯಾರಿಕೆ ವಿಧಾನಗಳು

ರಸ ಮೇವು: ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಗುಣ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಶೇಖರಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮಾಗಿಸಿದ ಮೇವಿಗೆ ರಸ ಮೇವು ಎನ್ನುವರು. ರಸ ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಮೇವಿನಂತೆ ತೇವಾಂಶವಿರುತ್ತದೆ. ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ಸುವಾಸನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹಗೇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿಡುವುದರಿಂದ ರಾಸುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಉತ್ತಮ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಹೈನು ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಇಡೀ ವರ್ಷ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಖುಷ್ಕಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರು ಇಡೀ ವರ್ಷ ಹಸಿರು ಮೇವು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವರಿಗೆ ರಸಮೇವು ತಯಾರಿಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಿರುತ್ತದೆ. ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ರಸ ಮೇವು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಮೇವಿಗೆ ಸಮವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ರಸ ಮೇವು ತಯಾರಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ತಗಲುವುದು.

ವಿವಿಧ ರಸ ಮೇವು ಮಳಿಗೆಯ ಮಾದರಿಗಳು

1) ವರ್ತುಲಾಕಾರದ ಮಳಿಗೆಗಳು

ಅ) ಗೆರಿಸೆ (ಗೋಪುರ) ಮಾದರಿ

ಆ) ಬಾವಿಯಾಕಾರದ ಮಾದರಿ

2) ಸಮತಳ ಮಳಿಗೆಗಳು

ಅ) ಚರಂಡಿ ಮಾದರಿ

ಆ) ಬಂಕರ್ ಮಾದರಿ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರೈತರ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಹುಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಮಳಿಗೆಗಳೆಂದರೆ ಬಾವಿಯಾಕಾರದ ಮತ್ತು ಚರಂಡಿಯಾಕಾರದ ಮಳಿಗೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆ/ಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಗಾರೆ/ಸಿಮೆಂಟ್‌ನಿಂದಲೂ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಗಳಿಂದಲೂ ಕಟ್ಟಬಹುದು.

ಮಳಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

- 1) ಮಳೆಯ ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗುವ ಎತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಇಳಿಜಾರಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತ. ಇದರಿಂದ ರಸಮೇವು ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ.
- 2) ಮಳಿಗೆಯ ಒಳ ಗೋಡೆಗಳು ನುಣುಪಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಗಾಳಿಗುಳ್ಳೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
- 3) ಮಳಿಗೆಯ ತಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಒಣ ಹುಲ್ಲು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಥವಾ ಪಾಲಿಥೀನ್ ಹೊದಿಕೆ ಹೊದಿಸಬಹುದು.
- 4) ಮಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಆಳ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಜೊಗಿನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.
- 5) ಮಳಿಗೆಯ ಗಾತ್ರವು ರಾಸುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ರಸ ಮೇವಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ರಸ ಮೇವು ಮಾಡುವಾಗ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

- ರಸ ಮೇವು ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. 30-35 ರಷ್ಟು ಒಣ ಅಂಶ (ಆಡಿದಿ ಒಚಿಣಣಜಡಿ) ವಿರಬೇಕು.
- ಸರಿಯಾದ ಹುದುಗುವಿಕೆ (ಈಜಡಿಟಜಟಿಣಜಿಣುರಟಿ)ಗೆ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಶರ್ಕರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ (ಮೆಕ್ಕೆ ಜೋಳ) ಹಾಗೂ ಜೋಳ (ಗೋವಿನ ಜೋಳ).
- ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಾಂಡವಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಮೇವಿನಿಂದ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದಾಗ ಒಳಗಡೆ ಗಾಳಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮಳಿಗೆಯ ಒಳಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಮೇವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತುಳಿದು ತುಂಬುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ.

- 1) **ರಸ ಮೇವು ತಯಾರಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆಗಳು:** ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಮತ್ತು ಗೋವಿನ ಜೋಳ ಮತ್ತು ಇತರೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹುಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ರಸ ಮೇವಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಶರ್ಕರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಡಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ರಸ ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಶೇ. 10 ರಿಂದ 15 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.
- 2) **ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿನ ತೇವಾಂಶ:** ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 65-70 ರಷ್ಟು ತೇವಾಂಶ ಇರಬೇಕು. ತೇವಾಂಶ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಹುದುಗುವಿಕೆ ವಿಫಲಗೊಂಡು ಕಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ರಸ ಮೇವು ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಲು ಮಳಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಷ್ಣಾಂಶವೇ ಕಾರಣ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಶೇ. 70 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ರಸಸಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೇವು ಹುಳಿಯಾಗಿ ಕೊಳೆತ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.
- 3) **ಹಸಿರು ಮೇವು ತುಂಬುವ ಕ್ರಮ:** ರಸ ಮೇವನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಡಲು, ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಉಳಿಯದಂತೆ ಮೇವನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿಚೆನ್ನಾಗಿ ತುಳಿದು ತುಂಬಿ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲಜನಕ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಗಳಿಂದ ಹುದುಗುವಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಮೇವನ್ನು 1-2 ಅಂಗುಲ ಗಾತ್ರದ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ 1 ಘನ ಅಡಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೇವು ಒತ್ತಿ ತುಂಬಲು

ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಚೂರಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಮೇವನ್ನು ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 6 ರಿಂದ 9 ಅಂಗುಲ ದಪ್ಪನಾದ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಹರಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತುಳಿದು ಗಾಳಿಯು ಹೊರ ಹೋಗಲು ಅನುವುಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ 2 ಅಡಿಯಷ್ಟು ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ತುಂಬಬೇಕು. ಭೂಮಿ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು 5 ಅಡಿ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ತುಂಬಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತುಂಬಿದರೆ 4-5 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಭೂಮಿ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

- 4) **ಮಳಿಗೆ ಮುಚ್ಚುವ ವಿಧಾನ:** ಮೇವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒತ್ತಿ ತುಂಬಿದನಂತರ ಪಾಲಿಥೀನ್/ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿ, ಅಥವಾ 2-3 ಅಂಗುಲ ದಪ್ಪ ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು ಅಥವಾ ಇತರೆ ಮರಗಿಡಗಳ ಅರ್ಧ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಹೊದಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ 1 ರಿಂದ 2 ಅಂಗುಲ ದಪ್ಪ ಕೆಸರು ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ಲೇಪನ ಮಾಡಬೇಕು. 4-5 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಳಿಗೆ ಎತ್ತರ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಗಣೆ ತಿಳಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸಬೇಕು. ಬಿರುಕುಗಳಿದ್ದರೆ ಮೇವು ಕೊಳೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೂಷ್ಟು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿ 4-5 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಬಿರುಕುಗಳಿದ್ದರೆ ಸಗಣೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುವುದು ಅತಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಜೊತೆಗೆ, ಮಳೆಯ ನೀರು ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯದೆ ಮಳಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.
- 5) **ಇತರ ಸಲಹೆಗಳು:** ಪ್ರತಿ 40 ದಿನಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಮೇವನ್ನು ಒಂದು ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ರಸ ಮೇವನ್ನು ಮಳಿಗೆಯಿಂದ ಸಮನಾಗಿ ಪದರ ಪದರವಾಗಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗಾಳಿ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ರಸಮೇವು ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಮಳಿಗೆಯ ಆಳವು ಅಗಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬೇಕು. ಮೇವನ್ನು 1 ಅಂಗುಲಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಬುರುಗುವಿಕೆ ಕ್ರಿಯೆ ಮಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 25 ರಿಂದ 30 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ತೆರೆದು ರಸಮೇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೇವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಬುರುಗುವಿಕೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ತೆಗೆದರೂ ಸಹ ರಸಮೇವಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಉಪಯೋಗಗಳು

- 1) ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಬಳಸಿ ರಸಮೇವು ತಯಾರಿಸುವುದರಿಂದ ವರ್ಷವಿಡೀ ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನು ಇಲ್ಲದ ರೈತರು ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- 2) ರಸಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಎ ಚೀವಸತ್ವವಿರುತ್ತದೆ.
- 3) ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಹಸಿರು ಮೇವು ಬೆಳೆಗಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ರಸಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು.
- 4) ರಸಮೇವಿನ ಬೆಳೆಯು ಹುದುಗುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಳೆ ಬೀಜಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.
- 5) ಕಡಿಮೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬಹುದು.
- 6) ರಸ ಮೇವನ್ನು ದಿನವಿಡೀ ತಿನ್ನಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಹುದುಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಳಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಒಂದು ಹಸುವಿಗೆ 10-15 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ರಸ ಮೇವು ಕೊಡಬಹುದು.

7. ಶುದ್ಧ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ

ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುವ ದನದ ಸ್ವಚ್ಛ ಕಿಚ್ಚಲಿನಿಂದ ಕರೆದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬೇರಾವುದೇ ತರಹದ ವಸ್ತುಗಳು (ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇರದೆ ತಾಜಾ ರುಚಿ ಹಾಗೂ ಕಂಪನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಾಲನ್ನು ಶುದ್ಧ ಹಾಲೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

1) ಶುದ್ಧ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭಗಳು

- ಹಾಲು ಬೇಗ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮೂಲ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಶುದ್ಧ ಹಾಲು ಸೇವನೆಯಿಂದ ರೋಗ ರುಜುನಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಶುದ್ಧ ಹಾಲು ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದಂತಹ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

2) ಹಾಲು ರೋಗಾಣುಯುಕ್ತವಾಗುವ ರೀತಿ

- ರೋಗವಿರುವ ರಾಸುಗಳಿಂದ ರೋಗಾಣುಗಳು ಹಾಲಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಕ್ಷಯ ರೋಗ, ಕಂದು ಹಾಕುವ ರೋಗ(ಬ್ರೂಸೆಲ್ಲೋಸಿಸ್) ಇತ್ಯಾದಿ.
- ರೋಗವಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ರೋಗಾಣುಗಳು ಹಾಲಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ವಿಷಮ ಶೀತ ಜ್ವರ, ವಾಂತಿ ಭೇದಿ, ಗಂಟಲು ಬೇನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಹೈನುರಾಸಾಗಳಿಗೆ ನಂತರ ಹಾಲಿಗೆ ರೋಗಾಣುಗಳು ಸೇರಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಟೈಫಾಯಿಡ್, ಕ್ಷಯ ರೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ
- ಸ್ವಚ್ಛವಿರದ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಹಾಲು ರೋಗಾಣುಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

3) ಹಾಲು ಕಲ್ಪಿತ ಹಾಗೂ ವಿಷಯುಕ್ತವಾಗುವ ರೀತಿ

- ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ
- ರಾಸುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕೊಡುವ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ
- ಕಲುಷಿತ ಪರಿಸರದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಶುದ್ಧ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ
- ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ

ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಲು ನೇರವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾನಿಯನ್ನು ತರಬಲ್ಲದು.

ಹಸು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳ ಶುದ್ಧ ಹಾಲು ಆಮೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. ಶುದ್ಧ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು:

- 1) ಹಸುಗಳು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು.
- 2) ಕೆಚ್ಚಲು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು.
- 3) ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಕೆಲಸಗಾರರು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ದುಶ್ಚಟಗಳಿರಬಾರದು
- 4) ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು.
- 5) ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಶುಭ್ರವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳು/ಎಮ್ಮೆಗಳು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಹಾಲನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್ಸ್ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ 72 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಹಾಲನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಹಾಲನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳನ್ನು ಶುಭ್ರವಾಗಿಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಮೈ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ತೊಳೆದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಸಗಣೆ ಮತ್ತು ಗಂಜಲವನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ತೆಗೆದು ಕೆಚ್ಚಲು ಕೊಳಕಾಗದ ಹಾಗೆ ಶುಚಿಯಾಗಿಡಬೇಕು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಮೊದಲು ಕೆಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲು, ಮುಂಡಿ ಭಾಗವನ್ನು ಬ್ರಶ್‌ನಿಂದ ಶುಚಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಧೂಳು, ಕೊಳೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಕಲ್ಮಷವನ್ನು ತೆಗೆದು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಹಾಲು ಹಿಂಡಬೇಕು.

ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಮೊದಲು ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ಬೆಚ್ಚನೆ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಈ ನೀರಿಗೆ ಕ್ಲೋರಿನ್, ಅಯೋಡಿನ್, ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಂ ಪರ್ಯಾಂಗನೇಟ್ ಅಥವಾ ಆಕ್ರಿಪ್ಲೇವಿನ್ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ಒಣಗಿದ ಶುಭ್ರ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರೆಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸೂರೆ ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಸೂರೆ ಬಿಡಿಸಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಚ್ಚಲು ತೊಟ್ಟುಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹಾಲನ್ನು ಸ್ಪ್ರಿಂಟ್ ಕಪ್ ನ ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆ ಮೇಲೆ ಕರೆದು ಹಾಲನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೆಚ್ಚಲು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಲು ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅಂದರೆ ಬಾವು ಆಗಿದ್ದರೆ ವಿಷ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಹಾಲು ಕೆಚ್ಚು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಾಲಿನ ಗಂಟುಗಳು ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡಾಗ, ತಕ್ಷಣ ಅಂತಹ ಕೆಚ್ಚಲಿನಿಂದ 2 ಮಿ.ಲೀ. ಹಾಲನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಒಂದು ಗಾಜಿನ ನಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಉಕ್ಕಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ನಳಿಕೆ ಮೇಲೆ ಹಾಲಿನ ಗಂಟುಗಳು ಕಂಡರೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಕೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಹಾಲನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಚ್ಚಲು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. (ಇದಕ್ಕೆ ಅಡೆ: ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಹೆಸರು). ಆರೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಚ್ಚಲಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹಾಲು ಕರೆದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮಾರಬೇಕು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅಂತಹ ಹಾಲನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದರಿಂದ ಸಂಘ, ಒಕ್ಕೂಟ ಮತ್ತು ಮಹಾಮಂಡಳಿಗಳು ಶುಚಿಯಾದ ಹಾಲು ಶೇಖರಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಾಪಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಲು ಕರೆಯುವವರು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡುವ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳಬಾರದು (ಜ್ವರ, ನೆಗಡಿ, ಕೆಮ್ಮು ಇತ್ಯಾದಿ). ಪ್ರತಿ ದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ಶುಭ್ರವಾದ ಉಡುಪು ಧರಿಸಿರಬೇಕು. ಕೈಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ದ್ರವದಿಂದ ಶುಭ್ರಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರೆ ಬಿಡಿಸಿದನಂತರ ಪೂರ್ಣ ಹಸ್ತದಿಂದ ಹಾಲು ಕರೆಯಬೇಕು. ಕೆಚ್ಚಲು ತೊಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುವುದು, ನೀರು/ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಜಗ್ಗುವುದು ಅಥವಾ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಒತ್ತಿ ಹಾಲು ಹಿಂಡುವುದು ತಪ್ಪು.

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮುಖ್ಯ. ಧೂಳು ಏಳುವಂತಹ ಹುಲ್ಲು, ಮೇವು, ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದ ಪುಡಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಲು ಕರೆಯುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಒಂದೆರಡು ಹಸುಗಳ ಮಾಲೀಕರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡ, ಹಾಲು ಕರೆಯುವಾಗ ಒಂದು ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಬೇಕು.

ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳಿಂದ (ಕ್ಲೋರಿನ್/ಅಯೋಡಿನ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ತೊಳೆದಿರುವ ಶುಚಿಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕರೆಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸ್ಯಾನಿಟರಿ ಮಿಲ್ಕಿಂಗ್ ಪೇಯಿಲ್ ಬಳಸಬೇಕು. ಕರೆದನಂತರ ಹಾಲನ್ನು ಮಸ್ಸಿನ್ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸೋಸುವ ನಳಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ, ಸೋಸುವ, ಶೇಖರಿಸುವ, ಸರಬರಾಜು, ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಶುಚಿಯಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಕರೆದ ಹಾಲನ್ನು ತಕ್ಷಣ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಂದರೆ ಸೊನ್ನೆ ಡಿಗ್ರಿಗೆ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿದರೆ, ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಬೆಳೆದು ಹಾಲಿನ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹಾಲಿನ ಕ್ಷಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಆಮ್ಲತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿದಾಗ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹುಳಿ ಬಂದ ಹಾಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಯಾವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ರುಚಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಹುಳಿಬಂದ ಹಾಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

8. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಸುಧಾರಣೆ, ಪಾಲನೆ

ಉಷ್ಣವಲಯದ ಉಷ್ಣದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ರಾಸುಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ, ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರು ಕುಡಿಯುವಿಕೆ, ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಬೆವರುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಶೇ. 20 ರಿಂದ 25 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುಧಾರಣೆ ಕ್ರಮಗಳು

- ರಾಸುಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಿಡಬಾರದು.
- ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು.
- ಬೀಸು ಗಾಳಿಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ.
- ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಬರಲು ಕಿಟಕಿಗಳಿರಬೇಕು.
- ಮೇಲ್ವಾರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಸೋಗೆ ಹೊದಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ.

ಪಾಲನೆ ಕ್ರಮಗಳು

- ಕುಡಿಯಲು ತಂಪು ನೀರನ್ನು ಸದಾಕಾಲ ಒದಗಿಸಬೇಕು (24 ಗಂಟೆ ಕಾಲ).
- ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತಂಪಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೇಯುವಂತೆ ರೂಢಿಮಾಡಬೇಕು.
- ಹಸಿರು ಮೇವು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಉಷ್ಣದ ಒತ್ತಡ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಹೊಂಡ ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೀರಿನಲ್ಲಿರಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಹಿಂಡಿ ಬೂಸವನ್ನು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ರಾಸುಗಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ

1. ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟವೂ ಮೇವು ಬೆಳೆದು, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು.
2. ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮೇವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ನಿತ್ಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಮ ಪ್ರಮಾಣ ಇದ್ದರೆ (50:50) ಉತ್ತಮ. ಸೂಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಶೇ. 70 ಭಾಗದಷ್ಟು ಕೊಡಬಹುದು.
3. ನಿತ್ಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಪಶು ಆಹಾರ (ಹಿಂಡಿ ಬೂಸ ಮಿಶ್ರಣ) ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ನಾರಿನ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ
 - ಅ) ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
 - ಆ) ರಾಸಿನ ಮೆಲುಕು ಚೀಲದಲ್ಲಿ (ರೂಮೆನ್) ಕ್ಷಾರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಅಜೀರ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ, ಗೊರಸು ಮೆತುವಾಗಿ, ಅನಂತರ ಗೊರಸಿನ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.
4. ಹೆಚ್ಚು ಕರಾವು ಕೊಡುವ ರಾಸುಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ. 17 ರಷ್ಟು ನಾರಿನ ಅಂಶವಿರಬೇಕು. (ಎನ್.ಡಿ.ಎಫ್. ಶೇ. 22 ರಷ್ಟಿರಬೇಕು).
5. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. 16 ರಷ್ಟಿರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 65 ರಷ್ಟು ರೂಮೆನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ, ವಿಘಟನೆಗೊಳ್ಳುವ ಗುಣವಿರಬೇಕು.
6. ಹೆಚ್ಚು ಪಶು ಆಹಾರ ತಿನ್ನಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು 3-4 ಸಮಭಾಗ ಮಾಡಿ ನಿತ್ಯ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ತಿನ್ನಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ.
7. ಮೆಲುಕು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾರತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು, ಪಶು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ 30-50 ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಅಡಿಗೆ ಸೋಡಾವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.
8. ರಾಸುಗಳು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಸುಮಾರು 1.ಕಿ.ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲುಹಾಕಬೇಕು. ಈ ಸುಣ್ಣ ಬೆರೆಸಿದ ತಿಳಿನೀರು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ರಾಸುಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾರತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

9. ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಭ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

1. ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿ.
2. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ.
3. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ದರ.
4. ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೇವಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ.

ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿ ಲೆಕ್ಕಚಾರ

ಹೈನುರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಲಿನ ಗರಿಷ್ಠ ಇಳುವರಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ಸುಮಾರು 6 ವಾರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗರಿಷ್ಠ ನಿತ್ಯ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಅಳತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುವಿನಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ ನಿತ್ಯಕರಾವು 15 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿ (2/3ಛ ಗರಿಷ್ಠ ಇಳುವರಿ ಛ ಸೂಲಿನ ದಿನಗಳು) ಸುಮಾರು 3050 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಲಿನ ದಿನಗಳು ಸುಮಾರು 10 ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ 305 ದಿನಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಲಿನ ದಿನಗಳು ಸುಮಾರು 9 ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ 275 ದಿನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವಾಗ 275 ಸೂಲಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಮುರಾ ಎಮ್ಮೆಯ ಸೂಲಿನ ಗರಿಷ್ಠ ನಿತ್ಯ ಕರಾವು 12 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಗಳಿದ್ದರೆ, ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿ (2/3 ಥ ಗರಿಷ್ಠ ನಿತ್ಯ ಇಳುವರಿ ಥ 275 ದಿನಗಳು ಸೂಲು) 2200 ಕಿಲೋ ಇರುತ್ತದೆ.

ಹೈನು ಉದ್ಯಮ ಲಾಭದಯಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹೈನು ದನಗಳು ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 2100 ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳು ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 1500 ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕನಿಷ್ಠ ಇಳುವರಿಗಿಂತ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳಿಗೆ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವಾಯುಗುಣಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸೂಲಿನ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಹೈನುರಾಸು ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 5000 ಲೀ. ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆದರೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇವು ಕೊಟ್ಟು ದೇಹಾರ್ಥ್ಯತೆ ಕಾಪಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶರೀರ ಅತಿಯಾಗಿ ಸವೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಂಜೆತನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಹಸುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಹಲವು ಬಾರಿ ಕಾಣುವ ಅಜೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಕೋಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳುಂಟಾಗಿ ಇಂತಹ ಭಾರೀ ಹಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿದ ಅಪಾರ ಬಂಡವಾಳದ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಸ್ವದೇಶಿ ತಳಿಗಳು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೃಷಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಭೂವಾಯುಗುಣಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಕೊಂಡಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 4000 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವಂತಹ ಅಪರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ದರ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸುವುದು.

ಆಹಾರ ಕಲಬೆರಕೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ಕನಿಷ್ಠ ಗುಣಮಟ್ಟದ, ಅಂದರೆ ಶೇ. 3.5 ಭಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಶೇ. 8.5 ಭಾಗ ಕೊಬ್ಬುರಹಿತ ಫನ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರುವ ಹಾಲಿಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಒಕ್ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋಗೆ ರೂ. 8 ರಿಂದ ರೂ. 20 ದರ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಜರ್ಸಿ ಹೈನುದನ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಫನಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಂದವಾಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶೇ. 7 ಭಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಇರುವ 8 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಲನ್ನು ಶೇ. 4 ಭಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಇರುವ ಹಾಲಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದಾಗ, ಅದು 11.6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಶೇ. 4 ಭಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಇರುವ 11.6 ಕಿಲೋ ಹಾಲಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಬೆಲೆ ಶೇ. 7 ಭಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂಶವಿರುವ 8 ಕಿಲೋ ಹಾಲಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ತೆಳುವಾದ ಮತ್ತು ಮಂದವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಾಲುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸೂತ್ರವೆಂದರೆ, ಹಾಲಿನ ಫನ ಅಂಶವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಒಂದು ಲೀ. ಹಾಲಿಗೆ 7.50 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ, ಶೇ. 7 ಭಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು 9 ಭಾಗ ಕೊಬ್ಬುರಹಿತ ಫನಪದಾರ್ಥವಿರುವ 8 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು 11 ಕಿಲೋ ಹಾಲಿಗೆ ಸಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ, ಈ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ, ಶೇ. 4.0 ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಶೇ. 8.5 ಭಾಗ ಕೊಬ್ಬುರಹಿತ ಫನಪದಾರ್ಥದ 8 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಲಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಫನಅಂಶಗಳಿರುವ ಜರ್ಸಿ ಅಥವಾ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ್ದು ಉತ್ಪಾದಕರ ಧರ್ಮ, ಏಕೆಂದರೆ, ಈಗ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕಲಬೆರಕೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವಚ್ಛ ಹಾಲು ಉತ್ತಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕರು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ, ಸ್ವದೇಶಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು, ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾದ ಹಾಲನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದೇಶಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.

ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ದರ ಸರ್ಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟಗಳ ನಿರ್ಣಯ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 13 ಸಹಕಾರಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಒಕ್ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ದರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ, ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ದರ ದೇಶದ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯದ ಒಕ್ಕೂಟಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ.

ಮೇವಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಾರಿನಂಶ

ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ನಷ್ಟ ಪಟ್ಟಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಸಾಕಣೆ ಖರ್ಚು ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚಿನ ಶೇ. 60 ರಷ್ಟಿದೆ. ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಆಧರಿಸಿ ಪಶುಸಾಕಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪಶು ಆಹಾರದ ಖರ್ಚು ಶೇ. 47 ರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಖರ್ಚು ಪಶು ಆಹಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೈನುರಾಸಿನ ಜೀವ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳು ಪಶು ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪಶು ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೈನುರಾಸಿನ ನಿತ್ಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾರಿನಂಶವುಳ್ಳ ಮೇವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪಶು ಆಹಾರದ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ನಾರಿನ ಅಂಶದ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶು ಆಹಾರದ ಅಧಿಕ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಪಶುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆ (ಡಿಣಟಜಟಿ) ಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ, ಸೂಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಅಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾಸುಗಳು ಮೇವು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದದೇಹದಲ್ಲಿನ ಕೊಬ್ಬು ಮತ್ತು ಮಾಂಸ ಹೆಚ್ಚು ಕರಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರ ಹೆಚ್ಚು ಸವೆಯುವುದರಿಂದ, ಬಡಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಚ್ಚಲೂ ಕೂಡ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಕ್ಷಾರದಿಂದ ರಾಸು ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 3 ತಿಂಗಳು ನರಳಿದರೆ ಗೊರಸುಗಳು ಮೆತುವಾಗಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಕುಂಟುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಮಲಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಹಾರ ತಿನ್ನುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ದೇಹ ದಾರ್ಡ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನಿಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಾದ ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು, ಜೋಳದ ಕಣಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೇವುಗಳಿಂದಲೇ, ಹತ್ತು ಕಿಲೋಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಸಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಸಿರು ಮೇವು ಬೆಳೆಯಲು ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ ಪಶುಪಾಲಕರು ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಾದ ನೇಪಿಯರ್, ರೋಡ್ಸ್, ಗಿನಿ, ಗ್ರೀನ್ ಪ್ಯಾನಿಕ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಒಣ ಮೇವಿನ ಜೊತೆ ಸುಮಭಾಗವಾಗಿ (ಒಣ ಅಂಶ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ) ಕತ್ತರಿಸಿ, ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಿದಾಗ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾದ ನಾರಿನಂಶವುಳ್ಳ ಮೇವಿನ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುರುಚಿಕರವಾದ ಮೇವುಗಳೆಂದರೆ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಮತ್ತು ಓಟ್ಸ್ ಹಸಿರು ಮೇವುಗಳು, ರೋಡ್ಸ್ ಹುಲ್ಲು ಕೂಡ ರುಚಿಕರವಾದ ಹಸಿರು ಮೇವು. ಈ ಮೇವಿನ ಜೊತೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಅಲಸಂದೆ, ಅವರೆ, ಸಿರಾಚೆತ್ತಿ, ಸೆಂಚೆತ್ತಿ ಸೀಮ, ಅಗಸೆ, ಸುಬಾಬುಲ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮೇಯಿಸಿದಾಗ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಸಾರಜನಕ ಸಮತೋಲನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ನಾರು ಅಂಶ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜೀವ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ

ಬೇಕಾದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳು ಮೇವಿನಿಂದಲೇ ದೊರೆತು ಪಶು ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಮೇವು ಮತ್ತು ಪಶು ಆಹಾರದ ಪ್ರಮಾಣ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ನಾರಿನ ಅಂಶ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸೊಪ್ಪುಗಳು

ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೇವು ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ (ಐಣ್ಣಿಬಿಡಿಟಿಬಿ ಅಥವಾ ಂಟಿಬಿಟಿಬಿಬಿ). ಈ ಸೊಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹೈನುದನಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳಿವೆ ಹಾಗೂ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಚೋದಕ ಪೊಲಾಕ್ಟಿನ್ ಇದ್ದು ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಚೋದನೆಗೊಂಡು ಶೇ. 10 ರಿಂದ 16 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿರು ಕುದುರೆಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 5 ರಿಂದ 6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಎರಡು-ಮೂರು ಭಾಗ ಮಡಿ ಇತರ ಮೇವಿನ ಜೊತೆ ತಿನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಬಹುದು. ಈ ಸೊಪ್ಪು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದರೆ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪು ಸಿಗದೆ ಇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದು.

ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಸಿರು ಮೇವು ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಲ್ಲದ ರೈತರು ಮೇವಿನ ಗಿಡಗಳಾದ ಆಗಸೆ, ಹಾಲವಾಣ, ಸುಬಾಬುಲ್, ನುಗ್ಗೆ, ಗ್ಲಿರಿಸೀಡಿಯಾ, ಹಿಪ್ಪು ನೇರಳೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅವುಗಳ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಬರಡು ಮೇವುಗಳ ಜೊತೆ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಬೆರೆಸಿ ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹಸುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆ (ಡಿಫಟಿಟಿ) ಯಲ್ಲಿ ನಾರು ಜೀರ್ಣಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬರಡು ಮೇವು ತಿನ್ನಲು ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೇವು ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬರಡು ಮೇವುಗಳನ್ನು ಪೌಷ್ಟಿಕರಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ವಿಧಾನ. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆಯ ಸದುಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಗಿಡದ ಸೊಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಪಶು ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಲಾಭ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿತ್ಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿನ ಖರ್ಚು

ಕೋಷ್ಟಕ 9ರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಮಿಶ್ರತಳಿ ರಾಸುವಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮೇವು ಬದಲಾವಣೆಯಾದಾಗ, ಪಶು ಆಹಾರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಸಿನ ನಿತ್ಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಮೇವು ಮತ್ತು ಪಶು ಆಹಾರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಹೈನುರಾಸುಗಳು ಮೆಲಕು ಹಾಕುವ ಮತ್ತು ನಾರನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಅವುಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾರಿನ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚುಇರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಹತ್ತು ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇವು ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ದೊರೆತಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ಕೇವಲ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ, ಉತ್ತಮ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣವಿರುವ ರಾಸುಗಳು ಒಂದೆರಡು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತದೆ.

ನೇಪಿಯರ್ ಮೇವು, ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಗೋಧಿ ಹುಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸಾಲಿಕ್ ಆಮ್ಲದ ಅಂಶದ ಪ್ರಮಾಣ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇವಿನಿಂದಲೇ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣದ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವುಗಳಾದ ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಗೋಧಿ ಹುಲ್ಲುಗಳ ಜೊತೆ ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಒಣ ಅಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಅಥವಾ ಹಸಿರು ನೇಪಿಯರ್ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಿಸುವುದು. ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಗೋಧಿ ಹುಲ್ಲುಗಳಂತಹ ಕಳಪೆ ಮೇವುಗಳ ಪೌಷ್ಟಿಕರಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸುಣ್ಣದ ಕೊರತೆಯೂ ನೀಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಸುಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ (ಡಿಣಟಜಿಟಿ) ನಾರು ಜೀರ್ಣಮಾಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರಂತರ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಸೂಲಿನ ಅಥವಾ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಅಂದರೆ ಹೈನುರಾಸಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶರೀರ ಜೀವಕ್ರಿಯೆ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಪಶು ರೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಅಂಶಗಳು

ಇದುವರೆಗೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಂಶಗಳು ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ : 1) ಹೈನುರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕರುವಿನ ತೂಕ, 2) ಹಾಲುಣಿಸುವುದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಕರುವಿನ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ತೂಕ, 3) ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶರೀರ ತೂಕ, 4) ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಗರ್ಭಧರಿಸುವಾಗ ಕನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶರೀರ ತೂಕ, 5) ಮೊದಲನೆ ಬಾರಿ ಕರು ಹಾಕಿದಾಗ ಪಡೆಯ ಶರೀರ ತೂಕ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ-ಗರಿಷ್ಠ ತೂಕ, 6) ಒಂದು ಜೀವನಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಅಥವಾ ಸೂಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 7) ಸಂತಾನ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಜೀವನಾವಧಿ, 8) ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ (ಅ) ನಿತ್ಯ ಇಳುವರಿ, (ಆ) ಸೂಲಿನ ಗರಿಷ್ಠ ನಿತ್ಯ ಇಳುವರಿ, (ಇ) ಒಟ್ಟು ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿ, (ಈ) ಸೂಲಿನ ಅವಧಿ, (ಉ) ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ದೃಢತೆ (ಊ) ಜೀವನ ಅವಧಿಯ ಒಟ್ಟು ಹಾಲು ಇಳುವರಿ 9) ಕರು ಹಾಕುವ ಅಂತರ ಅಥವಾ ಸೂಲಿನಿಂದ ಸೂಲಿಗೆ ಅಂತರ, 10) ಉಷ್ಣವಲಯದ ರೋಗಗಳು 11) ಉಷ್ಣವಲಯದ ಶಾಖ ಮತ್ತು ಶರೀರ ಕ್ರಿಯೆ 12) ದೇಹ ದಾಡ್ಯತೆ ಮತ್ತು ದೃಢಕಾಯವಾಗಿ ಜೀವನ ಪೂರ್ತಿ ಬದುಕುವ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆಹಾರದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಶರೀರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಚೈತನ್ಯ.

ಹೈನುರಾಸು ಪಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಕ್ರಿಯೆ

ಹೈನುರಾಸು ಪಡೆ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆ(ಕಣಬುಜಡಿಣಡಿ) ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಗುಣ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಶರೀರದ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರ ಗಾತ್ರ ಅಥವಾ ತೂಕ ಸುಮಾರು 200 ಕಿಲೋ ತಲುಪಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು 12 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಉಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸುಧಾರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಅನೇಕ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಗಬ್ಬವಾಗಿರುವ ಪಡೆಗಳು ಸುಮಾರು ಸರಾಸರಿ 24 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕರು ಹಾಕುವುದು ಉಚಿತ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಮೊದಲ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣದ

ಶೇ. 80 ರಷ್ಟು ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸೂಲಿನಿಂದ ಸೂಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣದ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರಾಸರಿ ಸೂಲಿನ ಅಂತರ 14 ತಿಂಗಳಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕ, ಅಂದರೆ ಕರು ಹಾಕಿದ ಸುಮಾರು 140 ದಿನಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಹೈನುರಾಸು ಪುನಃ ಗರ್ಭಧರಿಸಬೇಕು. ಈ ನಿರಂತರ ಸಂತಾನ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾಧಿಸಲು ಸುಧಾರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಅವಶ್ಯಕ.

ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಇತರ ಅಂಶಗಳು

ಇನ್ನು ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು ಅನೇಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ವೇಗ ಮತ್ತು ಕೆಚ್ಚಲಿನಿಂದ ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಹೈನುರಾಸಿನ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಗಳು, ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಪೋಷಣೆ, ಸೂಲಿನ ಹಂತ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿಯ ದೃಢತೆ, ಹೈನುರಾಸಿನ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ತೂಕ, ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಹಂತ ಮತ್ತು ಕೆಚ್ಚಲು ಬತ್ತಿಸುವ ಕಾಲ (ಕರು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕನಿಷ್ಠ 8 ವಾರಗಳ ಮೊದಲೇ ಕೆಚ್ಚಲು ಬತ್ತಿಸಬೇಕು), ಪರಿಸರದ ಉಷ್ಣಾಂಶ, ಕರು ಹಾಕುವಾಗ ಗರ್ಭದ ಹಸುವಿನ ದೇಹ ದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಹೈನುರಾಸಿಗೆ ಬರುವ ಜೀರ್ಣಕ್ರಿಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಗರ್ಭಕೋಶ ಮತ್ತು ಕೆಚ್ಚಲಿನ ರೋಗಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಲಾಭದಾಯಕ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಆಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಮಿಶ್ರತಳಿ ರಾಸುಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಎಂಟು ಬಾರಿ ಗರ್ಭಧರಿಸಿ, ಕರು ಹಾಕಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 2 ವರ್ಷವಯಸ್ಸಿನಿಂದ 14 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ತಳಿಯ ರಾಸುಗಳು ಸುಮಾರು 18 ವರ್ಷದವರೆಗೂ 10 ರಿಂದ 15 ಬಾರಿ ಕರು ಹಾಕಿ, ಹಾಲು ಕರೆದಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಅಂತಹ ವಂಶದ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಹೈನು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಸತತವಾಗಿ ಸಂತಾನ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಡುವಾಗ ದೇಹ ದಾರ್ಡ್ಯತೆಯು ಲಾಭದಾಯಕ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಹೈನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿ ಅನುಭವಿಗಳಾಗಿರುವ ಪಶುಪಾಲಕರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆಚರಿಸಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

**ಕೋಷ್ಟಕ 9: ಮೇವು ಬದಲಾದಾಗ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಹಾರದ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು
(ಉದಾ: 400 ಕಿಲೋ ತೂಕದ ಒಂದು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸು, ನಿತ್ಯ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ 10 ಕಿಲೋ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂಶ ಶೇ. 4 ಭಾಗ)**

ಮೇವು (ಗ್ರಾಭಾವಿಕ ಸ್ಥಿತಿ) (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)	ಹೈನುರಾಸುಗಳು ಆಹಾರದ ಒಣ ಅಂಶ ತಿನ್ನುವ ಚೈತನ್ಯ (ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ)	10 ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪಶು ಆಹಾರ ವಿಧ-1\$ (ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ)	ಮೇವು : ಪಶು ಆಹಾರ ಪ್ರಮಾಣ	ಹತ್ತು ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮೇವು ಮತ್ತು ಪಶು ಆಹಾರದ ಖರ್ಚು (ರೂಪಾಯಿಗಳು)	ಒಂದು ಕಿಲೋ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮೇವು ಆಹಾರದ ಖರ್ಚು (ರೂಪಾಯಿಗಳು)
ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ 4.5 ಕಿಲೋ*	4.0	6.8	37. : 63	ರೂ.200/-	ರೂ.20/-
ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ 4.5 ಕಿಲೋ +ಹಸಿರು ಮೇವು 8 ಕಿಲೋ**	4.0 1.6	5.0	53. : 47	ರೂ.170/-	ರೂ.17/-
ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ 4.5 ಕಿಲೋ# +ಹಸಿರು ಮೇವು 5.0 ಕಿಲೋ +ಮೇವಿನ ಗಿಡದ ಸೊಪ್ಪು 3 ಕಿ.ಲೋ	4.0 1.0 1.3	4.5	60-40	ರೂ.160/-	ರೂ.16/-
ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಮೇವು @ 25 ಕಿಲೋ +ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಸೊಪ್ಪು 5.0 ಕಿಲೋ	6.0 1.0	3.2	68 : 32	ರೂ.150/-	ರೂ.15/-
ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಮೇವು 20 ಕಿಲೋ ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ ಸೊಪ್ಪು + ಕಿಲೋ+ ಅಗಸೆ/ಸೂಬಾಬುಲ್ ಸೊಪ್ಪು 3 ಕಿಲೋ +ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪು 2 ಕಿಲೋ	5.0 0.8 0.8 0.4	3.0	70 : 30	ರೂ.135/-	ರೂ.13.5/-

* ರಾಗಿಹುಲ್ಲು, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು, ಜೋಳದ ಕಣಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ (ದರ ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋಗೆ 10 ರೂ.)

** ರೋಡ್ಸ್ ಗ್ರೀನ್ ಪ್ಯಾನಿಕ್, ಗಿನಿ, ನೆಪಿಯರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಜಾತಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆಗಳು (ದರ ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋ ಗ್ರಾಂ ಗೆ ರೂ. 2/-ಪ್ರಕಾರ)

@ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತುಂಬುವ ಹದ (ದರ ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋಗೆ ಪೈಸೆ ರೂ.3/-)

ಸೂಬಾಬುಲ್/ಅಗಸೆ/ಹಾಲವಾಣ/ನುಗ್ಗೆ/ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ/ಗ್ಲಿರಿಸೀಡಿಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ (ದರ ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋಗೆ ರೂ.2/- ಪ್ರಕಾರ).

\$ ವಿಧ-1, ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರ (ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ರೂ. 20/- ಪ್ರಕಾರ).

ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪು ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ರೂ. 5/-

(ಬೆಲೆಗಳು 2013-14)

10. ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಲಾಭ-ನಷ್ಟಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ವಿಧಾನಗಳು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಉದ್ಯಮ. ಈ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗ ನಿವಾರಣೆಗೆ ನಬಾರ್ಡ್ (ಎನ್.ಎ.ಬಿ.ಎ.ಆರ್.ಡಿ.) ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಸಬ್ಸಿಡಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸಾಲದ ಬಡ್ಡಿ ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಬಂಡವಾಳ: ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕು. ಹಸುಗಳ ಬೆಲೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಇಳುವರಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸುಮಾರು 2500 ರಿಂದ 3000 ರೂ.ಗಳ ವರೆಗೆ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಬಹುದು (ಈಗಿನ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ). ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ದನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾದರಿ ದೈಹಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಆರಿಸುವ ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳು ಒಂದನೇ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಮಾದರಿ ದೈಹಿಕ ಗುಣಗಳಿರಬೇಕು. ಎರಡು ಹಲ್ಲು (2 ವರ್ಷ) ವಯಸ್ಸಿರಬೇಕು, ಕರು ಇರಬೇಕು, ಕರು ಹಾಕಿದ ಕೆಲ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಾಸುಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಒದಗಿಸಲು ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಹಸುವಿಗೆ 45 ಚದರ ಅಡಿ ವಸತಿ ಬೇಕು. ವಸತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡು ಕರುಗಳು ಒಂದು ವಯಸ್ಕ ಹಸುವಿಗೆ ಸಮವೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕು. ಹಾಲನ್ನು ಹಿಂಡುವ ಕೊಠಡಿ, ಮೇವು ಕತ್ತರಿಸುವ ಕೊಠಡಿ, ರಸ ಮೇವು ಮಳಿಗೆ, ಆಹಾರ ಉಗ್ರಾಣ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಹಾಲಿನ ಕ್ಯಾನುಗಳು, ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಹುಲ್ಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ಯಂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಬಂಡವಾಳದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸಾಲ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುವವರು ಹಾಕಬೇಕು.

ಖರ್ಚು: ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಒಂದು ನಿಗದಿಯಾದ ಖರ್ಚು ಎರಡನೆಯದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಖರ್ಚು.

ನಿಗದಿಯಾದ ಖರ್ಚು

ಬಂಡವಾಳದ ಮೇಲೆ ಬ್ಯಾಂಕು ದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿರುವ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕು. ಬಂಡವಾಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ ಬಡ್ಡಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಇತರೆ ಬಂಡವಾಳಗಳಾದ ಹಸುಗಳ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನಗಳ ಮೇಲೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಶೇ.12.5, ಶೇ.5.0 ಮತ್ತು ಶೇ.10ರ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕು.

ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಖರ್ಚು

(ಅ) ಮೇವು: ವರ್ಷವಿಡೀ ಸಿಗುವಂತಹ ಮೇವು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರತಿ 5 ವಯಸ್ಕ ದನಗಳಿಗೆ 1 ಎಕರೆ ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನು ಬೇಕು. ಉತ್ತಮಮೇವು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ ಮೇವು ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಖರ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ವಯಸ್ಕ ಹೈನು ರಾಸು ಪ್ರತಿ ದಿನ ಸುಮಾರು 6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು

ಒಣ ಮೇವು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಇಳುವರಿ, ಬೆಣ್ಣೆ ಅಂಶ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಮತೋಲನ ಪಶು ಆಹಾರವನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಪೂರ್ಣ ಒಣ ಮೇವಿನಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಧ ಒಣ ಮೇವು, ಅರ್ಧ ಹಸಿರು ಮೇವು ಮೇಯಿಸಬಹುದು. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಖರ್ಚು ಒಟ್ಟು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಖರ್ಚಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅಂದಾಜು ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ.

(ಆ) ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ: ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳಿಗೆ, ಗರ್ಭದ ಹಸುಗಳಿಗೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕರು ಮತ್ತು ಪಡೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಪೋಷಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಹೈನು ರಾಸಿಗೆ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಖರ್ಚು ಶೇ. 30 ರಿಂದ 44 ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆ ಕರಾವಿನ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಮೇವು ತಿನ್ನಿಸುವಾಗ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದ ಖರ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

(ಇ) ಕರುಗಳನ್ನು 3 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಸಾಕುವುದು: ಶರೀರ ತೂಕದ ಶೇ. 10 ರಷ್ಟು ಹಾಲನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸುವುದು ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯ. ಕರುವನ್ನು ತಾಯಿಯ ಜೊತೆ ಬೆಳೆಸುವಾಗ ಒಂದು ಮೊಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ. ಕರುವಿಗೆ 6-8 ವಾರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಣ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವಿಕೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸ. ಕರುಗಳಿಗೆ ಹೊಕ್ಕಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಕೊಂಬು ಸುಳಿಯನ್ನು ಸುಡುವುದು, ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಇರಬಹುದಾದ ಮೊಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಜಂತು ಹುಳುಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಮತ್ತು ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವುದು, ಇವೆಲ್ಲ ಪಾಲನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ, ಕರುಪಾಲನೆ ಖರ್ಚು (ಹೆಣ್ಣು ಕರು ಪಾಲನೆ ಮಾತ್ರ) ಒಟ್ಟು ಹೈನು ಘಟಕ ಪಾಲನೆಯ ಖರ್ಚಿನ ಶೇ. 4 ರಿಂದ 5.5 ರಷ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ.

(ಈ) ಹೈನು ಘಟಕದ ಕೆಲಸಗಾರರ ಖರ್ಚು: ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪ್ರತಿ 15-20 ಕರಾವಿನ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ, ಸಗಣೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಗುಡಿಸುವುದು. ಮುಂತಾದ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ 10 ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಕೆಲಸಗಾರರು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಹೈನು ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರ ಖರ್ಚು ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚಿನ ಶೇ. 10 ರಿಂದ 15 ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ.

(ಉ) ಪಶು ಜೀವವಿಮೆ: ಪಶು ಜೀವವಿಮೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಏಕೆಂದರೆ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪಶುಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವಕ್ಕೆ ಜೀವವಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ ಪಶುವಿನ ಆಗಿನ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆಯಷ್ಟೇ ವಿಮಾ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಜೀವವಿಮೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸತ್ತರೆ ರೈತನಿಗೆ ಅಪಾರ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಸು, ಎತ್ತ, ಎಮ್ಮೆ, ಬೀಜದ ಹೋರಿ, ವಿದೇಶಿ ಹಸು, ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸು, ಕರುಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೀವವಿಮಾ ಯೋಜನೆಯು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಶುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆಯು ಅದರ ಜಾತಿ, ವಯಸ್ಸು, ಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಸ್ಥಳ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ವಿಮೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಪಶುವೈದ್ಯರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪಘಾತ ಅಥವಾ ರೋಗಗಳಿಂದ ರಾಸು ಸತ್ತರೆ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯು ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಇತರೆ ಖರ್ಚುಗಳು : ನೀರು, ಮಿದ್ಯುಚ್ಚಿಕ್ರಿ, ತಿಂಡಿ ಬಕೆಟುಗಳು, ಸರಪಳಿ, ಹಗ್ಗ, ಬ್ರಶ್, ಬಾಚಣಿಗೆ, ಮಂಕರಿ, ಪರಕೆ, ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ, ಕೈಗಾಡಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಖರ್ಚು ಕೃ.ವಿ.ವಿ. ಹೈನು ಘಟಕದ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚಿನ ಶೇ. 2.5 ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಆದಾಯ :ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯ ಹಾಲಿನ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈನು ಮಹಾಮಂಡಲಿಯ ದರದ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ರೈತರು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು.

ಹೈನು ಘಟಕದ ಇತರೆ ಆದಾಯಗಳೆಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಬೆಲೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಮೀನು ಇರುವ ಪಶುಪಾಲಕರು ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಾರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಆದಾಯ-ಖರ್ಚು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದಾಗ ಇದನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹೈನುರಾಸಿನಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 4 ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್ ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗೊಬ್ಬರದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಾರಾಟ ಬೆಲೆ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕು.

ಕರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸರಾಸರಿ ತಾಯಿ ತೂಕದ ಶೇ. 7-8 ರಷ್ಟು ಇದ್ದು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು 1 ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ವಯಸ್ಕ ತೂಕದ ಶೇ. 40 ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಶೇ. 40 ರಷ್ಟು ಬೆಲೆಯುವಿಕೆಗಾಗಿ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಕರುವಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು ಕಳೆದರೆ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಘಟಕ ಭೂಮಿಯ ಮೇರೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹುಲ್ಲು ಬೆಲೆಯ ಬೇಸಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಒಂದು ಹೈನುರಾಸಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಲಾಭ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೈನು ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮೇರೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ. ಹೀಗೆ ಋಷಿ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಏರುಪೇರು ಮಾಡುವಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ.

ಮೇವಿನ ಗುಣ :ಹಸಿರು ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಹಸಿರು ಮೇವು ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಮೆಂತ್ಯ (ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ) ಸೊಪ್ಪಿನ ಮಿಶ್ರ ಮೇವು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಸೂಲಿನಿಂದ ಸೂಲಿಗೆ ಅಂತರ :ಈ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂತರ ಸರಾಸರಿ 14 ತಿಂಗಳು ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ.

ಹೈನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ :ಹಸುಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಸೂಲಿಗೆ 3000 ಲೀಟರ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಬೇಕು. ಉಷ್ಣವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೂಲಿಗೆ 6000 ಲೀಟರ್‌ಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಮಿಶ್ರತಳಿ/ಮೇಲ್ದರ್ಜೀಕರಿಸಿದ ಹಸುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಕೊಡಲಾರವು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಿಸರ, ಜೀವಕ್ರಿಯಾ ಒತ್ತಡಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಜೆತನದ ಸಮಸ್ಯೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹಾಲಿನ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆ :ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿನಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ಗಾತ್ರ :ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೈನು ದನಗಳ ಗುಂಪು ಇದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಸುವಿಗೂ ತೀವ್ರ ಗಮನ ಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಕೇಂದ್ರ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಖರ್ಚು ಹೆಚ್ಚಿ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸರ ಪರಿಣಾಮ :ಉಷ್ಣವಲಯದಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣದ ಉಷ್ಣತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವದೇಶಿ ತಳಿಗಳು ಈ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜರ್ಸಿ ಮತ್ತು ಹೋಲ್‌ಸ್ಟೀನ್ ತಳಿಗಳು ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಉಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆ, ವಾತಾವರಣ ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ, ಆಹಾರ ತಿನ್ನುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನೀರಿನ ಸೇವನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪೀಳಿಗೆಗಳು ಕಳೆದ ಹಾಗೆ ರಾಸುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪು ಜಾತಿಯ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇ. 15-20 ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ಕ್ರಮ :ಎರಡು ಬಾರಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ. ಒಂದು ಬಾರಿ ಕರೆದರೆ ಸೂಲಿನ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 48 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 3 ಬಾರಿ ಕರೆದರೆ ಎರಡು ಬಾರಿಗಿಂತ ಶೇ. 15 ರಷ್ಟು ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. 4 ಬಾರಿ ಕರೆದರೆ ಶೇ. 20 ರಷ್ಟು ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಅಂತರಿಕ ಒತ್ತಡ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ 3-4 ಬಾರಿ ಹಾಲು ಕರೆದರೆ ಅಷ್ಟು ಬಾರಿ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ತಿನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪೋಷಣೆ ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಬಾರಿ ಕರೆಯುವಾಗ ಅಂತರ 10 ರಿಂದ 12 ಗಂಟೆ ಇದ್ದರೆ ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಗುಣ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಬಾರಿ 11 ರಿಂದ 13 ಗಂಟೆ ಹಾಗೂ 10 ರಿಂದ 14 ಗಂಟೆ ಅಂತರವರೆಗೂ ಕರೆಯಬಹುದು. 10 ರಿಂದ 14 ಗಂಟೆಗಿಂತ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಗುಣ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪಾಲನಾ ಕ್ರಮಗಳು :ದಿನನಿತ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ತೊಳೆಯುವುದು, ನೋಣಗಳನ್ನು ದೂರವಿಡುವ ಔಷಧಿಗಳ ಬಳಕೆ, ದನಗಳ ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಯುವುದು, ಬೇಸಿಗೆ, ಚಳಿಗಾಲ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕಿಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ತಮ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೆಲಸಗಾರರ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಶುಚಿಕರ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಹಾಲು ಪರೀಕ್ಷಾ ಲೋಟದ ಉಪಯೋಗ, ಹಾಲು ಕರೆಯುವಾಗ ಕೆಚ್ಚಲಿಗೆ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೇವು ಒದಗಿಸುವುದು, ಸದಾಕಾಲ ಗೊಂದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ತರಹದ ಮೇವು ಒದಗಿಸುವುದು, ಮೇವು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವುದು, ಹಿಂಡಿ ಬೂಸವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನೆನೆಸಿ ತಿನ್ನಿಸುವುದು, ಬಿಸಿಲು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರಳು ಒದಗಿಸುವುದು, ಉಷ್ಣವಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಕಬೆದೆ ಗುರುತಿಸುವುದು, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು,ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿ ಪಾಲಿಸುವುದು, ಮತ್ತಿತರ ಅನೇಕ ದಿನನಿತ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಗ್ರತಿ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಕಾಯಿಲೆಗಳು : ಹೈನುರಾಸುಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ (ಅಂಟು) ರೋಗಗಳು, ಕೆಚ್ಚಲುಬಾವು, ಗರ್ಭಪಾತಕ ರೋಗಗಳು, ಖನಿಜ ಮತ್ತು ಜೀವಸತ್ವಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆಗಳು, ಜೀವಕ್ರಿಯೆ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಬರುವ ರೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಅಜೀರ್ಣ, ಭೇದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಭ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪಡೆಯುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಹತ್ತು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ಘಟಕದ ಲಾಭ - ನಷ್ಟದ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳು/ ಸಲಹೆಗಳು/ ಮಾನದಂಡಗಳು

1. ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುವನ್ನು ಖರೀದಿಸುವಾಗ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವು ಸರಾಸರಿ ಹಾಲಿನ ಅಂದಿನ ಇಳುವರಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್‌ಗೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಬೆಲೆಯಂತೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗುವುದು.
2. ಒಟ್ಟು ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು 305 ಕರಾವಿನ ದಿನಗಳು ಎಂದು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದೆ.
3. ಕರಾವಿನ ವಿರಾಮದ ದಿನಗಳನ್ನು 60 ಎಂದು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದೆ.
4. ಜೀವ ವಿಮೆ ಶೇ. 4.5 ರಂತೆ ಹಸುಗಳ ಮೌಲ್ಯದ ಮೇಲೆ
5. ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹಸುಗಳ ಮೌಲ್ಯದ ಸವಕಳಿಯೆಂದು ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
6. ಒಣಮೇವು ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ರೂ 3/- ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ
7. ಪಶು ಆಹಾರದ ವೆಚ್ಚ ರೂ 18/- ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ
8. ಪಶು ಆಹಾರ ಜೀವ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ- 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ/ಪ್ರತಿದಿನ/ಒಂದು ಹಸುವಿಗೆ
9. ಪಶು ಆಹಾರ- ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ./ಪ್ರತಿ 3 ಲೀ. ಹಾಲಿಗೆ
10. ಹಸುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಒಣಹುಲ್ಲು 6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ/ ಪ್ರತಿ ಹಸು/ಪ್ರತಿದಿನ
11. ಹಸಿರು ಮೇವು 30 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ/ ಒಂದು ಹಸು / ಪ್ರತಿದಿನ. ಹಸಿರು ಮೇವು ಸಿಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರತಿ 10 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಸಿರು ಮೇವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು
12. ಕೂಲಿ 10 ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರು; ಮನೆಯವರೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಲಾಭ ಅಧಿಕ
13. ಗೊಬ್ಬರದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರತಿ ಹಸುವಿನಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ 15 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ನಂತೆ ಸರಾಸರಿ
14. ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವೆಚ್ಚ ಪ್ರತಿ ಹಸುವಿಗೆ ರೂ 1000/- ವಾರ್ಷಿಕ
15. ಹಾಲಿನ ಮಾರಾಟ ದರ ಸರ್ಕಾರದ ಸಬ್ಸಿಡಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರಿಗೆ ರೂ 27/-
(ದರಗಳು 2014ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ)

ಹಸುಗಳು ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

ಹೈನು ಹಸುಗಳು ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವದವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೃದುವಾದ ಕೂದಲು ಮತ್ತು ಸಡಿಲವಾದ, ನವುರಾದ ಚರ್ಮ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ದವಡೆ, ವಸಡು ಮತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳಿರಬೇಕು. ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ವಿಶಾಲವಾದ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕತ್ತು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ನೀಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಟ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಎದೆ ಗುಂಡಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಬೇಕು. ಶರೀರವು ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ತುಂಬಿರಬಾರದು. ಕಾಲುಗಳು ಗಿಡ್ಡ (ಚಿಕ್ಕ) ವಾಗಿದ್ದು ನೇರವಾದ ಹಿಂಗಾಲು, ಸದೃಢವಾದ ಮುಂಗಾಲುಗಳಿದ್ದು ಗೊರಸು ದುಂಡಾಗಿರಬೇಕು. ಕಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರವಿರಬೇಕು. ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮೊಲೆ ತೊಟ್ಟುಗಳು

ಸಮವಾಗಿದ್ದು ಸಾಕಷ್ಟು ರಕ್ತನಾಳಗಳು ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿರಬೇಕು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹಾಲು ಕರೆದು, ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಸತತವಾಗಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹಾಲು ಕರೆದು ಇಳುವರಿಯನ್ನು ತೂಕ ಹಾಕಬೇಕು.

ಎರಡನೇ ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಬಾರಿ ಕರೆದ ಇಳುವರಿಯ ತೂಕ ಕೂಡಿದರೆ ನಿತ್ಯ ಇಳುವರಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆ ಸೂಲಿನ ಹಸುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಬೇಕು. ತಾಯಿಯ ಜೊತೆ ಅದರದೇ ಕರು ಇರಬೇಕು. ಹಸುವಿಗೆ 2-4 ಹಲ್ಲುಗಳ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬೇಕು. ಕರು ಹಾಕಿದ 2-4 ವಾರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಇಳುವರಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಸುವಿನ ಖರೀದಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಬಹುದು.

ಹಸುವಿನ ವಂಶಾವಳಿ ದಾಖಲೆ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ತಾಯಿಯ ಮತ್ತು ವಂಶದ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹಸುವಿನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಾಯಿ ಹಸು ಒಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 2000 ಲೀ. ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ತಂದೆ 4000 ಲೀ. ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ ವಂಶಜನಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಆರಿಸುವ ಪಡ್ಡೆ ಹಸು 3000 ಲೀ. ಗಳಷ್ಟು $\frac{2000}{2} + \frac{4000}{2}$ ಹಾಲು ಕೊಡಬಹುದು.

11. ಹತ್ತು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ಲಾಭ-ನಷ್ಟ ವಿವರ

ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಒಂದು ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಕಸುಬು, ಜಮೀನು, ಬೇಸಾಯದ ಭೂಮಿ, ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಇವೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಎಕರೆ ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ಮೇವುಸಿಗುವಂತೆ 5 ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಈಗ ಸಹಕಾರಿ ಹೈನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದಿಮೆಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವಾದ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ.

೧೧ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ	ದರ (ರೂ.)	ಮೊತ್ತ (ರೂ.)
1	ಜಮೀನು ಹತ್ತು ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳ ಖರೀದಿ	ಸ್ವಂತದ್ದು	0.00
2	(ದಿನಕ್ಕೆ 15 ಲೀ. ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಒಂದು ಹಸುವಿಗೆ ಲೀಟರಿಗೆ ರೂ. 3000/- (4000/-) ರಂತೆ ಬೆಲೆ ರೂ. 45000/- (60,000/-) ನಂತೆ ಹತ್ತು ಹಸುಗಳಿಗೆ	45,000/- (60,000/-)	4,50,000/- (6,00,000/-)
3	ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ (ಚದರ ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ) ಒಟ್ಟು ಜಾನುವಾರು ಘಟಕ = ಹತ್ತು ಹಸುಗಳು = 10 ಘಟಕ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳು (5) * 0.5 ಘಟಕ = 2.5 ಘಟಕ ಒಟ್ಟು = 12.5 ಘಟಕ	ರೂ. 400/- ಚ.ಅ	2,40,000/-
4	ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಘಟಕಕ್ಕೆ 48 ಚ.ಅ. ಜಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ 48 * 12.5 = 600 ಚ.ಅ ಉಪಕರಣಗಳು	ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಯಂತ್ರ ರೂ. 35,000/- (50,000/-) ಹುಲ್ಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ಯಂತ್ರ ರೂ. 20,000/- (40,000/-) ಹಾಲಿನ ಕ್ಯಾನ್‌ಗಳು, ಬಕೀಟುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ರೂ. 5000/- (10,000/-)	60,000/- (1,00,000/-)

ಆನಾವರ್ತಕ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು

ಉಪ ಖರ್ಚು

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಖರ್ಚು

ಅ) ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದ ಖರ್ಚು

* ಹಸುಗಳ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸವಕಳಿ (ಒಂದು ಸೂಲಿಗೆ)	ಶೇ.12/-	54,000/- (72,000/-)
* ಕಟ್ಟಡಗಳ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸವಕಳಿ (ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೆ)	ಶೇ. 10/-	24,000/-
* ಉಪಕರಣಗಳ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸವಕಳಿ (ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೆ)	ಶೇ. 5/-	3,000/-(5,000/-)
* ಮೂಲಧನ ಮೇಲೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಡ್ಡಿ	ಶೇ.12/-	90,000/- (112,800/-)
* ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ ಶೇ. 75ರ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಮಿತಿಗೊಳಿಸಿ 5 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ	1 ಕಂತು	1,00,000/- (1,41,000/-)
		2,71,000/- (3.54,800/-)

ಒಟ್ಟು

ಆ) ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಖರ್ಚು

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ	ದರ (ರೂ.)	ಮೊತ್ತ (ರೂ.)
೧)	ಮೇವು : ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಆಧರಿಸಿ : 6 ಕೆ.ಜಿ ಧ 365 ದಿನ ಧ 10 ಹಸುಗಳಿಗೆ=21,9000 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ರೂ. 3/- ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	82,125/-
೨)	ಪಶು ಆಹಾರ : 10 ಹಸುಗಳಿಗೆ ಧ 35 ದಿನ ಧ 6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ = 18,300 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ 10 ಹಸುಗಳಿಗೆ ಧ 60 ದಿನ ಧ 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ = 1200 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ 10 ಕರುಗಳಿಗೆ ಧ 365 ದಿನ ಧ 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ = 730 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಒಟ್ಟು = 20,230	ರೂ. 18/- ಕಿ.ಗ್ರಾಂ (21/-)	3,64,140/- (4,24,830/-)
	ಕಿ.ಗ್ರಾಂ		
೩)	ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕೂಲಿ: ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ.5000/-(9,000/-) ರಂತೆ ಒಬ್ಬ ಕೆಲಸಗಾರ ಧ 12 ತಿಂಗಳು	-	60,000/- (1.08,000/-)
೪)	ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಖರ್ಚು 10 ಹಸುಗಳು + 5 ಕರುಗಳಿಗೆ	ತಲಾ ರೂ.1000/-	15,000/- (25,000/-)
೫)	ಜಾನುವಾರು ಜೀವವಿಮೆ ಶೇ. 4.5 ರಂತೆ	ರೂ.4,50,000/- (6,00,000/-)	20,250/- (27,000/-)
೬)	ಇತರೆ ಸಾದಿಲ್ವಾರು ಖರ್ಚು (ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವನ್ನು ಪೂರ್ಣಾಂಕಗೊಳಿಸಲು)		3,485/- (5,000/-)
		ಒಟ್ಟು	5,45,000/- (671,955/-)
	ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು= (ಅ) ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದ ಖರ್ಚು+ (ಆ) ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಖರ್ಚು		
	= ರೂ. 2,71,000/-(3.54,800/-) + ರೂ. 5,45,000/(671,955/-)	ಒಟ್ಟು	8,16,000/-/- (1.026,755/-)

ಐಐಐಆದಾಯ

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ	ದರ (ರೂ.)	ಮೊತ್ತ (ರೂ.)
1	ಹಾಲಿನ ಮಾರಾಟ (10 ಹಸುಗಳಿಗೆ ಧ 305 ದಿನ ಧ 15 ಲೀ.) = 45,750 ಲೀ	ರೂ. 27/-/(31/-) ಪ್ರತಿ ಲೀ.	12,35,250/-/ (14,18,250/-)
2	ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ (12 ಘಟಕ ಧ 15 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಧ365 ದಿನ = 65 ಟನ್	ರೂ.500/-/(1000/-) ಪ್ರತಿ ಟನ್	32,500/-/ (65,000/-)
			ಒಟ್ಟು 12,67,750/-/ (14,83,250/-)

ಒಟ್ಟು ಆದಾಯ ರೂ. 12,67,750/-(14,83,250/-)

ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು (ಐಐಐ ಅ+ಆ) ರೂ. 8,16,000/-/(10,26,755/-)

ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯ ರೂ. 4,51,750/-(4,56,495/-)

ಸೂಚನೆ: ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ಬಹುವಾಗಿ ಇಷ್ಟೆ ಅಂತರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಕರುಗಳ ಪೈಕಿ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಕರುಗಳು ಹಸುಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭಗಳಿಸಬಹುದು. ಸ್ವಂತಮೇವು ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಲಾಭವು ಅಧಿಕ.

ಜಾನುವಾರು ರೋಗಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ 9 : ದನಕರುಗಳ ರೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳು

ಸಂ.	ರೋಗದ ಹೆಸರು	ರೋಗದಿಂದ ನರಳುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು	ರೋಗ ಹರಡುವ ವಿಧಾನ	ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು	ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳು
ಅ) ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ರೋಗಗಳು (ಃಚಿಛಿಣಜಡಿಚಿಟಿ ಆಞಚಿಛಿಞ)					
1.	ಕರುಗಳ ಭೇದಿ	ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ರೋಗ. ಇಕೋಲಿ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಯಿಂದ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಾಯಿಲೆಯು ತಾಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಸಾಕುವ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು, ಕರುಗಳ ಜರರದ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದು, ಕಡಿಮೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕರುಗಳ ವಸತಿ ಮಾಡಿ ಅಶುದ್ಧ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕುವುದು.	ಈ ರೋಗ ಮೂರು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 1. ಕರುಗಳು 2-6 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ತೋರಿಸಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಜಾಡಿಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. 2. ಕರುಗಳು 1-2 ದಿನ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ತೋರಿಸಿ ನಂತರ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಆಹಾರ ಕೀಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೋವು ಮತ್ತು ಸಾವು. 3. ಭೇದಿ, ಜ್ವರ, ಭೇದಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ತು, ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ 3-5 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವು.	1. ದನದ ಮತ್ತು ಕರುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಬೇಕು. 2. ಕರುಗಳ ವಸತಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. 3. ಕರುಗಳ ವಸತಿಯನ್ನು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ದ್ರಾವಣ (ಸುಣ್ಣದ ತಿಳಿ) ದಿಂದ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಶುಚಿ ಮಾಡಬೇಕು. 4. ಜರರದ ಮಿತಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 600-900 ಮಿ.ಲೀ. ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ 900 ಮಿ.ಲೀ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ 4-5 ಬಾರಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. 5. ರೋಗದ ಕರುಗಳನ್ನು ಇತರ ಕರುಗಳಿಂದ ತಕ್ಷಣ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ವಸತಿಯನ್ನು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕದಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು. 6. ಪಶು ವೈದ್ಯರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

2.	ಗಂಟಲು ಬೇನೆ	ಪಾಶ್ಚರಲ್ಲಾ ಮಲ್ಟೋಸೀಡಾ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಯಿಂದ ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಹಂದಿ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ.	ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿ ಇರುವ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರು ಸೇವನೆಯಿಂದ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಈ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತದೆ.	ಜ್ವರ (105 ರಿಂದ 106° ಎಫ್) ಅನ್ನನಾಳ/ಶ್ವಾಸನಾಳದ ಸುತ್ತ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಬಾವು, ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉಸಿರಾಡುವುದು, 3-7 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಅಥವಾ ತೀವ್ರ ಕಾಯಿಲೆ ಇದ್ದರೆ 1-5 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗೀಡಾಗುತ್ತವೆ.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಈ ರೋಗ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ (ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಜುಲೈ) ಉಲ್ಬಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಗಂಟಲು ಬೇನೆ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುವುದು. 2. ನರಳುವ ದನಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದು.
3.	ಚಿಪ್ಪೆ ರೋಗ	ಕ್ಲಾಸ್ಟ್ರಿಯಂ ಚಿವಾಯ್ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿನಿಂದ ಈ ರೋಗ ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ರೋಗವು ಮಳೆಗಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ (ಹೊಲ ಕೊಯ್ಯುವ ಸಮಯ) ಕಾಣುವ ರೋಗ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ದನಗಳಲ್ಲಿ (ಪಡ್ಡೆ/ಹೋರಿ ಕರು).	ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿ ಇರುವ ಆಹಾರ/ನೀರು ಸೇವನೆಯಿಂದ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ.	ಜ್ವರ (105-106° ಎಫ್). ಚಿಪ್ಪೆ, ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳು (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕುತ್ತಿಗೆ, ಭುಜದ ಮಾಂಸಗಳು) ಊದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆ ಕೈಆಡಿಸಿದರೆ ಗಾಳಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಕುಂಟುವುದು, ಮಲಗುವುದು, ಮೇವು ಬಿಡುವುದು. 1-5 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದು.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಚಿಪ್ಪೆ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಜೂನ್/ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುವುದು. 2. ನರಳುವ ದನಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸುವುದು.
4.	ನೆರಡಿ ರೋಗ	ಬ್ಯಾಸಿಲ್ಲಸ್ ಆಂತ್ರಾಸಿಸ್ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಯಿಂದ ಈ ರೋಗವು ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ, ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೂ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಸ್ಟ್/ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತದೆ.	ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳಿರುವ ನೀರು/ಮೇವು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ರೋಗವು ಬರುತ್ತದೆ.	ಜ್ವರ (106-107° ಎಫ್), ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದನಗಳು ಸಾಯುವುದು, ಮೇವು ಬಿಡುವುದು, ಹೆಚ್ಚು ನಾಡಿ ಬಡಿತ, ಉಸಿರಾಟ, ದೇಹದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವು ಬರುತ್ತದೆ. 6 ಗಂಟೆಯಿಂದ 3 ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಾವು, ಸಾವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂಗು, ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುದ್ದಾರದಿಂದ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗುತ್ತದೆ.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜುಲೈ/ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. 2. ರೋಗದಿಂದ ನರಳುವ ದನಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸುವುದು. 3. ಸತ್ತ ದನಗಳ ದೇಹವನ್ನು ಮರಣೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡದೆ ಸುಡಬೇಕು/ಆಳವಾದ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳಬೇಕು. ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಚರ್ಮ ಬಿಡಿಸಿ, ದೇಹವನ್ನು ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ರೋಗ ಹರಡುವ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳು ಸ್ಟೋರ್ಸ್ ರೂಪ ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಬದುಕಿ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತವೆ.

5.	ಗರ್ಭಪಾತ ರೋಗ (ಕಂದು ಹಾಕುವ ರೋಗ)	ಬ್ರುಸೆಲ್ಲಾ ಅಬಾರ್ಸಸ್ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ದನ, ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಬರುತ್ತದೆ.	ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿ ಇರುವ ಆಹಾರ/ನೀರು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ, ಉಸಿರಾಟದ ಮೂಲಕ, ಚರ್ಮದ ಮೂಲಕ, ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಗೂಳಿ/ಕೋಣಗಳನ್ನು ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಈ ರೋಗವು ಹರಡುತ್ತದೆ.	ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯ 5 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಕಂದು ಹಾಕುವುದು. (ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ.) ಸತ್ತೆ ಬೀಳದಿರುವುದು. ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೀವು ತುಂಬುವುದು. ಗೂಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳು ಊದಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ರೋಗದಿಂದ ಗುಣ ಮುಖವಾದ ಹಸುಗಳ ಕೀಲು ಊದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನೋವು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗ ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಬೇಕು.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಕರುಗಳಿಗೆ 6 ತಿಂಗಳ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರುಸೆಲ್ಲಾ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವುದು. ಇದು ಜೀವನ ಪೂರ್ತಿ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. 2. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಆಕಳುಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಯಿಲೆ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. 3. ಕಂದು ಹಾಕಿದ ರಾಸುಗಳ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕಠಿಣ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು. 4. ಹೊಸದಾಗಿ ಖರೀದಿ ಮಾಡುವಾಗ ರಾಸುಗಳನ್ನು ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಬೇಕು.
6.	ಕೆಚ್ಚಲುಬಾವು	ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಂದ ಈ ರೋಗವು ದನ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರಬಾವು, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣ (ಛಿಡಿರಿಟಿ) ಬಾವು ಬರುತ್ತದೆ.	ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಲು ಹಿಂಡಿರುವುದು, ಅಶುದ್ಧ ಪರಿಸರ/ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಜಗ್ಗಿ ಕರೆಯುವುದು/ಹೆಬ್ಬರಳು ಒತ್ತಿ ಕರೆಯುವುದು, ಕೆಚ್ಚಲು ತೊಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಗಾಯಗಳಾಗುವುದು, ಹಾಲು ಕರೆಯುವವನ ಕೈಗಳಿಂದ, ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ.	ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾತುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತೀವ್ರ ಬಾವಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ನೋವು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಗೆಡ್ಡೆಗಳು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ನೀರಿನಂತೆ/ಮೊಸರಿನಂತೆ ಇರಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜ್ವರ ಬರಬಹುದು. ಮೇವು ತಿನ್ನದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಕರುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು ಉತ್ತಮ. 2. ಕೆಚ್ಚಲು, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶುಚಿಯಾಗಿಡುವುದು. 3. ಸ್ಟ್ರಿಪ್‌ಕಪ್/ಅಝಿ: ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ಬಳಸುವುದು. 4. ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳಾದ ದ್ರಾವಣ/ ಅಕ್ರಿಫೇವಿನ್ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಶುಚಿ ಮಾಡುವುದು. 5. ಕೆಚ್ಚಲು ತೊಳೆದು, ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಶುಚಿ ಮಾಡಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು. 6. ಹಾಲು ಹಿಂಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಚ್ಚಲು ತೊಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಪಾಸ್ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಕ್ರಿಮಿನಾಶ ಮಾಡಬೇಕು. 7. ಸಮಸ್ಯೆ ಇದ್ದರೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಬತ್ತಿಸಿದ ನಂತರ

					<p>ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಚ್ಚಲಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಬಾವು ನಿವಾರಕ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.</p> <p>8. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ.</p>
7.	ಕ್ಷಯರೋಗ	<p>ಕ್ಷಯರೋಗ ಮೈಕೊಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಂ ಬೋವಿಸ್ ಎನ್ನುವ ರೋಗಾಣು ವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾಯಿಲೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಸಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಹರಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಹಂದಿ, ಕುರಿ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಮಿಶ್ರತಳಿ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ರಾಸುಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಗುಣ ಶೇ. 50 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಡುತ್ತದೆ.</p>	<p>ಕ್ಷಯರೋಗವು ಇತರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಉಸಿರಾಟದ ಮೂಲಕ. ನರಳುವ ಹಸುಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಫ, ಹಾಲು ಸಗಣೆ, ಗಂಜಲ, ಆಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಡುತ್ತದೆ.</p>	<p>ರಾಸುಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತವೆ. ಆಗಾಗ ಜ್ವರ ಬರುವುದು, ಅಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ, ಒಣ ಕೆಮ್ಮು (ಶ್ವಾಸ ಕೋಶದ ಕ್ಷಯ). ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ ದೇಹದ ಯಾವುದೇ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ಕೆಚ್ಚಲು ಕ್ಷಯ ಇದ್ದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲೂ ಬರಬಹುದು. ಕ್ರಮೇಣ</p>	<p>1. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿ ಪಡಿಸುವುದು (ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ).</p> <p>2. ಒಮ್ಮೆ ಕ್ಷಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಟ್ಟ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಪುನಃ 6 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು.</p> <p>3. ಅಂತಿಮ ಕ್ಷಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ರಾಸುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು.</p>

ಆ) ವೈರಸ್‌ನಿಂದ ಬರುವ ರೋಗಗಳು

1.	<p>ಕಾಲುಬಾಯಿ ರೋಗ (ಗರಸಲು ರೋಗ)</p>	<p>ವೈರಸ್‌ನಿಂದ ಬರುವ ರೋಗ. 7 ಗುಂಪಿನ ವೈರಸ್‌ಗಳು ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ರೋಗವು ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಹಂದಿ, ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಸ್ವದೇಶಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗ ಬೇಸಿಗೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ (ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್) ಕಾಣುತ್ತದೆ.</p>	<p>ಗಾಳಿಯಿಂದ, ನೀರಿನಿಂದ ಜಾನುವಾರು ಸಂಪರ್ಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲಕ ಹರಡುವ ರೋಗ. ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ/ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ರೋಗ ಬಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ರಾಸುಗಳಿಗೂ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ.</p>	<p>ಜ್ವರ 104-107⁰ ಎಫ್, ಕ್ರಮೇಣ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿ, ಅವು ಒಡೆದು ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಗೊರಸುಗಳ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮೇಲೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವಾರಗಳ ನಂತರ ಗುಣಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ರೋಗದಿಂದ ದನಗಳು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ನರಳಿ ಬದುಕಿದ ರಾಸುಗಳು ಜೋರಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತವೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಉದ್ದವಾಗಿ ಕೂದಲು (ಗೂಬೆ ರೋಗ) ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬಂಜೆತನ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ನರಳುತ್ತವೆ. ವಿದೇಶಿ ಗುಣ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗ ತುಂಬಾ. ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಮಿಶ್ರತಳಿ ದನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಎರಡು ಬಾರಿ ಜನವರಿ ಮತ್ತು ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸುವುದು. 2. ನರಳುವ ದನಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು. 3. ಬಾಯಿ, ಗೊರಸುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಅಡಿಗೆ ಸೋಡಾ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು. 4. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ಶುಚಿ ಮಾಡಬೇಕು.
2.	<p>ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ರೋಗ</p>	<p>ಹುಚ್ಚು ರೋಗವು ವೈರಸ್‌ನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗ ಎಲ್ಲಾ</p>	<p>ಈ ರೋಗವು ಬಾವಲಿ (ಕಪಟ), ನರಿ ಮತ್ತು</p>	<p>ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗದ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹುಚ್ಚು ರೋಗದ ಲಸಿಕೆ

	<p>ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರೋಗಾಣು ಇರುವ ಜೊಲ್ಲು ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಕಡಿತ ಅಥವಾ ಗಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ವೈರಸ್ ದೇಹ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಿದುಳು ಮತ್ತು ನರಮಂಡಲದ ರೋಗ.</p>	<p>ತೋಳಗಳಿಂದ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಈ ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಜೊಲ್ಲುರಸದಲ್ಲಿರುವ ವೈರಸ್‌ಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ.</p>	<p>ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುವಿಕೆ, ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ವಿನಾಕರಣ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಕಚ್ಚುವುದು, ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ (ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ನೋಡುವುದು. ಆಹಾರ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮಲಗುತ್ತದೆ. ರೋಗ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡ 10 ದಿನಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ.</p>	<p>ಹಾಕಿಸುವುದು.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ಹುಚ್ಚು ರೋಗ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕದ ಬೀದಿ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದು. 3. ರೋಗ ಬಂದ ನಾಯಿ/ಇತರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. 10 ದಿನ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. 4. ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ ಕಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪಶುವೈದ್ಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕು. 5. ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ ರೋಗದಿಂದ ನರಳುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೇವಕರು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಹಾಗೆ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
--	--	---	--	--

ಇ)	ಪರೋಪ ಜೀವಿ (ಪರಾವಲಂಬಿ) ರೋಗಗಳು				
1.	ಆಂತರಿಕ ಪರೋಪ ಜೀವಿ ರೋಗಗಳು				
1.	ಜಂತುಹುಳು	ಈ ರೋಗವು	ಜಂತುಹುಳುವಿನ	ಕರುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆ	ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಜಂತುಹುಳು ನಿವಾರಣಾ

	ವಿನ ರೋಗ	ಟಾಕ್ಸೋಕೇರ ವಿಟುಲೋರಂ ಎಂಬ ಜಂತು ಹುಳುವಿನಿಂದ ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಹಸುಗಳ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.	ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ತಾಯಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಈ ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಈ ರೋಗ ತಾಯಿಯಿಂದ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.	ಗಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂದಲು ಒರಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಭೇದಿ/ ಗಟ್ಟಿ ಸಗಣೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ನಂತರ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಮಂಕಾಗಿ ಮಲಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಮ್ಮೆ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. 30 ರಷ್ಟು ಸಾವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿ ಕರುಗಳು ದೇಹದಾರ್ಡ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಂತಾನ ಕ್ರಿಯೆ (ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆ) ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ ಕರು ಹಾಕುವ ವಯಸ್ಸು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.	ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿ ಅನುಸಾರ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.
2.	ಸ್ಟ್ರಾಂಗೈಲೋಸಿಸ್	ಈ ರೋಗವು ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ದುಂಡನೆಯ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.	ಪರಾವಲಂಬಿ ಜಂತು ಹುಳುವಿನ ಮೊಟ್ಟೆ/ಮರಿ ಇರುವ ನೀರು/ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಈ ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ.	ಈ ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಕರುಗಳು, ಕುರಿ ಮರಿಗಳು, ಹಂದಿ ಮರಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ರಕ್ತ ಹೀನತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒರಟು ಕೂದಲು ಇರುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭೇದಿ/ಗಟ್ಟಿ ಸಗಣೆ ಹಾಕಬಹುದು. ರಕ್ತ ಮಿಶ್ರ ಬೇಧಿಯಾಗಬಹುದು.	ಈ ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಜಂತುಹುಳು ನಿವಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವುದು.
3.	ಥೈಲೇರಿ ಯೂಸಿಸ್ (ದನಗಳ ಮಲೇರಿಯಾ)	ಈ ರೋಗವು ಥೈಲೇರಿಯಾ ಅನ್ಯೂಲೇಟಾ ಎನ್ನುವ ಪರೋಪ ಜೀವಿಯಿಂದ, ವಿದೇಶಿ	ಈ ಪರೋಪ ಜೀವಿಯ ಜೀವನ ಚಕ್ರ ಉಣ್ಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ	ಈ ರೋಗವು ಜೀವಕ್ರಿಯಾ ಒತ್ತಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಬಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ವರ 105- 107 ⁰ ಎಫ್, ರಕ್ತ ಹೀನತೆ, ದುಗ್ಧರಸ (ಲಿಂಫ್) ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಊದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಯಬಹುದು.	1. ಕರುಗಳು 4-6 ತಿಂಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸುವುದು. 2. ಅನಂತರ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಿಸುವುದು. 3. ನರಳುವ ದನಗಳನ್ನು ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವುದು.

		ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.	ಈ ರೋಗವು ಉಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಹರಡುತ್ತದೆ.		
2.	ಭಾಷ್ಯ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿಗಳು				
1.	ಉಣ್ಣೆ, ಚಿಗಟಿ ಮತ್ತು ಹೇನುಗಳು	ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಈ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.	ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಇತರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ.	ರಕ್ತ ಹೀರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಕ್ತ ಹೀನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ರೋಗಗಳು ಹರಡುತ್ತವೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಫೈಲೇರಿಯಸಿಸ್, ಬೆಬೇಸಿಯೋಸಿಸ್, ಅನಾಪ್ಲಾಸ್ಮೋಸಿಸ್ ಇತ್ಯಾದಿ.	ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೀಟನಾಶಕಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಪರೋಪಜೀವಿ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು. ಇಂತಹ ಔಷಧಿಗಳು ವಿಷವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ.

ಈ. ಜೀವಕ್ರಿಯಾ ರೋಗಗಳು					
1.	ಹಾಲು ಜ್ವರ	ಹಾಲುಜ್ವರ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಕಂಡುಬರುವ ರೋಗ.	ಇದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಜೀವ ಕ್ರಿಯಾ (ಟಜಿಒಚಿಫಿಒಟುಫಿ) ರೋಗ. ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಗಿಣ್ಣು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅಧಿಕ	ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಹಸುಗಳು ಮೇಲೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೆದರುವಿಕೆ, ಕೈಕಾಲು ಜಾಡಿಸುವುದು ಮಾಡಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಎದೆಯ	1. ಈ ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ವಿಧಾನ ಅಂದರೆ ಕರು ಹಾಕುವ 3-4 ವಾರ ಮೊದಲು ಸುಣ್ಣದ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಕೊಡಬಾರದು.

		3-4 ನೇ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕರು ಹಾಕಿದ ತಕ್ಷಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು 48 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗ ಬರಬಹುದು.	ಸುಣ್ಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರುಳಿನಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಣ್ಣ ಒದಗದೆ, ಮೂಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆಯಾಗಿರುವ ಸುಣ್ಣ ಕರಗಿ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿಗೂಢ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂಳೆ ಸುಣ್ಣ ಕರಗಿ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.	ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು, ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಮಲಗುವುದು ಮತ್ತು ಕಾಲು-ಶರೀರ ತಣ್ಣಗಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶರೀರ ಉಷ್ಣತೆ 99 ^o ಇಂದ 100 ^o ಎಫ್. ಇರುತ್ತದೆ. ಮಲಬದ್ಧತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ರೋಗ ತೀವ್ರವಾದಂತೆ ಹಸು ಸತ್ತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಔಷಧೋಪಚಾರ ನಡೆಸದಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತದೆ.	2. ಸುಣ್ಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಆಹಾರದ ಮೂಲಕ ಕೊಡಬೇಕು. 3. ಗರ್ಭದ ಹಸುಗಳ ಪಾಲನೆ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. 4. ಕಾಯಿಲೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.
2.	ಕಿಟೋಸಿಸ್ ರೋಗ	ಇದು ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವಕ್ರಿಯಾ ರೋಗ. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಶರೀರ ದಾಡ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಕೊಬ್ಬಿನ ಅಂಶ ಕರಗಿ ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಶರ್ಕರ ಪಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಈ ಕಾಯಿಲೆ	ಇದು ಒಂದು ಜೀವಕ್ರಿಯಾ ರೋಗ. ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಸರಿಯಾದ ಪೋಷಣೆ ದೊರೆಯದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ, ಶರೀರ ಕರಗುತ್ತದೆ, ಆಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಬ್ಬು ಹೆಚ್ಚು ಕರಗಿ ಕಿಟೋನ್ ಅಂಶಗಳು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರು	ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ, ಗಟ್ಟಿಸಗಣೆ ಹಾಕುವುದಿ, ಉಸಿರು ಸಿಹಿ ವಾಸನೆ ಇರುವುದು, (ಗಿರಕಿಸುತ್ತಿ) ಬೀಳುವುದು, ಮಲಬದ್ಧತೆ, ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುವುದು, ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುವುದು.	1. ಕರು ಹಾಕಿದನಂತರ, ಶರೀರ ಸವೆತ. ಆರು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಪೋಷಿಸಬೇಕು. 2. ಸವೆದ ಶರೀರ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು 3. ಪಿಷ್ಟ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದು. 4. ಕಾಯಿಲೆ ಬಂದ ಹಸುಗಳಿಗೆ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸುವುದು.

	ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.	ಹಾಕಿದ ನಂತರ 6-8 ವಾರ ಸಮಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.		
--	--	---	--	--

ಸೂಚನೆ: ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಬರಬಹುದಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಪಶುವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ 10 : ದನಗಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಲಸಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ರೋಗ	ಪ್ರಥಮ ಲಸಿಕೆ	ವಾರ್ಷಿಕ ಲಸಿಕೆ	ತಿಂಗಳು
ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ	3 ತಿಂಗಳ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ವಯಸ್ಸು	ವರ್ಷಕ್ಕೆ 2 ಬಾರಿ	ಮಾರ್ಚ್ ಮತ್ತು ಆಗಸ್ಟ್
ಗಂಟಲು ಬೇನೆ(ಸೆಲೆ)	4 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸು	ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ	ಮೇ-ಜೂನ್
ಚಪ್ಪೆರೋಗ	5 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸು	ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ	ಜೂನ್
ನರಡಿ ರೋಗ	6 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸು	ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ	ಫೆಬ್ರವರಿ / ಮಾರ್ಚ್

ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯ

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ದೇಶದ ಸುಮಾರು ಶೇ.60ರಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದು. ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಹಾರದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತಂದು ದೇಶದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಇದರ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ರೈತರು ಕೂಡ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜಾನುವಾರು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಕೊರತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮತ್ತು ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ. ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವ ಭಾವಿ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇವೆ:

- ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹಾಗೂ ಗಡಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಸ್ತಾರ, ಸ್ಥಳ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಗಡಿ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಗಾವಲು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು.
- ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂತಹ ಜಾನುವಾರು ರೋಗಗಳಾದ ದೊಡ್ಡರೋಗ, ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ ಮತ್ತು ದನಗಳ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಉರಿಯೂತ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಘೋಷಿತ ರೋಗ ಎಂದು ಸಾರಬೇಕು.
- ಹೀಗೆ ಘೋಷಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಹಾಗೂ ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಜೈವಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಜಾನುವಾರು ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ರೋಗಪೀಡಿತ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾದ ಮಾದರಿಗಳ ಚಲನವಲನಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಮತ್ತು ಹತೋಟಿ ಇರಬೇಕು.
- ಘೋಷಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜಾಲವಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು.
- ಘೋಷಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೋಗಗಳ ಇರುವಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕಣ್ಗಾವಲು ಇರಿಸಬೇಕು.

- ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೋಷಿತ ರೋಗಗಳಿವೆಯೆಂದು ಖಾತರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೋಗ ಪ್ರಸರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನೀಡಿರುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಎರಡು ವಿಧಾನಗಳುಂಟು:

ವಿಧಾನ 1: ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲಸಿಕೆಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡದೆ ರೋಗ ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.

ವಿಧಾನ 2: ಕೆಲವೊಂದು ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಲಸಿಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.

ವಿಧಾನ 1

ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶವು ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂತಹ ಜಾನುವಾರು ರೋಗಗಳಾದ ದೊಡ್ಡರೋಗ, ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ ಮತ್ತು ದನಗಳ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಉರಿಯೂತದಂತಹ ರೋಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಜಾನುವಾರು ರೋಗಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದರೂ ಸಹ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲಸಿಕೆಯ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡದೆ ರೋಗ ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ತಪಾಸಣೆ ನಡೆಸಿ. ರೋಗ ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೋಗಪ್ರಸರಣಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯದ ಸುತ್ತಲಿನ ಕಣ್ಣಾವಲು ಪ್ರದೇಶವು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ರೋಗದ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲಸಿಕೆಗಳ ಉಪಯೋಗ ನಿಷಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಚಲನವಲನಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರಬೇಕು. ಕಣ್ಣಾವಲು ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳುಂಟಾದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿ, ರೋಗ ದೃಢೀಕರಣವಾದ ಮೇಲೆ ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ರೋಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು.

ಕಣ್ಣಾವಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ತರಬೇಕಾದರೆ, ಅಂತಹ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ರೋಗಮುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ದೃಢಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತರಬೇಕು.

ವಿಧಾನ 2

ನಿಯಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಸಿಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕೂಡ ಇದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವು ರೋಗಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ರೋಗ ನುಸುಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳು ರೋಗಮುಕ್ತವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಕಣ್ಣಾವಲು ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿರಬೇಕು. ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಇತರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಅಥವಾ

ಹೊರರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ತರಬೇಕಾದರೆ, ಅಂತಹ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪರಿಶೋಧನೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ರೋಗಮುಕ್ತವೆಂದು ಸಾಬೀತಾದಲ್ಲಿ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ತರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರೋಗಮುಕ್ತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ರೋಗವಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ತರಬಾರದು.

ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಪ್ರದೇಶವಿದ್ದು ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ರೋಗದ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನಕ್ಕನು ಗುಣವಾಗಿ ಅದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಕಣ್ಗಾವಲು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಗುರುತು ಚಿಹ್ನೆಹಾಕಬೇಕು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪಸಿಕೆಗಳು ಪಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೋಗಪ್ರಸರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಸಥೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇರಬೇಕು.

ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯವಾಗಲಿ ರೋಗಮುಕ್ತವೆಂದು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರ/ರಾಜ್ಯ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸನೀಯ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಕಣ್ಗಾವಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆಯೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆಯೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಬೇಕು.

ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶುಚಿತ್ವ

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಪೀಠಿಕೆ

ಹಸುಗಳ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ಮುಂತಾದ ಬಾಧೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡುವುದು. ಹಸುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಸುಗಳಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ಮೂರು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.

1. ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲಗಳು ಹಸುಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.
2. ಕಡಿಮೆ ಕೆಲಸಗಾರರಿಂದ ದಿನನಿತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.
3. ಪರಿಶುದ್ಧ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆ

ರಾಸುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮುನ್ನ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು :

1. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಸ್ಥಳ, ಎತ್ತರವಾದ, ಸಮತಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ, ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾದ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಿಲ್ಲದೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು.
2. ಸುತ್ತಲಿನ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಪದರು ಸಡಿಲವಾಗಿದ್ದು, ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಬೇಕಾದ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಮಣ್ಣು ಫಲವತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.

3. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಉದ್ದವಾದ ಭಾಗ ಪೂರ್ವ - ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಬೀಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಇದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಒಳಗಿನ ನೆಲ ಒಣಗಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
4. ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವಂತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಹಸುವಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಸುಮಾರು 30-40 ಲೀ ನೀರು ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೆ (ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ 4 ಲೀ. ನೀರು) ಮತ್ತು ರಾಸುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲು ಸುಮಾರು 120 ಲೀ. ನೀರು ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು 200 ಲೀ. ನೀರು ಪ್ರತಿ ರಾಸುವಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
5. ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿರಬೇಕು.
6. ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೇರಳ ಮರಗಳಿರಬೇಕು. ಬಿಸಿಗಾಳಿಯ ಬೀಸುವಿಕೆಯಿಂದ ರಾಸುಗಳ ಮೇಲಾಗುವ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮರಗಳು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
7. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಗೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಾರಿಗೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.
8. ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯು ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಹುಲ್ಲಿನ ಬಣವೆ, ದನದ ಮೇವು ಸಂಗ್ರಹಣದ ಕೊಠಡಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಹಸುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ:

- 1) ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳು
- 2) ತೆರೆದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳು

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳು

ಇಂತಹ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಸುವಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳ, ಮೇವಿನ ತೊಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. 50 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಕರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಡಲು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣ

- ಕಟ್ಟಡದ ತಳಪಾಯವು ಗೋಡೆಗಳ ಗಾತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಕನಿಷ್ಠ 3-4 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿರಬೇಕು.
- ಕಲ್ಲು, ಸಿಮೆಂಟು, ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತಳಪಾಯ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ.
- ತಳಪಾಯ ಭೂಮಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ 10-15 ಸೆಂ.ಮೀ. ಎತ್ತರವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಬಹುದು. ನೆಲದಿಂದ 1.5 ಮೀ. ಎತ್ತರ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಸಂದಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಿಮೆಂಟಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಬೇಕು.
- ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಒಳಗಿನ ನೆಲವನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಚೂರು, ಜಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು, ಮರಳು, ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಪುಡಿ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅನಂತರ 10-15 ಸೆಂ.ಮೀ. ದಪ್ಪದ ಸಿಮೆಂಟ್ ಹಾಕಿ ಇಳಿಜಾರು ಕೊಡಬೇಕು.

- ಮೇವಿನ ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಗಂಜಲದ ಚರಂಡಿಯ ಕಡೆ 1.5-2.0 ಸೆ.ಮೀ.ವರೆಗೆ ಇಳಿಜಾರಿದ್ದು ನೀರು ಮತ್ತು ಗಂಜಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು.
- ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಮಾಡುವಾಗ 7.5 ಸೆ.ಮೀ. ಅಂತರಕ್ಕೊಂದರಂತೆ 1.0 ಸೆ.ಮೀ. ಆಳದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗೀರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಹಸುಗಳು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಹಸುವಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಚಪ್ಪಡಿ ಬಳಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ. ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಕಾಲು ಜಾರದಂತಿರಬೇಕು.
- ಅ) ಒಂದು ಸಾಲಿನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ 4-5 ಮೀ. ಅಗಲವಿರಬೇಕು. ಮೇವು ಹಾಕಲು ಓಡಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ 1.0 ಮೀ., ಮೇವು ಹಾಕುವ ಗೊಂದಿಗೆ 0.5 ಮೀ, ಹಸು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ 1.5 ಮೀ., ಸಗಣೆ ಗಂಜಲದ ಕಾಲುವೆಗಾಗಿ 0.25-0.50 ಮೀ. ಸ್ಥಳ ಬೇಕಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಲು 1.5 ಮೀ. ಜಾಗಬೇಕು.
- ಆ) ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ 10 ಮೀ. ಅಗಲವಿರಬೇಕು.

ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ:

- 1) ಮುಖಾ-ಮುಖಿ ಪದ್ಧತಿ
- 2) ಬಾಲಕ್ಕೆ-ಬಾಲ ಪದ್ಧತಿ

ಈ ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ 3 ಮೀ. ನಷ್ಟು ಹಾಲು ಹಿಂಡಲು ಓಡಾಡುವ ಜಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಹಸುವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸರಪಳಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಲು ಮೇವಿನ ತೊಟ್ಟಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ 1.2 ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಂಗುರ ಹೂತಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಹಸು ಇನ್ನೊಂದು ಹಸುವಿನ ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ತುಳಿಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿಯದ ಕಬ್ಬಿಣ ಕೊಳವೆಗಳಿಂದ 1.2 ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಈ ಕೊಳವೆ ಸಾಧಾರಣ 90 ಸೆ.ಮೀ. ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ನಿಲ್ಲುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಬರಬಹುದು.

ಮೇವಿನ ತೊಟ್ಟಿಯ ಹೊರಮೈ 90-100 ಸೆ.ಮೀ. ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ಹಿಂಭಾಗದ ಎತ್ತರ 22.5 ಸೆ.ಮೀ. ಇರಬೇಕು. ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್‌ನಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಒಳಗಡೆ ಸುತ್ತಲೂ ಗಾರೆ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ತೊಟ್ಟಿಗಳ ಮೂಲೆ ಒಂದು ಕೊನೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಗೆ ಶೇ. 2 ರಷ್ಟು ಇಳಿಜಾರು ಕೊಡಬೇಕು. ಗಂಜಲದ ಚರಂಡಿ 30 ಸೆ.ಮೀ. ಅಗಲವಿದ್ದು, ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಶೇ. 2 ರಷ್ಟು ಇಳಿಜಾರು ಕೊಡುವುದು ಸೂಕ್ತ.

ಮೇಲ್ಭಾಗವೆಣೆಗೆ ಅಸ್ಟೆಸ್ ಸಿಮೆಂಟ್ ಶೀಟು ಅಥವಾ ಜಿಂಕ್ ಶೀಟು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದರೆ ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಆಧಾರ ಕೊಡುವ ಕಂಬ ಅಥವಾ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಮೇಲ್ಭಾಗವೆಣೆಯು 60-75 ಸೆ.ಮೀ. ಮುಂಚಾಚಿರುವಂತೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಎತ್ತರ ಸಾಧಾರಣ 2.5 ಮೀ. ಇರಬೇಕು. ಮೇಲ್ಭಾಗವೆಣೆಯ ಮಧ್ಯದ ಎತ್ತರ 3.8 ಮೀ. ನಷ್ಟು ಇರಬೇಕು.

ತೆರೆದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳು

ಇಂತಹ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಸುಗಳು ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಸಮಯ, ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡುವ ವೇಳೆ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದಂತೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ತೆರೆದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುವು. ಹಸುಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಭಾಗವೆಣೆ ಹಾಕಿ ಮೇವಿನ ಗೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಈ ತೆರೆದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ರಾಸಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸ್ಥಳ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ತೆರೆದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ವಿವರಗಳು :

ರಾಸು	ಮೇಲ್ಭಾಗವಾಗಿಯೆ ಕೆಳಗೆ ವಾಸ ಸ್ಥಳ ಚ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ	ತೆರೆದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಚ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ	ಪ್ರತಿ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದಾದ ರಾಸುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಹಸುಗಳು	3.5	7.0	50
ಪಡ್ಡೆಗಳು	2.0	40.	30
ಕರುಗಳೂ	1.0	2.0	30

ಈ ತರಹದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ರಾಸುಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಮೇವನ್ನು ಹಾಗೂ ನೀರನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಬೆದಗೆ ಬಂದ ದನಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಅಥವಾ ಶುಚಿತ್ವ

- 1) ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ ರೋಗಗಳ ಹರಡುವಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.
- 2) ಸ್ವಚ್ಛ ವಾತಾವರಣ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕರ, ಗಾಳಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಸುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.
- 3) ರೋಗ ಬರುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ರೋಗಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.
- 4) ರಾಸುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ ಉಂಟಾಗುವುದು.
- 5) ಸ್ವಚ್ಛ ವಾತಾವರಣ ಹಾಲು ಕಲುಷಿತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು

- 1) ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಮುಕ್ತವಾದ ವಾಯು ಸಂಚಾರ (ಗಿಜಟಿಣುಟಚಿಣುರಟಿ) ಇರಬೇಕು.
- 2) ಸಗಣೆ, ಗಂಜಲ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ನಿರುಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಸಗಣೆ, ಗಂಜಲವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ ಇಡುವಂತಹ ಗುಂಡಿಗಳು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- 3) ಗಂಜಲದ ಚರಂಡಿಯ ಅಳತೆ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು ಗಂಜಲ ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಇಳಿಜಾರಿನಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.
- 4) ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಗೊಂದಿಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತೊಳೆದು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.
- 5) ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಮತ್ತು ನೆಲದ ಹಾಸು ನುಣುಪಾಗಿದ್ದು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೊಳೆದು ಒಣಗಿಸುವಂತಿರಬೇಕು.
- 6) ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಲು ಸೋಂಕು ನಿವಾರಕಗಳನ್ನು (ಆಫುಟಿಜಿಜಿಫಿಣಚಿಟಿಫಿಣ) ಬಳಸಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಗಲ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಸುವಂತಹ ಸೋಂಕು ನಿವಾರಕಗಲೆಂದರೆ ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಬ್ಲೀಚಿಂಗ್ ಪೌಡರ್. ಬ್ಲೀಚಿಂಗ್ ಪೌಡರನ್ನು ಚೆಲುವೆ ಪುಡಿ ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿಸುವ ಪುಡಿ ಎಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

- ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೂರ ಮತ್ತು ಒಲಗೂಡೆಗಲಿಗೆ ದಪ್ಪನೆಯ ಪದರಗಲಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಬೇಕು.
- ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಲ-ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ಲೀಚಿಂಗ್ ಪೌಡರನ್ನು ಹಾಕಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೂಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

7) ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ತ ರಾಸುಗಲನ್ನು, ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ತುಂಬಾ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಲವಾದ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಲಬೇಕು.

ಀ ಎಲ್ಲಾ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂಶಗಲನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ರಾಸುಗಲ ಆರೂಗ್ಯವನ್ನು ಕಾವಾಡಿ, ಅವುಗಲ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಜೂತೆಗೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು.

2. ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ

ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಈಗ ಉಭಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಸುಧಾರಿತ ನಿರ್ವಹಣಾ ವಿಧಾನಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತ ಸೂಕ್ತ ತಳಿಗಳು/ಪ್ರಭೇದಗಳು, ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸಿದ ಆಹಾರಗಳ ಲಭ್ಯತೆ, ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸುಲಭ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ ಉದ್ಯಮವು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಹೊಸ ಆವಿಶ್ಕಾರಗಳಾದ ರೆಡಿ-ಟು-ಕುಕ್, ರೆಡಿ-ಟು-ಈಟ್ ಒಣಗಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟೆಪುಡಿ, ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆಗಳಿಂದ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಉದ್ಯಮದ ಪಾತ್ರ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಹವಾಮಾನ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತು, ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಿತರು, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ಕೋಳಿಮರಿಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮತ್ತಿತರ ಸಾಧನಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೋಳಿಮಾಂಸದ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ

- ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 5ನೇಯ ಸ್ಥಾನ.
- ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವಂತಹ ಪೋಷಕ ತಳಿಗಳ (ಮಾತ್ಸ್ಯ ಕೋಳಿ) ಲಭ್ಯತೆ.
- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ಫಲಭರಿತ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರದೇಶಗಳಿಗೂ ರವಾನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ,ತುಮಕೂರು, ಕೋಲಾರ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಇವು ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ದಾವಣಗೆರೆ, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ ಇವು ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿವೆ.

ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆಯು ಒಂದು ಪ್ರಗತಿಪರ ಉದ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೋಳಿ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ಶೇಕಡಾ 80 ರಷ್ಟು ಭಾಗ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರೇ ಬಹುಪಾಲು ಅವರ್ತಕ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಕೋಳಿಮರಿ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕ ಸಲಹೆ ಮುಂತಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ದರದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಲು ಮನೆ, ಬೇಕಾಗುವ ಸಲಕರಣೆಗಳು, ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್, ಕೆಲಸಗಾರರು ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ರೈತರೇ ಭರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಾಭ ಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ರೈತರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತಳಿಗಳು

ಇಂದು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಸುಧಾರಿತ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಂಪು ಕಾಡು ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮೊಟ್ಟೆ ತಳಿಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು.

ಅ) ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳು: ಹುಟ್ಟಿದ 5 ರಿಂದ 6 ವಾರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಯು ಸುಮಾರು 3.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಮೇವು ತಿಂದು 1.8 ರಿಂದ 2.0 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. (ಆಹಾರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ 1.8 ರಷ್ಟು). ಇವುಗಳು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಶೇ. 98 ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಆ) ಮೊಟ್ಟೆ ತಳಿಗಳು: ಇವುಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 325-330 ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡಬಲ್ಲವು. ಇವುಗಳ ಆಹಾರ ಬಳಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರತಿ 12 ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ 1.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಇ) ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣೆ:

ನಾಟಿ ಕೋಳಿಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ವರ್ಣಮಯ ಪುಕ್ಕಗಳ ರಚನೆ, ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ, ವಾತಾವರಣದ ಏರುಪೇರುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ತಿಪ್ಪೆ ಕೆದಕುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳ ಗುಣಗಳಾದ ಮೇವಿನ ಉತ್ತಮ ಬಳಕೆ, ಅಧಿಕ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೋಳಿ ತಳಿಯ ಗಿರಿರಾಜ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶು ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಹಾಗೂ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿದೆ.

ಗಿರಿರಾಜ

- ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ, ಮೈಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಕ ನಿಲುವು.
- ನಾಟಿ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪುಕ್ಕದ ವರ್ಣ ವಿನ್ಯಾಸ.
- ಎಲ್ಲಾ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
- ಸುಸಜ್ಜಿತ ಸಾಕಣೆ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ
- ನಾಟಿ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳಂತೆ ಮನೆಯ ಹೊರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಕಸದ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಕೆದಕಿ ಹುಳ ಹುಪ್ಪಟೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತಿನ್ನುವ ವಿಶೇಷಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.
- ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಮೂರುಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ.
- ಉತ್ತಮ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವರ್ಣಧಾರ

ಅಧಿಕ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ಎಂಬ ಸುಧಾರಿತ ಕೋಳಿ ತಳಿಯ ಪ್ರಭೇದವೊಂದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ಕೋಳಿಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಗಿರಿರಾಜ ಕೋಳಿಯನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದು, ಅಧಿಕ ಮೊಟ್ಟೆ (ವರ್ಷಕ್ಕೆ 180-200 ಮೊಟ್ಟೆ) ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮುಂಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರದಾನವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಲಿದೆ.

ನಾಟಿ ಕೋಳಿ, ಗಿರಿರಾಜ, ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ಕೋಳಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ

	ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು	ಗಿರಿರಾಜ	ಸ್ವರ್ಣಧಾರ	ನಾಟಿ ಕೋಳಿ
1.	ಎಂಟು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೂಕ (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)	1.6-1.9	1.1-1.2	0.70
2.	ಜೀವಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಶೇಕಡಾ)	95-97	95-97	87-92
3.	ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವಯಸ್ಸು (ದಿನ)	170	170	270
4.	ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆ (1 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ)	140-150	180-200	60-70
5.	ಮೊಟ್ಟೆ ತೂಕ (ಗ್ರಾಂ)	55-60	55-60	35-40
6.	ಬಲಿತ ಕೋಳಿಗಳ ತೂಕ (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)			
	ಹುಂಜ	4-5	3-3.5	2-2.5
	ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ	3.5-3.75	3-3.5	1.3-1.4

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ ಕೋಳಿ

ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕುಕ್ಕುಟ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾದ ವಿವರ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇದೆ.

ನಾಟಿ ಕೋಳಿಯಂತೆಯೇ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳ ಪುಕ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜಾ ಖಖವಂಬ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ ತಳಿಯ ಪ್ರಭೇದದ ಒಂದು ದಿನದ ಕೋಳಿ ಮರಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಾಗಿ ಸಾಕಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ತಳಿಯ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಯು 6 ವಾರಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 3.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಸರಾಸರಿ 1.5-1.6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬಣ್ಣದ ಪುಕ್ಕಗಳಿರುವ ಕೋಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆಯಿರುವುದರಿಂದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ತಳಿಯ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಾಟಿ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳು

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ನಾಟಿ ಕೋಳಿಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ತಳಿಗಳೆಂದರೆ

1. ಅಸೀಲ್
2. ಚಿತ್ತಗಾಂಗ್
3. ತಿತ್ತಿ
4. ಬಸರಾ
5. ಕಡಕ್‌ನಾಥ್

ಅಸೀಲ್ ತಳಿ:

ಈ ತಳಿಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನ ದಕ್ಷಿಣ ಪಂಜಾಬ್. ಈ ತಳಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಳಿಗಳು ಉದ್ದವಾದ ಕಾಲು ಮತ್ತು ಸದೃಢವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, "ಪಂದ್ಯದ ಕೋಳಿ" ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ವಯಸ್ಸು ಹುಂಜ 3-4

ಕೆ.ಜಿ ತೂಗಬಲ್ಲದು ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ 2.5-3.0 ಕೆ.ಜಿ ದೇಹದ ತೂಕ ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 40 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತದೆ.

ಕಡಕನಾಥ್ ತಳಿ:

ಈ ತಳಿಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ. ಈ ತಳಿಯ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ತಳಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ. ಈ ತಳಿಯು ವಿವಿಧೋದ್ದತೆ ತಳಿಯಾಗಿದ್ದು, 6 ರಿಂದ 7 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 1.5 ಕೆ.ಜಿ ಯಷ್ಟು ದೇಹದ ತೂಕ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಳುವರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 120 ರಿಂದ 130 ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಕಂದು ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ವಸತಿ

ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತು ಪರಭಕ್ಷಕಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ವಸತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿಯೇ ದೊರೆಯುವ ಮರಮುಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಬಹುದು.

ಮನೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ಕೆ

1. ಎತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಮಟ್ಟವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಮಳೆ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗಿ ಆವರಣ ಬೇಗ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಮನೆಯನ್ನು ರಸ್ತೆಯ ಸಮೀಪ ಕಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹಾಗೂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲ.
3. ಕೋಳಿ ಮನೆಯನ್ನು ವಾಸದ ಮನೆಗೆ ಅತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬಾರದು.

ಕೋಳಿ ಮನೆಯ ಆಕಾರ

1. ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬೀಸು ಗಾಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಕೋಳಿ ಮನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಉದ್ದವಾಗಿ ಆಯಾಕಾರವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಸೂಕ್ತ.
2. ಮನೆಯ ಅಗಲ 20-22 ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದಂತಿದ್ದು ಉದ್ದ ಸಾಕುವ ಕೋಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರಬಹುದು.
3. ಚಾವಣಿ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ 8 ರಿಂದ 9 ಅಡಿ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 12.5 ಇಂದ 13 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರಬೇಕು.
4. ಚಾವಣಿಗೆ ಕಲ್ಲಾರು, ಹೆಂಚು ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನಗರಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಮಳೆ ಇರಬಹುದು ಒಳಗೆ ಬರದಂತೆ ಚಾವಣಿ 2 ರಿಂದ 2.5 ಅಡಿ ಹೊರ ಚಾಚಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.
5. ತೇವಾಂಶ ತಪ್ಪಿಸಲು ಮನೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟು ಭೂಮಿಯಿಂದ 1 ಅಡಿ ಮೇಲಿರಬೇಕು. ಈ ನೆಲಗಟ್ಟು 1 ರಿಂದ 1.5 ಅಡಿ ಹೊರಚಾಚಿದ್ದರೆ ಇಲಿ, ಹಾವು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.
6. ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಮರಿ ಹಾಗೂ ಮೇವು ಸಾಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಾರರು ಓಡಾಡಲು 2.5 ರಿಂದ 3 ಅಡಿ ಕಾಲುದಾರಿ ಬಿಡಬೇಕು.
7. ನೆಲಗಟ್ಟಿನಿಂದ 1/2 ದಿಂದ 1ಅಡಿಯಷ್ಟು ಗೋಡೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ತಂತಿ ಜಾಲರಿಯಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಬರಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.
8. ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗದ ಕೋಳಿಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ನೀರುಣಿಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಮೇವುಣಿಕೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು
9. ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲು ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.
10. ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗೆ ಎರಡು ಚದರಡಿ ಹಾಗೂ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗೆ ಒಂದು ಚದರಡಿ ಪ್ರದೇಶ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

11. ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಪಂಜರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕುವುದಾದರೆ ಮನೆಯ ಅಗಲ 26 ರಿಂದ 28 ಅಡಿಗಳ ಒಳಗಿರಬೇಕು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಮಳೆ ನೀರು ಹರಿದುಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತಳದಿಂದ ಒಂದು ಅಡಿ ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಶತ್ರುಗಳ ಕಾಟ ಇರುವುದಾದರೆ ಪಕ್ಕಗಳನ್ನು ತಂತಿ ಜಾಲರಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಬೇಕು.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಲಕರಣೆಗಳು

1. ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿ (ಬ್ರೂಡರ್)

ಇದರ ಹಲವಾರು ಮಾದರಿಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ರೈತರೇ ಸ್ವತಃ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 4 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ 2 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು $1\frac{1}{2}$ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಲೆ ಕೆಳಗು ಮಾಡಿ, ಸಂದು ಬಿಡದಂತೆ ಸಗಣೆಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿದು ಒಣಗಿಸಿ, ಮರಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಓಡಾಡುವಂತೆ 6-9 ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರದ 4 ಕಾಲುಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಒಳಗಡೆ 4 ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳನ್ನು (60 ವ್ಯಾಟ್) ಅಳವಡಿಸಿ ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ 200 ರಿಂದ 250 ಮರಿಗಳನ್ನು 8-10 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಸಾಕಬಹುದು.

2. ನೀರುಣಿಕೆ (ನೀರಿನ) ಪಾತ್ರೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೇವುಣಿಕೆ (ಆಹಾರ) ಪಾತ್ರೆಗಳು

ಚಿಕ್ಕ ಮರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾದರಿಯ ನೀರುಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕೋಳಿಗಳ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂಕ್ತ ಎತ್ತರದ ಮೇವಿನ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ಬಳಸಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ನಿಪ್ಪಲ್ ಸಹಿತ ನೀರುಣಿಕೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಕರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸಾಕಣೆ ಪದ್ಧತಿಗಳು

ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು: ಕೋಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೂ ಕೂರುವ ಸ್ಥಳವು ಸದಾ ಹೆಚ್ಚು ತೇವರಹಿತ ಮತ್ತು ಧೂಳುರಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ತೇವಾಂಶವಿದ್ದಲ್ಲಿ ರೋಗ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪರೋಪ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಧೂಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಸಂಬಂಧವಾದ ಉಪದ್ರವವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಕೋಳಿಯ ಹಿಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಯೂರಿಕ್ ಆಮ್ಲವು ಕರಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಳಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದೊಡನೆ ಅಮೋನಿಯಾ ಅನಿಲವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಾಸನೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಆಯಕಟ್ಟಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕೋಳಿಮನೆಯ ಉದ್ದವನ್ನು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿಟ್ಟು ಅಗಲವನ್ನು ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ 20-22 ಅಡಿಗಳ ಮಿತಿಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಗಾಳಿಯ ಸರಾಗ ಚಲನೆಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅ) ದಪ್ಪ ಸತ್ತೆ ಪದ್ಧತಿ (ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ)

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 3 ರಿಂದ 4 ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರ ಭತ್ತದ ಹೊಟ್ಟು, ಮರದ ಹೊಟ್ಟು ಹಾಗೂ ತೆಂಗಿನ ನಾರಿನ ಸತ್ತೆ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಬೇಕು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಲು ಉಪಯುಕ್ತ. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚದರ ಅಡಿ ಜಾಗ ಬೇಕು. ಬಿಸಿಲು ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು.

ನ್ಯೂನತೆಯೆಂದರೆ ರೋಗ ಹರಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರೋಗಪೀಡಿತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಪೋಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತಂತಿ ಜಾಲರಿಯ ಮೇಲೂ ಸಾಕಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇವು ಪೋಲಾಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ರೋಗಗಳು ಹರಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅ) ಪಂಜರದ ಪದ್ಧತಿ (ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ)

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಪಂಜರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೋಳಿಗೆ ಸುಮಾರು 70 ಚದರ ಅಂಗುಲ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಸಾಕು. ಓಡಾಡಲು ಬಿಡುವ ಕಾಲು ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಗೆ 1 ಚದರ ಅಡಿಯಷ್ಟು ಜಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸುಲಭ. ಮೇವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಕಡಿಮೆ. ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಲು ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 18 ಅಂಗುಲ ಉದ್ದ, 15 ಅಂಗುಲ ಅಗಲ ಮತ್ತು 18 ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರದ ಒಂದು ಪಂಜರ 4 ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕುವ ವಿಧಾನ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಂಜರದ ಪದ್ಧತಿಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ:

ಅ) ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಕಟ್ಟಡದ ಗಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ) ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಿ ಶಕ್ತಿವ್ಯಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದ ಮೇವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಸುಮಾರು ಶೇ. 3 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ) ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಹಿಕ್ಕೆಯೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಕಾನ್ಟಾಡಿಯೋಸಿಸ್ ಕಾಯಿಲೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ) ಕೋಳಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಸುಲಭ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡದಿರುವ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸರಾಗ.

ಉ) ಅಧಿಕ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಂಜರಗಳನ್ನು 2 ಅಥವಾ 3 ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬಹುದು. ಇದು ನಿರ್ವಹಣಾ ಅನುಕೂಲತೆ ಮತ್ತು ಶಾಖ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮುಂತಾದ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲಕರ.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕ್ರಮಗಳು

ಉತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ದಿನದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮರಿ ಮಾಡುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ತಂದು ಸಾಕಬಹುದು. ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಒಂದು ದಿನದ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಕಣೆ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

1. ಮರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಮರಿಗಳನ್ನು ತರುವ ಮುನ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು: ಒಂದು ದಿನದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಇಡಲು ವಿದ್ಯುತ್ ಬಲ್ಲುಗಳಿರುವ ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯ ಕೆಳಗೆ 200 ರಿಂದ 250 ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ 6-8 ಗಂಟೆಗಳ ಮೊದಲೇ ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದೀಪಗಳು ಉರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ 2 ರಿಂದ 4 ಚೀಲ ಭತ್ತದ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಾಗದ ಹರಡುವುದರಿಂದ ಎಳೆ ಮರಿಗಳು ಹೊಟ್ಟು ತಿಂದು ಸಾಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾಗದವನ್ನು 3 ಅಥವಾ 4ನೆಯ ದಿನ ಮಗುಚಿ ಹಾಕಿ, ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ಮರಿಗಳು ಶಾಖ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಾರದಂತೆ ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯಿಂದ 2½ ಅಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮರಿತಡೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಮರಿಗಳು ನೀರು ಅಥವಾ ಮೇವಿಗಾಗಿ 1 ಅಡಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದೂರ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಾರದಂತೆ ಮೇವು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯ ಕೆಳಗೆ ಅರ್ಧ. ಹೊರಗೆ ಅರ್ಧ ಇರುವಂತೆ ಇಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮರಿಗಳು ಬಂದನಂತರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು: ಮರಿಗಳನ್ನು ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯ ಕೆಳಗೆ ಬಿಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೊದಲನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹರಡಿರುವ ಸತ್ತೆಯಿಂದ 8 ಸಂ.ಮೀ. ಮೇಲೆ 35° ಸೆ. (95° ಎಫ್) ಶಾಖ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ವಾರಕ್ಕೆ 2.10° ಸೆ. (5° ಎಫ್) ನಂತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ, ನಾಲ್ಕು ವಾರಗಳ ನಂತರ ಬಿಸಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ದಿನಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಶಾಖ ಇಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳವಕಾಶ ಒದಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವು ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಓಡಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಮರಿ ತಡೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಶಾಖದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಬೇಕು.

ಡೀಪ್ ಲಿಟ್ಟರ್ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ವಸತಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಜಾಗ

	ವಯಸ್ಸು (ವಾರಗಳಲ್ಲಿ)	ವಾಸದ ಜಾಗ (ಚ.ಅಡಿ)	ಆಹಾರದ ಜಾಗ (ಅಂಗುಲ)	ನೀರಿನ ಜಾಗ (ಅಂಗುಲ)
ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ	0-4	0.5-0.7	1.8-2.0	0.6-0.8
	5-6	0.8-1.0	2.0-3.0	0.8-1.8
ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ	0-8	0.4-0.7	1.4-1.8	0.6-0.8
	9-18	0.8-1.5	1.8-3.0	0.8-1.0
18 ವಾರಗಳ ನಂತರ	73 ವಾರದವರೆಗೆ	2.00	2.0-3.0	0.8-1.0

ಸೂಚನೆ: 1. ವಸತಿ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರು ಜಾಗವನ್ನು ಮರಿಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು.

2. ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿರುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ವರ್ಣಾತಿತ (ಇನ್ಫಾ ರೆಡ್) ದೀಪಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮರಿ ಸಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು 250 ವ್ಯಾಟ್ ದೀಪದ ಅಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ 250 ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಕೆಂಪು ವರ್ಣಾತಿತ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಕಿರಣಗಳು ಮರಿಗಳಿಗೆ ರೋಗ ಹರಡಬಹುದಾದಂತಹ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ಫಾರೆಡ್ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಆಪಾಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ 30 ಸಂ.ಮೀ. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳ ದೇಹದ ತೂಕ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಳಕೆ

ವಯಸ್ಸು	ಸರಾಸರಿ ದೇಹದ ತೂಕ	ಆಹಾರ ಬಳಕೆ	ನೀರಿನ ಬಳಕೆ
--------	-----------------	-----------	------------

(ವಾರಗಳಲ್ಲಿ)	(ಕೆ.ಜಿ)	(ಕೆ.ಜಿ)	(ಲೀಟರ್)
1	0.14	0.124	0.240
2	0.37	0.414	0.820
3	0.63	0.819	0.630
4	0.98	1.44	2.870
5	1.40	2.296	4.580
6	1.83	3.312	6.610

ಆಹಾರ

ಒಂದು ದಿನದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಕೋಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಮೊದಲ ದಿನ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ನುಚ್ಚು ಅಥವಾ ಮರಿಗಳ ಮೇವನ್ನು ಹರಡಿ, ಅನಂತರ 2-3 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಮರಿಗಳ ಮೇವುಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೇವು ಕೊಡಬೇಕು, ಮೊದಲಿನ 3-4 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೇವುಣಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಮುಚ್ಚಳ ಹಾಕಬೇಕು. 4 ರಿಂದ 6 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕೋಳಿಗಳ ಮೇವುಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಕೋಳಿಗಳು ಕೆದಕಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೇವು ಹಾಳು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೇವನ್ನು ಮೇವುಣಿಕೆಯ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹಾಕಿರಬೇಕು.

ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನ 3 ವಾರಗಳು ಶೇ. 22-23 ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು 2900 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮರಿಮೇವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶೇಕಡಾ 19 ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು 3000 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಅಂತಿಮ ಕಂತಿನ ಮೇವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಮೊಟ್ಟೆಕೋಳಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 20 ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು 2700 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮರಿಗಳ ಮೇವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ನೀರು

ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಸ್ವಚ್ಛ ಮತ್ತು ತಂಪಾದ ನೀರು ಸಿಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಮೊದಲನೆ ವಾರ ಔಷಧಿಯುಕ್ತ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀರಿಗೆ ಜೀವಸತ್ವಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ. 3-4 ವಾರಗಳ ನಂತರ ರಕ್ತಬೇಧಿ ನಿರೋಧಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಮೂಲಕ ಕೊಡಬಹುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಸಣ್ಣ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು (1 ರಿಂದ 1½ ಲೀಟರ್) ಬಳಸಿ (200 ಮರಿಗಳಿಗೆ 4 ರಿಂದ 6 ಲೀಟರ್) ಅನಂತರ 4-5 ವಾರ ವಯಸ್ಸಾಗುವವರೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು (3 ರಿಂದ 4 ಲೀಟರ್) ಬಳಸಬೇಕು. (100 ಮರಿಗಳಿಗೆ 3). 5 ವಾರಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ 8 ರಿಂದ 12 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬೇಸಿನ್‌ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ನೂತನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ನೀರುಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಪ್ಪಲ್ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

2. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ (8-18 ವಾರಗಳವರೆಗೆ)

ನಿರ್ವಹಣೆ

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳು 10-12 ವಾರ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕೋಳಿಗಳ ಕೊಕ್ಕನ್ನು ಕೊಕ್ಕು ಕತ್ತರಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಲಕರಣೆಯಿಂದ ಮೇಲಿನ ಕೊಕ್ಕಿನ 1/3 ಭಾಗ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಕೆಳಗಿನ ತುದಿ ಸುಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಮೊಂಡು ಭಾಗವನ್ನು ಸುಡಬೇಕು ಮೇವನ್ನು, ಪಾತ್ರೆ ತುಂಬಾ ಹಾಕಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಸತ್ವಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಕ ಬೆಳಕನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆಹಾರ

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ಮೇವಿನ ಶೇ. 80 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಮೇವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಡವಾಗುವುದಾದರೂ ಕೋಳಿಗಳ ಜೀವಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮೊಟ್ಟೆ ತೂಕ, ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೇವು ಪರಿವರ್ತನೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬು ಸೇರಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಮೇವು ಶೇ. 15 ಸಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು 2600 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೋರಿ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ನೀರು

ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ತಣ್ಣನೆಯ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಮೊದಲು ಅಂದರೆ 12-14 ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಳಪರೋಪಜೀವಿಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡಬೇಕು.

3. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿಗಳ ಪಾಲನೆ (18 ವಾರಗಳ ನಂತರ)

ನಿರ್ವಹಣೆ

ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 151/2 ಯಿಂದ 16 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬೆಳಕಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುಮಾರು 4 ಗಂಟೆಗಳ ಕೃತಕ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 4 ರಿಂದ 6 ಮತ್ತು ಸಂಜೆ 6 ರಿಂದ 8 ರವರೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಜನನಾಂಗಗಳು ಹೊರಬರುವುದು, ಸ್ವಜಾತಿ ಭಕ್ಷಣೆ, ಮೇವು ದಂಡವಾಗುವುದು ಮೊದಲಾದ ತೊಂದರೆಗಳು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ದಿನದಲ್ಲಿ 5 ಬಾರಿ ತೆಗೆದು ಮೊಟ್ಟೆ ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು.

ಆಹಾರ

ಮೇವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೂಗಾಡುವ ಮೇವಿನ ತೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮೇವು ಶೇ. 17 ಸಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು 2500-2600 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೋರಿ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ 120 ಗ್ರಾಂ ನಂತೆ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಯು ತಿನ್ನಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಮೇವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ನೀರು: ಸ್ವಚ್ಛ ಹಾಗೂ ತಂಪು ನೀರು ಸದಾ ದೊರೆಯುವಂತಿರಬೇಕು. 2 ರಿಂದ 3 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಒಳ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಒಳ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟ ಮರುದಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಸತ್ವಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮೊಟ್ಟೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪೂರಕಗಳನ್ನು ಸಹ ತಯಾರಕರ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ: (ಸುಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿ)

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಮನೆಯಂಗಳ / ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಧುನಿಕ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗದ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತ್ರ ಲಸಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಮನೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 10 ರಿಂದ 15 ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಾಟಿ ಕೋಳಿಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಗಳಾದ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳು/ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಕೆದಕಿ ಹುಳ ಹುಪ್ಪಟೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುವುದು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಕಾಳುಗಳು, ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ತಾವೇ ಹುಡುಕಿ ಪೂರೈಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾರಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ನೀರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ ಗುಣಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಅನುವಂಶೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ನಾಟಿಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ನಾಟಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯಿಂದ ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳೆಂದರೆ ನಾಟಿಕೋಳಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ 10 ರಿಂದ 12ನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಕೊಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವಂತೆ ಮರಿಗಳ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ರೂಢಿ ಮಾಡಿಸುವುದು ಇವೆರಡು ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದಾಗ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಮಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿ ಕಲುಷಿತ ನೀರು ಸೇವನೆಯು ತಪ್ಪಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಲವರ್ಧನೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಟಿಕೋಳಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸುಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿಸಬಹುದು.

ಕೋಳಿ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆ

ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಯ ಸಮತೋಲ ಆಹಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಆಹಾರ ಘಟಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಬೆರಸಲಾಗುವುದು, ಅವುಗಳು:

1. ಶಕ್ತಿದಾಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು
2. ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು
3. ಖನಿಜಾಂಶ ಪದಾರ್ಥಗಳು
4. ಜೀವಸತ್ವ ಪೂರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು
5. ಆಹಾರ ಸೇರ್ಪುಗಳು

1. ಶಕ್ತಿದಾಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳಾದ ಮೆಕ್ಕೆ ಜೋಳ, ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ನುಚ್ಚುಕೆ, ರಾಗಿ ಮತ್ತು ನವಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಉಪಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ತೌಡು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದ ತೌಡು ಬಳಸಬಹುದು.

2. ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು

ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ : ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಸಸಾರಜನಕ ವಸ್ತುಗಳು. ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಮೀನಿನ ಪುಡಿ, ಒಣ ಮೀನು, ರೇಷ್ಮೆಗೂಡಿನ ಸಾರ ತೆಗೆದ ನಿಸ್ಸಾರ ಪುಡಿ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ

ಪುಡಿಯನ್ನು ಕೋಳಿ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು, ಸಸ್ಯಮೂಲ ಸಸಾರಜನಕ ಘಟಕಾಂಶಗಳಾದ ಕಡಲೆಕಾಯಿ, ಹಿಂಡಿ, ಸಾರ ತೆಗೆದ ಸೋಯ ಅವರೆ, ಮತ್ತು ಸಾರ ತೆಗೆದ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಕೋಳಿ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಆಹಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಸಸಾರಜನಕ ಭಾಗವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಮೈನೋ ಆಮ್ಲಗಳ ಸಮತೋಲನವನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡಬೇಕು.

3. ಖನಿಜಾಂಶ ಪದಾರ್ಥಗಳು

ಖನಿಜಾಂಶ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಡೈಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಫಾಸ್ಫೇಟ್, ಕಪ್ಪೆ ಚಿಪ್ಪಿನ ಪುಡಿ, ಸೀಮೆ ಸುಣ್ಣದ ಪುಡಿ, ಅಡಿಗೆ ಉಪ್ಪು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಆಯೋಡೈಡ್, ತಾಮ್ರದ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಕೋಬಾಲ್ಟ್ ಕ್ಲೋರೈಡ್, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಸತುವಿನ ಸಲ್ಫೇಟ್ ಮತ್ತು ಸೋಡಿಯಂ ಸೆಲನೈಟ್‌ಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ.

4. ಜೀವಸತ್ವ ಪೂರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು

ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪುಗಳು, ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವಸತ್ವ ಮೂಲಗಳು. ಮನೆ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕುವ ಕೋಳಿಗಳು ಸೊಪ್ಪು-ಸೆದೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಸತ್ವದ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಲೂಸರ್ನ್, ನೆಲಗಡಲೆ ಗಿಡ ಇವು ಕೋಳಿಗಳ ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಜೀವಸತ್ವ ಮೂಲದ ಹಸಿರು ಮೇವುಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಒಣಗಿದ, ಇಲ್ಲವೇ ಹಾಗೆಯೇ ಕಚ್ಚಾ ಹಸಿರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕೋಳಿಗಳ ಜೀವಸತ್ವಗಳು ಕೋಳಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಸತ್ವ ಪೂರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು. ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಆಹಾರ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು

ಜೀವಸತ್ವಗಳು, ಗ್ರಾಂ	120	120	120
ಮೆಡಿಯೋನಿನ್, ಗ್ರಾಂ	300	200	500
ಉಪ್ಪು, ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	1.5	1.5	1.5
ಟಾಕ್ಸಿನ್ ಬೈಂಡರ್	+	+	+
ಆ್ಯಂಟಿ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಲ್	+	+	+
* ಖನಿಜ ಮಿಶ್ರಣದ ಬದಲಾಗಿ, ಡೈಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವ ಖನಿಜಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು.			

ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಆಹಾರ

	ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಪೂರ್ವ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	ಅಂತಿಮ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ
ಧಾನ್ಯಗಳು (ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಜೋಳ, ಅಕ್ಕಿನುಚ್ಚು, ಅಕ್ಕಿತೊಡು)	569	611	664
ಸೋಯಾ ಹಿಂಡಿ	380	340	380
ಡೈಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಫಾಸ್ಫೇಟ್	18	16	13
ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಪೌಡರ್	13	13	13
ಎಣ್ಣೆ/ಕೊಬ್ಬು	20	20	20

ಒಟ್ಟು	1000	1000	1000
-------	------	------	------

ಆಹಾರ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು

ಉಪ್ಪು ಗ್ರಾಂ	3.0	3.0	3.0
ಮೆದಿಯೊನಿನ್, ಗ್ರಾಂ	1.8	1.4+	0.7
ಜೀವಸತ್ವಗಳು, ಗ್ರಾಂ	+	+	+
ಕೋಲಿನ್ ಕ್ಲೋರೈಡ್, ಕಿ.ಗ್ರಾಂ	1.0	0.8	0.7
ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವ ಖನಿಜಾಂಶಗಳು	+	+	+
ಕಾಕ್ಸೇಡಿಯಾ ನಿರೋಧಕಗಳು	+	+	+
ಟಾಕ್ಸಿನ್ ಬೈಂಡರ್	+	+	+
ಆಂಟಿ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳು	+	+	+

ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ ಆಹಾರ (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಗಳಲ್ಲಿ)

	ಬೆಳೆಯುವ		ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವ ಕೋಳಿ 20-72 ವಾರ
	ಕೋಳಿಮರಿ	ಕೋಳಿ	
	0-8 ವಾರ	9-20 ವಾರ	
ಧಾನ್ಯಗಳು (ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಜೋಳ, ಅಕ್ಕಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಅಕ್ಕಿ)	600	600	600
ಸೋಯಾ ಹಿಂಡಿ	220	130	130
ಮೀನು	50	50	50
ಅಕ್ಕಿ ತೊಡು (ಎಣ್ಣೆ ರಹಿತ)	110	200	130
ಕಪ್ಪೆ ಚಿಪ್ಪು	-	-	-
ಕಾಲ್ಸಿಯಂ ಪೌಡರ್	-	-	-
ಖನಿಜ ಮಿಶ್ರಣ	20	20	20
ಒಟ್ಟು	1000	1000	930

ರೋಗಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೋಳಿಗಳು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬೇಗ ತುತ್ತಾಗುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆ ಅವಶ್ಯಕ. ರೋಗಗಳಿಂದ ಕೋಳಿಗಳ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳು ಸಾಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅತೀವ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ರೋಗ ಹರಡುವ ಬಗೆ: ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೋಗವಿರುವ ಕೋಳಿಗಳಿಂದ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ರೋಗ ಹರಡುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಿಂದಲೂ ಹರಡುತ್ತದೆ.

ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ರೋಗಗಳು ತಾಯಿ ಕೋಳಿಗಳಿಂದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹರಡುತ್ತವೆ. ಮರಿಗಳನ್ನು ಊರಿನಿಂದ ಊರಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ಮೊದಲ ಊರಿನಲ್ಲಿ ರೋಗವಿದ್ದರೆ ಸಾಗಿಸಿದ ಊರಿನ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಮರಿಗಳಿಗೂ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕೋಳಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ವೀಕ್ಷಕರು ಕೋಳಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ ಹಳೆಯ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರದ ಒಳಗಡೆ ತರುವುದರಿಂದ ರೋಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ನೋಣ, ಸೊಳ್ಳೆ ಹೇನು, ಚಿಗಟ ಮುಂತಾದ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳೂ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹರಡಲು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಬಗೆ : ರೋಗದ ಮೂಲ ಅಥವಾ ಅದು ಬರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಸುಲಭ. ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

1. ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮರಿ ಮಾಡಿಸುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ತರಬೇಕು.
2. ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಾರದು.
3. ಮನೆಯ ಆವರಣ ಮತ್ತು ಒಳಭಾಗವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಡಬೇಕು.
4. ಸತ್ತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೇ ತಜ್ಞರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಹೂಳಬೇಕು.
5. ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.
6. ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರನ್ನಾಗಲಿ, ವೀಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಲಿ, ಕೋಳಿ ಸಾಕುವ ಕೇಂದ್ರದ ಆವರಣದೊಳಗೆ ಬಿಡಬಾರದು. ಯಾರಾದರೂ ಒಳಗೆ ಬರಬೇಕಾದಲ್ಲಿ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಬೆರೆಸಿದ ಲೋಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಒಳಗೆ ಬರಬೇಕು.
7. ಕೋಳಿ ಮನೆ ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಲಿಟ್ಟರ್ ನೆನೆಯದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು.

ವೈದ್ಯಕ ಸಲಹೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕೋಳಿಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ತೂಕಡಿಸುವುದು ರೋಗದ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಳುವರಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ನಿಂತು ಹೋಗುವುದು, ರಕ್ತ ಭೇದಿ, ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಅಥವಾ ಯಾವ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಲು ಅನುಭವಿ ತಜ್ಞರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಕೋಳಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಾಗ ತಜ್ಞರಿಂದ ರೋಗದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯದೆ ತಾವೇ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಅಥವಾ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಣವೂ ದಂಡ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಂತಹ ರೋಗಪೀಡಿತ ಅಥವಾ ಸತ್ತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ತಜ್ಞರಿಂದ ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಉತ್ತಮ.

ರೋಗದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧನೆಯಿಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಕ್ರಮ:

ಎಲ್ಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಶುವೈದ್ಯರ ನೆರವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ರೋಗಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಅವರಿಗೂ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೋಗಪೀಡಿತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸತ್ತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕೋಳಿ ಪರಿಣಿತರಾದವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ತಜ್ಞರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

1. ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡ ತಕ್ಷಣ ಅಂತಹವುಗಳನ್ನು ಜೀವಸಹಿತ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸತ್ತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ರೋಗ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಲು ಕೆಲವೊಂದು ವೇಳೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ರೋಗಪೀಡಿತ ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಮರಿಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ 2 ದೊಡ್ಡ ಕೋಳಿಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.
2. ಸತ್ತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ದಪ್ಪವಾದ ಹಾಳೆಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು:

- ಅ) ರೋಗಪೀಡಿತ ಕೋಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
- ಆ) ಆ ಗುಂಪಿನ ಕೋಳಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ
- ಇ) ಅವುಗಳ ವಯಸ್ಸು
- ಈ) ಸತ್ತ ಕೋಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
- ಉ) ರೋಗ ಎಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ
- ಊ) ಮುಖ್ಯವಾದ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆ

1. ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಶ್ವಾಸರೋಗ (ಅಖಿ)

ಈ ರೋಗವು ಮೈಕೋಪ್ಲಾಸ್ಮಾ ಗ್ಯಾಲಿ ಸೆಪ್ಟಿಕಮ್ ಎಂಬ ರೋಗಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಸಿನಕೋಳಿಗಳಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಹರಡುವ ಈ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಮರಿಗಳು ಬೇಗನೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗವಿದ್ದರೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ರೋಗವು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಹರಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳೂ ಸಹ ರೋಗವನ್ನು ಹರಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮೂಗಿನಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಯುವುದು, ಉಸಿರಾಡಲು ವಿಪರೀತ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿವಾರಣೆ : 1. ಕೋಳಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಸರಾಗವಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. 2. ಪರಿಣಿತ ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

2. ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ (ರಾಣಿಕೇತ ರೋಗ)

ಈ ರೋಗವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವೈರಸ್‌ಗಳಿಂದ ಬರುವಂತಹ ರೋಗ. ಈ ಬೇನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ ಯಾವ ಔಷಧವೂ ಇದುವರೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಹಾಕಿಸಬೇಕು.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಈ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೋಳಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ರೋಗಪೀಡಿತ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಉಸಿರಾಡಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ಭೇದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನರಗಳ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಕತ್ತು ಹಾಗೂ ತಲೆ ಜೋತುಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಬಡಿದಂತೆ ಕುಂಟುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ರೋಗ ಕಂಡುಬಂದ 2 ಅಥವಾ 3 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮುಂಜಠರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ರಕ್ತ ಹೊರಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಳುವರಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಚಿಪ್ಪಿಲ್ಲದ ತೋಗಲು ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ.

ನಿವಾರಣೆ : ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

3. ಬರ್ನಾ ಗ್ರಂಥಿಯ ಸೋಂಕುರೋಗ (ಐಃಆ)

ಈ ರೋಗವು ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ರೋಗ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ 1980 ರ ನಂತರ ಈ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಕೋಳಿ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ಬಹಳ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲ 2 ವಾರದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬರ್ನಾ ಸೋಂಕಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳು ಬರ್ನಾ ಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ರೋಗನಿರೋಧಕ ಬಿಳಿ ರಕ್ತ ಕಣಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮರಿಗಳು ವಿವಿಧ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕಾಯಿಲೆ ಲಸಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಹ ನಿರುಪಯೋಗಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 6 ವಾರಗಳ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರ್ನಾ ಸೋಂಕಿನ ರೋಗವು ಕಂಡುಬಂದು ಶೇ. 5 ರಿಂದ 10 ರಷ್ಟು ಕೋಳಿಗಳು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವವು. ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಿಕ್ಕೆ, ನೀರು, ಕೆಲಸಗಾರರು ಹಾಗೂ ಕೋಳಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಗಣೆ (ಗೊಬ್ಬರ) ಹುಳುಗಳಿಂದಲೂ ಈ ರೋಗವು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾಯಿ ಕೋಳಿಗಳಿಂದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಹರಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಮರಿಗಳು ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಮೇವನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ನೀರಿನಂತಹ ಭೇದಿ ಹಾಗೂ ಗುದದ ಭಾಗವನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಬೇನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಇಂತಹ ಮರಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿವಾರಣೆ: ಈ ರೋಗವು ವೈರಸ್‌ಗಳಿಂದ ಬರುವುದರಿಂದ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ಔಷಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಸಿಕೆಯಿಂದ ಈ ರೋಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು. ಸುಮಾರು 18-20 ವಾರದ ವಯಸ್ಸಿನ ತಾಯಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಜೀವ (ಕೊಂದ) ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು ವಾರಗಳು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಅನಂತರ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಈ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ತಾಯಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದಲ್ಲಿ 19-21 ದಿನದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮರಿಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಮುಖಾಂತರ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

4. ರಕ್ತ ಭೇದಿ (ಅಠಫಿಠುಜುಠಠ)

ಈ ರೋಗ ಬಂತೆಂದರೆ, ಕೋಳಿಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಸಾಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಏಕಾಣು ಪರೋಪಜೀವಿಗಳಿಂದ ಕರುಳಿಗೆ ಬರುವ ಈ ಬೇನೆ ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಈ ರೀತಿ ರೋಗವಿರುವ ಕೋಳಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹಿಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಾಣುಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ರೋಗಾಣುಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಬಹಳ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಇತರ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಹರಡಲು ತೇವಾಂಶ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ರೋಗ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧದ ರೋಗಾಣುಗಳಿರುತ್ತದೆ.

ದೊಡ್ಡ ಕರುಳಿನ ಸೀಕಾ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ಈ ರೋಗವು ಸುಮಾರು 3-10 ವಾರದ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮೊದಲು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಕೋಳಿಗಳು ಆಹಾರ ತಿನ್ನದೆ ನಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಕಂಡು ಬರುವುದೂ ಉಂಟು. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ 24 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಕೋಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ದೊಡ್ಡ ಕರುಳಿನ ಭಾಗ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ದಪ್ಪನಾಗಿ ಊದಿಕೊಂಡು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ದೊಡ್ಡ ಕರುಳಿಗೆ ಬರುವ ಈ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಕರುಳಿನ ಮುಂಭಾಗ, ಮಧ್ಯಭಾಗ ಅಥವಾ ಹಿಂಭಾಗ ದಪ್ಪನಾಗಿ ಊದಿಕೊಂಡು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ನಿವಾರಣೆ

1. ಕೋಳಿಮನೆಯ ಲಿಟ್ಟರು ನೆನೆಯದಂತೆ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಂತಿ ಜಾಲರಿಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಒಳಚರಂಡಿ ಮಾಡಿರಬೇಕು.
2. ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮನೆಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಡಬೇಕು.
3. ಹೆಚ್ಚು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡದೆ ಆವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು.
4. ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು, ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆ

ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಳ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹೊರ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಒಳ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು

ದುಂಡು ಹುಳುಗಳು ಮತ್ತು ಲಾಡಿ ಹುಳುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೋಳಿಯ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ತಿಂದ ಆಹಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಚನವಾಗದೆ ಕೋಳಿಗಳು ನಿಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಸಾಯುವುದಲ್ಲದೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಳುವರಿ ಸಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

1. ದುಂಡು ಹುಳುಗಳು

ದೊಡ್ಡ ದುಂಡು ಹುಳುಗಳು ಸುಮಾರು 4 ರಿಂದ 10 ಸೆ.ಮೀ. ಉದ್ದವಿದ್ದು, ಗುಂಡಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ಕರುಳು ಇವುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದರೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕರುಳನ್ನು ಕೊರೆದು ಅಂಡಾಶಯಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದುಂಟು.

2. ಲಾಡಿ ಹುಳುಗಳು

ಇವು ಉದ್ದವಾಗಿ ಗೆಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಹಳ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು 10 ರಿಂದ 20 ಸೆ.ಮೀ. ಉದ್ದವಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೊಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕರುಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಕೋಳಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಪುಕ್ಕಗಳು ನಿಮಿರಿಕೊಂಡು ಜುಟ್ಟು ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಭೇದಿಯಾಗಿ ಪಾಶ್ಚವಾಯು ಬಡಿಯುವಂಟು

ಔಷಧೋಪಚಾರ

- 1) ಈ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು ಬಲಿತ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ.
- 2) ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಜರದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ.
- 3) ಪೋಷಕ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಸತ್ತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳ ತೊಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೊರ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಕೋಳಿ ಹೇನು. ಈ ಹೇನುಗಳು ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸಾಕುವ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

1. ಪುಡಿ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು : ಪುಡಿಯನ್ನು ಕೋಳಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹರಡುವಂತೆ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಚರ್ಮದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಪುಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಬೇಕು.
2. ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಬಳಸುವಾಗ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುನ್ನೂಚನೆಗಳು
ಅ) ಬಳಸುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಪ್ರಖರವಾಗಿರಬೇಕು.
ಆ) ಕೋಳಿಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಲೆ ಪರೋಪಜೀವಿ ನಾಶಕ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದಂತೆ 20 ರಿಂದ 30 ಸೆಕೆಂಡುಗಳವರೆಗೆ ಮುಳುಗಿಸಬೇಕು.

3. ಕೋಳಿಮನೆಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವಿಕೆ

- 1) ಮೊದಲಿಗೆ ಕೋಳಿ ಮನೆಯಿಂದ ಗೊಬ್ಬರ, ಚೇಡರ ಬಲೆ ಹಾಗೂ ಧೂಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಗುಡಿಸಬೇಕು.
- 2) ನೆಲ, ಗೋಡೆ, ಛಾಣಿ, ಮೇವು ಶೇಖರಣಾ ಕೊಠಡಿ, ಸಲಕರಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇಡೀ ಕೋಳಿ ಮನೆಯನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು.
- 3) ಯಾವುದಾದರೂ ಉತ್ತಮ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಕೋಳಿಮನೆಯು ಕ್ರಿಮಿರಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- 4) ಸುಣ್ಣ ಉತ್ತಮ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕವಾದ್ದರಿಂದ ಕೋಳಿ ಮನೆಗೆ ಸುಣ್ಣದ ದ್ರಾವಣ ಬಳಿಯುವುದು ಉತ್ತಮ.
- 5) ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಬಳಸಿ. ಎಲ್ಲಾ ಬಿರುಕುಗಳಿಗೆ ಬಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬಾರಿ ಕೋಳಿ ಗುಂಪನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ಅಂದರೆ, ಹಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊಸದನ್ನು ತರುವ ಮುನ್ನ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

6) ಕೀಟನಾಟಕ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ ಕನಿಷ್ಠ 72 ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

ಕೋಳಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದುಗಳ ಪಾತ್ರ

ಕೋಳಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದುಗಳು

ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಡುವ ಹಲವು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಿಂದ ಕೋಳಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯಿಂದ ಆಪಾರ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅವುಗಳ ಉಲ್ಬಣತೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಲಸಿಕೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಲಸಿಕೆ ಅಥವಾ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಹಾಕಿಸುವಾಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕ್ರಮಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಿದ್ದರೆ ಲಸಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ ತಲೆದೋರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳ ಲಸಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ವಯಸ್ಸು	ರೋಗದ ಹೆಸರು	ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವ ವಿಧಾನ	ಲಸಿಕೆ
7ನೇ ದಿನ	ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	ಕಣ್ಣು	ಎಫ್-1
14ನೇ ದಿನ	ಗುಂಬರೋ	ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ	ಇಂಟರ್‌ಮಿಡಿಯೇಟ್
28ನೇ ದಿನ	ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ	ಲಸೋಟಾ

ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವಾಗ ಅನುಸರಿಸ ಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು

- 1) ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಹಾಕಿಸುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಕೋಳಿ ತಜ್ಞರಿಂದ ಅಥವಾ ಲಸಿಕೆ ತಯಾರಿಕರಿಂದ ಅಥವಾ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರದ ತಜ್ಞರಿಂದ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.
- 2) ಲಸಿಕೆ ತಯಾರಕರ ಘಟಕದಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾಗುವವರೆಗೆ-ಶೇಖರಣೆ, ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ತಂಪು ಪಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು.
- 3) ಲಸಿಕೆ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲು ಶೈಶ್ವಿಕರಿಸಿದ ದ್ರಾವಣವನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು.
- 4) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಇಡಬೇಕು.
- 5) ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ದಿನದ ತಂಪಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.
- 6) ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.
- 7) ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕೋಳಿಗಳಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.
- 8) ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸುವ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು, ಶಾಖ, ಮೇವು, ನೀರು ದೊರೆಯುವಂತಿದ್ದು, ಆರಾಮವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ 3 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಮೂಲಕ ಜೀವಸತ್ವಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳ ಲಸಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಕಾಯಿಲೆಯ	ವಯಸ್ಸು	ಲಸಿಕೆ	ಕೊಡುವ ಕ್ರಮ	ಷರಾ
---------	--------	-------	------------	-----

ಹೆಸರು	ದಿನ/ವಾರಗಳಲ್ಲಿ			
ಮ್ಯಾರೆಕ್ಸ್	1ನೇ ದಿನ	ಎಚ್.ವಿ.ಟಿ. ಮ್ಯಾರೆಕ್ಸ್ ಲಸಿಕೆ	0.2 ಮಿ.ಲೀ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಾಂಸಖಂಡದ ಮೂಲಕ	ಮರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ 24 ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಹಾಕಬೇಕು
ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	5-7 ನೇ ದಿನ	ರಾಣಿಕೇತ್ ಎಫ್ ರಾಣಿಕೇತ್ ಲಸೋಟ	ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಇಳಿಸಿದ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು	ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ 6 ವಾರದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ
ಗುಂಬರೋ ರೋಗ	21ನೇ ದಿನ	ಐ.ಬಿ.ಡಿ ಲಸಿಕೆ	ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಸೇರಿಸಬೇಕು	-
ಧ್ವನಿನಾಳ ಸೋಂಕು	28-30	ಐ.ಬಿ. ಲಸಿಕೆ	ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ	-
ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	5-6ನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ	ರಾಣಿಕೇತ್ ಎಫ್ ಲಸೋಟ	ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ 3ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ	-
ಕೋಳಿ ಸಿಡುಬು	7-8ನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ	ಕೋಳಿ ಸಿಡುಬಿನ ಲಸಿಕೆ	ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ 3 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ	-
ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	12-14 ವಾರದಲ್ಲಿ	ರಾಣಿಕೇತ್ ಲಸಿಕೆ (ಆರ್ 2ಬಿ)	ಚರ್ಮದ ಕೆಳಕ್ಕೆ 0.5 ಮಿ.ಲೀ. ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಬೇಕು	-
ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	20 ನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ	ರಾಣಿಕೇತ್ ಲಸಿಕೆ (ಆರ್ 2ಬಿ)	ಚರ್ಮದ ಕೆಳಕ್ಕೆ 0.5 ಮಿ.ಲೀ. ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಬೇಕು	-
ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ	40 ನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ	ರಾಣಿಕೇತ್ ಲಸಿಕೆ (ಆರ್ 2ಬಿ)	ಚರ್ಮದ ಕೆಳಕ್ಕೆ 0.5 ಮಿ.ಲೀ. ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಬೇಕು	-

ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಮತ್ತು ಲಾಭದಾಯಕತೆ

ಯಾವುದೇ ಉತ್ಪನ್ನದ ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಆ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕಿರುವ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿಯತ ಕಾಲಾವಧಿಯೊಳಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೋಳಿ ಮಾಂಸವಾಗಲಿ, ಮೊಟ್ಟೆಯಾಗಲಿ ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಲಾರದು. ಆದರೂ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕೃಷಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ವಿವರವನ್ನು 2014ನೇ ಇಸವಿಯ ದರಗಳ ಮೇಲೆ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ (ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ)

ಒಂದು ದಿನದ ಮರಿಗಳ ಬೆಲೆ ರೂ. 25/- ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ 6 ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಯು ಸುಮಾರು 4 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಮೇವು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇವಿನ ಬೆಲೆ ರೂ. 100/- ಪುನರಾವರ್ತಕ ಬಂಡವಾಳದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಶೇ. 13/- ರಂತೆ ಪ್ರತಿ

ಬ್ರಾಯ್ಲರ್‌ಗೆ ಸುಮಾರು ರೂ 5/- ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ, ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಬಳ ಮುಂತಾದ ಇತರೆ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಪ್ರತಿ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್‌ಗೆ ಸುಮಾರು ರೂ 5/- ಆಗಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್‌ಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ರೂ 135/-.

ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ ಕೋಳಿಯ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ (ಜೀವಂತ) ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ರೂ.90/- (ಸಗಟು) ಎರಡು ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕದ ಕೋಳಿಗೆ ರೂ. 180/- ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ ಪ್ರತಿಕೋಳಿಗೆ ರೂ 45/- ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೋಳಿಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಖಾಲಿ ಗೋಣಿಚೀಲಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದಲೂ ಆದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಬ್ರಾಯ್ಲರ್ ತಂಡದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಗೆ ರೂ 5/- ರಂತೆ ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ತಲಾ ರೂ 50/- ರಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಲಾಭವಿರುತ್ತದೆ.

ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ

ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಶೇ. 70 ರಷ್ಟು ಕೋಳಿ ಆಹಾರದ ಖರ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಯು ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ 105-110 ಗ್ರಾಂ ನಂತೆ, ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ 756 ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರ ತಿಂದು, ಸರಾಸರಿ 6 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರದ ಬೆಲೆ ರೂ. 22/- ರಂತೆ 756 ಗ್ರಾಂ ಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ರೂ. 17/- ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಗೆ ರೂ. 3-50 ರಂತೆ 6 ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಬೆಲೆ ರೂ. 21/- ಕೋಳಿ ಮನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ (ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್, ಕೂಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಕೋಳಿಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ರೂ. 2/- ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಕೋಳಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿ ವಾರಕ್ಕೆ ಅಂದಾಜು ರೂ. 2/- ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಸಾವಯವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ

ಸಾವಯವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾವಯವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಲಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಸಾವಯವ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿ ಕೋಳಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ಔಷಧ ಚೋದಕ ಸ್ರಾವಗನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮಾರಕ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಮೇವು ಆಹಾರಗಳು, ಹುಳುಗಳು ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಅನುವು ಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಸಾವಯವ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೀಟನಾಶಕ, ಶೀಲೇಂದ್ರ ತಡೆಯುವ ಅಥವಾ ಅಚಿಟಿಬಯೋಟಿಕ್ಸ್‌ಗಳ ಉಳಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳ, ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ, ಬದಲು ಮಾಡುವ ಆಹಾರ ಮೂಲದ ಜಾಗ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಒತ್ತಡ ತರುವ ಅಂಶವನ್ನು ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆ ಮತ್ತು ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು. ಸಾವಯವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸವನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಇತರೆ ಐರೋಪ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ನೀರು ಮತ್ತು ಉಪ್ಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೋಳಿಹೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕುವಾ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಚಿಟಿಬಯೋಟಿಕ್ಸ್, ಹಾರ್ಮೋನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ ವೃದ್ಧಕಗಳನ್ನು ನೀಡಬಾರದು. ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಸಾವಯವ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳವಕಾಶ ನೀಡಿ ಮುಂಜಾನೆ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ಈ ಪದ್ಧತಿ ವಿಶೇಷತೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಟ್ರಾಲಿಯ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ತಡೆಗಲಿರುತ್ತದೆ. (ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಮಳೆ ತಡೆಯಲು) ಮತ್ತು ಉಳಿದರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾಳಿಗೆ (ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಸಿಗಲು) ಇರುತ್ತದೆ. ನೆಲದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ

ತಡೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದಿನ ದಿನಬೇರಡೆಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಿಕ್ಕೆಯ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬರದೆ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಮೇವಿನ ಆಹಾರ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬರುವುದು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಮೇಲೆ ತಡೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ 10'*12'*2' ಜಾಗದ ಟ್ರಾಲಿಯಲ್ಲಿ 2 ರಿಂದ 4 ವಾರದ 75 ರಿಂದ 100 ಕೋಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಪ್ರಯೋಜನಗಳು:

- ಪ್ರತಿದಿನ ಶುಚಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಮೇಯ
- ಭೂಮಿಗೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಗೊಬ್ಬರ ಸಿಗುತ್ತದೆ
- ಕೋಳಿಗಳ ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಾಯಾಮ
- ಕಡಿಮೆ ಕಾಳಿನ ತೊಂದರೆಗಳು
- ಆಹಾರ ಪರಿವರ್ತನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ
- ಸುಮಾರು ಶೇ.30 ರಷ್ಟು ಆಹಾರ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ
- ಆರೋಗ್ಯಕರ ಕೋಳಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ಉತ್ತಮ ಕೋಳಿಗಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇವೆ ಪ್ಯಾಶ್ಚರ್ ಪೌಲ್ಟಿಯಿಂದ ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕಚ್ಚಾವುದು ಕುಕ್ಕಾವುದು ಮತ್ತು ಕಾಕ್ಸಿಡಿಯಾ/ ರಕ್ತ ಭೇದಿಯಿಂದ ತೊಂದರೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು. ಸದ್ಯ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಕೋಳಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲ. ರುಚಿ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಒಂದೆ ತೆರನಾಗಿ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾವಯವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸೇವನೆ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆಯೇ ಆದರೆ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ಆಹಾರ ಮೇವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಸಾವಯವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾವಯವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಬರುವುದು ದೂರವೇನಿಲ್ಲ. ಹಣವಿರುವವರು ಹೇಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಖರೀದಿಸಿ ತನ್ನವ ದಿನಗಳು ಹತ್ತಿರವರಬಹುದು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬಬವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೇವಲ43 ತತ್ತಿ ಮತ್ತು 922 ಗ್ರಾಂ. ಕೋಳಿ ಮಾಂಸಬನಷ್ಟೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಬಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾವಯವ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ದೂರದ ಕನಸಾಗಲೂಬಹುದು.

ಕುರಿ ಸಾಕಣೆ

ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಮಾಂಸ. ಉಣ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗೊಬ್ಬರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕುರಿಗಳು ಬರಗಾಲದಲ್ಲೂ ಸಹ ಬಹುಕಬಲ್ವವು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವು ಮರುಭೂಮಿ, ಕುರುಚಲು ಗಿಡದ ಕಾಡುಗಳು, ಬಂಜರುಭೂಮಿ ಇಲ್ಲವೇ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕುಬಹುದಾದಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಆಹಾರ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭ ಗಳಿಸಬಹುದು.

(2007) 2012ರ ಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ (95.66) 95.83 ಲಕ್ಷ ಕುರಿಗಳಿವೆಯೆಂದು ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಮಾಕುರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (10.68)10.61 ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಕುರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (59) (70ಮಾತ್ರ) ಇವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕುರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ, ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಕುರಿ ಸಾಕಣೆಯನ್ನು ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಪಾಳುಭೂಮಿ, ಮರುಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಕುರಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜನಗಳು ಕುರಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ತೊಡಗಬಹುದು.

ತಳಿಗಳು

ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತವಿರುವ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇರೆಗೆ 3 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಅ) ಉಣ್ಣೆ ತಳಿಗಳು, ಆ) ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಇ) ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ತಳಿಗಳು.

ಅ) ಉಣ್ಣೆ ತಳಿಗಳು: ಈ ತಳಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಉಣ್ಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಸ್ವೆನ್ ಹಾಗೂ ರಷ್ಯಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ತಳಿಗಳು ರ್ಯಾಂಬೋಲೇಟ್, ರೋಮನಿ ಮಾರ್ಷ್, ಮೆರಿನೊ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆ) ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳು: ಈ ತಳಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮಾಂಸ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ತಳಿಗಳು. ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಖ್ಯ ತಳಿಗಳು: ಡಾರ್ಸೆಟ್ ಹಾರ್ನ್, ಸೌತ್ ಡೌನ್, ಮಂಡ್ಯ, ನೆಲ್ಲೂಲು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇ) ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ತಳಿಗಳು: ಈ ತಳಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಾಂಸ ಹಾಗೂ ಉಣ್ಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ತಳಿಗಳು: ಕಾರಿಡೇಲ್ ಮತ್ತು ಲೈಸ್ಟರ್. ಈ ಕುರಿ ತಳಿಗಳು ಆಯಾ ದೇಶದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತದ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಉಣ್ಣೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉಣ್ಣೆಯ ಇಳುವರಿ ಸಹ ಕಡಿಮೆ. ಮಾಂಸದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಇಳುವರಿಗಳೂ ಸಹ ಕಡಿಮೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸಹ ಉತ್ತಮ ಉಣ್ಣೆ ಕೊಡುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಂಕರಣ, ಸಂವರ್ಧನೆ ಹಾಗೂ ಆಯ್ಕೆಯ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ತಳಿಗಳು: ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಮೊರಿನೊ, ಅವಿವಸ್, ಅವಿಕಾಲಿನ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಕುರಿ ತಳಿಗಳು: ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕುರಿಗಳು ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿವೆ. ಕೆಲವು ತಳಿಗಳಿಂದ ಉಣ್ಣೆ ದೊರೆತರೂ ಸಹ ಅದು ಕಡಿಮೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕುರಿ ತಳಿಗಳು: ಬನ್ನೂರು, ಡೆಕ್ಕನಿ, ಹಾಸನ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ.

ಅ)ಮಂಡ್ಯ ಕುರಿ: ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಬಂಡೂರು, ಬನ್ನೂರು, ಕುರಿ ಎಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಂಡ್ಯ ತಳಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಳಿಯ ಕುರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕು. ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನ್ನೂರು ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದವರು ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ 2 ರಿಂದ 10 ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಾರೆ.ಮಂಡ್ಯ ಜಾತಿಯ ಕುರಿಗಳು ಮಾಸಲು ಬಿಳಿ, ಕೆನೆ ಹಾಲು ಮೈಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ತಲೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಎದೆಯ ಭಾಗವು ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಗಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳು ಗಿಡ್ಡವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೋಡುಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಮೂಗು ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ತಳಿಯ ಮಾಂಸ ಅತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಮಾಂಸದ ಎಳೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಬ್ಬು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಾಂಸವು ಮೃದುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸುವಾಸನೆ ಹಾಗೂ ಮಾಧುರ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಈ ತಳಿಯ ವಿಶೇಷ. ತಿನ್ನಲು ತುಂಬ ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸದ ಇಳುವರಿಯು ಶೇಕಡಾ 40-45 ರಷ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 14-16 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. 13 ರಿಂದ 17 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. 2 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 3 ಬಾರಿ ಮರಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕುರಿಗಳು 35 ಕೆ.ಜಿ. ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಉಣ್ಣೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆ) ಡೆಕ್ಕನಿ ಕುರಿ: ಈ ತಳಿಯ ಕುರಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ತಳಿಯ ಮೈ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೈಬಣ್ಣ ಕಂದು, ಕಪ್ಪು, ಇಲ್ಲವೇ ಕಪ್ಪು, ಇಲ್ಲವೇ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ; ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಮೈ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಟಗರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುಗಳು ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಮಧ್ಯಮ ದರ್ಜೆಯ ಉಣ್ಣೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಕತ್ತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಣ್ಣೆಯ ಇಳುವರಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 750 ರಿಂದ 1000 ಗ್ರಾಂ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸದ ರುಚಿ ಸಾಧಾರಣ; ಇಳುವರಿ ಶೇಕಡಾ 45-50 ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ಕುರಿ ಹಾಗೂ ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ವಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಮಟ್ಟದ ಕಂಬಳಿ, ಮಫ್ಲರ್, ತುಂಡಂಗಿ, ಸ್ಟೆಟರ್ ಹಾಗೂ ಟೋಪಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇ)ಹಾಸನ ಕುರಿ: ಈ ತಳಿಯ ಬನ್ನೂರು ತಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಬಣ್ಣ, ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಬನ್ನೂರು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಲೆ ಹಾಗೂ ಕೊರಳಿನ ಭಾಗ ಕಪ್ಪು ಇಲ್ಲವೇ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಉಣ್ಣೆಯು ತುಂಬಾ ಬರಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಸಹ ತಯಾರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಮಾಂಸವೂ ಸಹ ಬನ್ನೂರು ಕುರಿಯ ಮಾಂಸದಷ್ಟು ರುಚಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸದ ಇಳುವರಿ ಶೇಕಡಾ 45 ರಿಂದ 48 ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಈ)ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಾತಿಯ ಕುರಿಗಳು: ಈ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಮೈಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಡೆಕ್ಕನಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಮೈಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು, ಬೂದು, ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಮಚ್ಚೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕಾಲುಗಳು ತುಂಬಾ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೈಲಿಗಟ್ಟಲೆ ಆಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಆಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಿರುಗಾಡಬಲ್ಲವು. ಟಗರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುಗಳು ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಬೆಳೆಸಿರುವ ಟಗರುಗಳು ಸರಾಸರಿ 35 ರಿಂದ 45 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳು 30-35 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ತೂಗುತ್ತವೆ. ಗಂಡು ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡು ಮರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಾದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉಣ್ಣೆಯು ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯದು. ಇದನ್ನು ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅಷ್ಟೇನು ಮೃದುವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸದ ಇಳುವರಿ ಶೇಕಡಾ 40-45 ಇರುತ್ತದೆ. ತಿನ್ನಲು ಅಷ್ಟೇನು ರುಚಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಳಗಾ ಕುರಿ

ಈ ಕುರಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕುರಿ. ಬಿಳಿ ಹಾಗೂ ಕಂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆಸಿರುವ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕುರಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 40-50 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಗುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಳಗಾ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಉಣ್ಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾರಿ ಸುವರ್ಣ ಕುರಿ

ಈ ತಳಿಯ ಕುರಿಗಳನ್ನು ನಿಂಬರ್ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಫಲ್ಗುನ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಇವರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಸುಂದರ್‌ಬಾನ್ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಗೆರೋಲ್ ತಳಿಯ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಡೆಕ್ಕನಿ ತಳಿಯ ಕುರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ, ಈ ತಳಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ.90ರಷ್ಟು ಡೆಕ್ಕನಿ ಮತ್ತು ಶೇ.10 ರಷ್ಟು ಗೆರೋಲ್ ತಳಿಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ತಳಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾರಿ ಅವಳಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ತಾಯ್ತನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ

ಈ ತಳಿಯ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಕುರಿಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಕರಣಗೊಳಿಸಿ ಅವಳಿ ಮರಿಗಳ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ವಂಶವಾಹಿಯನ್ನು ವರ್ಗಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಕುರಿಗಳಲ್ಲೂ ಅವಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಕುರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅಧಿಕ ಮಾಂಸ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಲಾಭಗಳಿಸಬಹುದು.

ನಾರಿ ಸುವರ್ಣ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅವಳಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮಗ್ರ ನಿರ್ವಹಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ವಸತಿ

ದನ ಹಾಗೂ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸುವಂತಹ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಗಳು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ, ಗಾಳಿ ಹಾಗೂ ಚಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಳೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಮರಗಳಿಂದ, ತೆಂಗಿನ ಇಲ್ಲವೇ ಅಡಿಕೆ ಗರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ರೊಪ್ಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ರೊಪ್ಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಬಲವಾದ ಬೇಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಹಾವಳಿ, ನಾಯಿ ಮತ್ತು ತೋಳದ ಉಪಟಳವನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಂದೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ತಡಿಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ಬಲೆಯನ್ನು ಹಾಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮರಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಕುರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಈ ಪ್ರಾಣಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. 3 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಕೈಮೇವು ಕೊಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಸಾಕಬಹುದು.

ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆ

ಕುರಿ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಎರಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿಯಮಿತ ಸಂಕರಣ, ಸಂವರ್ಧನೆ ಹಾಗೂ ಆಯ್ಕೆಯು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕುರಿಯ ಪೀಳಿಗೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ರೈತರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಟಗರು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದ ತಳಿ ಹಾಗೂ ಹಿಂಡುಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಕುರಿಗಳು ಅನುವಂಶೀಯ ರೋಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಕುರಿಗಳು ಈ ಮುಂದೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು:

1. ಶರೀರದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಮೈಕಟ್ಟು ಮೂಲ ತಳಿಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೋಲಬೇಕು.
2. ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ತಂದೆಯ ವಂಶಾವಳಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
3. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು (ಬೆದಗೆ) ಮರಿ ಹಾಕುವ ವಿಶೇಷಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
4. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪಚನವಾಗಿಸುವಿಕೆ, ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾಂಸ ಇಲ್ಲವೇ ಉಣ್ಣೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
5. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟುವುದು, ಮರಿ ಹಾಕುವುದು ಹಾಗೂ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
6. ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಉಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲವೇ ಮಾಂಸ ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿರಬೇಕು. ಟಗರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಂಶಾವಳಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಮರಿಗಳ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.
7. ಟಗರು ಸಹ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳಂತೆಯೇ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬೇಗನೆ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾಗಿರಬೇಕು.
8. ಗುಂಡುತನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆ, ದೃಢವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು.
9. ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ಬರುವ ರೋಗಾಣುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಿರಬೇಕು.
10. ಗಂಡಿನ ಜನನೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನ್ಯೂನತೆಗಳೂ ಇರಬಾರದು.
11. ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಮೀರ್ಯ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಬೇಕು.
12. ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆರೆಯುವ ಗುಣ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಮಾಂಸದ ತಳಿಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳು

1. ತೀವ್ರಗತಿಯ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ
2. ಆಹಾರವನ್ನು ಪೋಲು ಮಾಡದೆ ಜೀರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ.
3. ಸುಮಾರು 6 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 18 ರಿಂದ 20 ಕೆ.ಜಿ. ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ.
4. ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮರಿ ಹಾಕುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
5. 6 ತಿಂಗಳನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ಮೃದುವಾದ, ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ, ಮಾಂಸದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ದೊರೆತು ಇಳುವರಿ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ ಶೇಕಡಾ 45 ರಿಂದ 50 ರಷ್ಟಿರಬೇಕು. ಮಾಂಸವು ತಿನ್ನಲು ತುಂಬಾ ರುಚಿಕರವಾಗಿರಬೇಕು.

ಉಣ್ಣೆ ತಳಿಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳು

1. ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳಂತೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ, ಆಹಾರ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಗುಣವಿರಬೇಕು.
2. ಕುರಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಗಿ, ಹುಲುವಾಗಿ, ನುಣಪಾಗಿ ಉಣ್ಣೆ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ಉಣ್ಣೆಯ ಎಳೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ಉಬ್ಬುತಗ್ಗುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಎಳೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದಪ್ಪವಾಗಿರಬಾರದು ಮತ್ತು ಕೂದಲಿನ ಅಂಶವಿರಬಾರದು.
3. ಉಣ್ಣೆಯ ಬಿಳುಪಾಗಿದ್ದು, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಎಳೆಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಂದುಗೂಡವಂತಿರಬೇಕು.
4. ಉಣ್ಣೆ ಇಳುವರಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರಬೇಕು.

ಕುರಿ ಸಂವರ್ಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು

ಸಂವರ್ಧನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಗಂಡು ಕುರಿಗಳು ಒಂದೇ ವಂಶಾವಳಿಯಿಂದ ಬಂದಿರವಾರದು ಹಾಗೂ ಒಳ/ಅಂತರ ಸಂಕರಣ ಸಂವರ್ಧನೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅನುಸರಿಸಬಾರದು.

1. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳು 9 ರಿಂದ 13 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬೆದೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಟಗರು ಮರಿಗಳು ಸಹ 12 ರಿಂದ 15 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ.
2. ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳು ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವುಗಳ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮೈಕಟ್ಟನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಟಗರನ್ನು ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು.
3. ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮೂಲಕ ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಟಗರನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬಿಡಬಹುದು. ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 30 ರಿಂದ 40 ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬೀಜದ ಟಗರು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
4. ಕುರಿಗಳ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಅವಧಿ 145-150 ದಿನಗಳು (ಸುಮಾರು 5 ತಿಂಗಳು).
5. ಮರಿ ಈದ ನಂತರ ಕುರಿಗಳು ಮತ್ತೆ 2 ರಿಂದ 3 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆದೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುರಿ ಪಾಲಕರು ಜಾಗೃತರಾಗಿದ್ದು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು.
6. ಗರ್ಭಕಟ್ಟಿಸುವ ಕಾಲ ಮಾರ್ಚ್‌ನಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಜುಲೈಯಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಅವು ಆಗಸ್ಟ್‌ನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಹಾಗೂ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಮರಿ ಈಯುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರಿಗಳು. ಆಗಸ್ಟ್‌ನಿಂದ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಈಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.
7. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾರಿ ಮರಿ ಈಯುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ, ಎರಡು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಮರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
8. ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹಾಗೂ ದೃಢಕಾಯದ ಮರಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಕರಣ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ. ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಿಂಡುಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಸಂವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಕುರಿಗಳು ಅನುವಂಶೀಯ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಿರಬೇಕು.
9. ಸಂವರ್ಧನಾ ಟಗರುನ್ನು 1-2 ವರ್ಷಕ್ಕೆಮ್ಮೆ ಬದಲಿಸುವುದರಿಂದ ಒಳಸಂಕರಣವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ಗರ್ಭದ ಕುರಿಗಳ ಪಾಲನೆ: ಗರ್ಭನಿಂತ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕ ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಸಾಕಬೇಕು. ಬೀಜದ ಟಗರನ್ನು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿದ ಕುರಿಯ ಹಿಂಡಿನೊಡನೆ ಬಿಡಬಾರದು. ಗರ್ಭದ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಸಿರು ಮೇವು ಇಲ್ಲವೇ ಹಸಿರಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರವಾಗಿ ಅವು ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ 200 ರಿಂದ 250 ಗ್ರಾಂ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಈಯುವತನಕ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವೇನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಪರಿಣಿತ ಪಾಲಕರಿಂದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಈಯುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು

ಮರಿಗಳ ಪಾಲನೆ

1. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗಿಣ್ಣಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ತಾಯಿಯಿಂದ ಹಾಲು ಬರದಿದ್ದರೆ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಅಕ್ಸಿಟೋಸಿನ್ ಚೋದಕನ್ನು ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಮೂಲಕ ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಹಾಲು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಕುರಿಯಿಂದ ಕರೆದ ಗಿಣ್ಣಾಲು ಇಲ್ಲವೇ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಕುಡಿಸಿ ಮರಿಗಳ ಆಕಾಲ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು.
2. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳಿಗೆ 2ನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಳಕ್ಕೆ (ಒಳ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳು) ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಈ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜಂತುಗಳಿಂದಾಗುವ ತೊಂದರೆಯು ತಪ್ಪಿ ಮರಿಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.
3. ಮರಿಗಳಿಗೆ 3ನೇ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಹಾಲೇ ಆಧಾರ. 2ನೇ ತಿಂಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಹಸಿ ಹುಲ್ಲು ಇಲ್ಲವೇ ಚಿಗುರು ಮೇವನ್ನು ಸಹ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.
4. ಮರಿಗಳಿಗೆ 3 ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದನಂತರ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಾಕಬೇಕು ಹಾಗೂ ನಿಯಮಿತ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು.
5. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಬ್ಬು ಬೆಳೆಸಿದ ಮರಿಗಳು 6 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 15 ರಿಂದ 20 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಾಂಸ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ

ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಹ ಜೈವಿಕ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ, ದೇಹದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಆಹಾರ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಕುರಿಗಳ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ರೈತರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕುರಿಗಳ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಸುಮಾರು 8 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಮೇಯಿಸಬೇಕು. ಮುಂಜಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ, ಅಂದರೆ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಮೇಯಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಕುರಿಗಳು ಜಾಸ್ತಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಾಮಕೊಟ್ಟು ಸಾಯಂಕಾಲ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾಗುವವರೆಗೂ ಮೇಯಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಕುರಿಗೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಸುಮಾರು 4 ರಿಂದ 6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಎಕರೆ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ 3-5 ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವಂತಹ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ಮೇವನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಕೊಡಿಟ್ಟು, ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸುವಂತಹ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ. ಒಂದು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಮೇವಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 20 ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು.

ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬರೀ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸಿ ಸಾಕುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇವಿನ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ, ಕುರಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಿರೋಪ್ಪ (ದೊಡ್ಡಿ) ದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತುಂಡುಮಾಡಿದ ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲು, ಕರಡ, ಇಬ್ಬನಿ ಜೋಳ ಅಥವಾ ಇತರ ಒಣ ಮೇವು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಕುರಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕ ಮೇವು ಹಾಗೂ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದು ತುಂಬಾ ಅಗತ್ಯ. ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. 1) ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ ಮತ್ತು 2) ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ.

ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ: ಈ ಆಹಾರವು ದೇಹದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ಕುರಿಗಳು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೇವಿನಿಂದ. ಬೆಳೆಗಳ ಕಟಾವಿನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಮೇವಿನಿಂದ. ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಸಕಳೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಮರಗಿಡಗಳ ಎಲೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾರಿನಂಶ (ಶೇ. 16 ರಿಂದ 20) ಇದ್ದು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತವೆ, ಕುರಿಗಳು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಕಾಡು ಹುಲ್ಲು, ಗರಿಕೆ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಸ, ಕಳೆ, ಕೂಳೆ, ಮೇವು, ಹಸಿರೆಲೆ ಗಿಡಗಳು, ಕಾಯಿಪಲ್ಲಗಳು, ಮೇವಿನ ಮರಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸೊಪ್ಪು, ಏಕದಳ ಹಾಗೂ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕಾಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಹೊಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಮರಗಳ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೇವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಆಲ, ಅರಳಿ, ಜಾಲಿ, ಬೇಲ, ಕಾರಹಣ್ಣಿನ ಮರ, ಹಲಸು, ಹಾಲವಾಣಿ, ನುಗ್ಗೆ, ಸುಬಾಬುಲ್, ಶೇವರಿ, ಮಾವು, ಹಿಪ್ಪೆ, ಅಗಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಸುಬಾಬುಲ್ ಮೇವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಆಹಾರದ ಶೇ.25ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಉಣ್ಣೆ ಉದುರಿ ಹೋಗಿ ಕುರಿಗಳು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸುಬಾಬುಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಮೈಮೋಸಿನ್ ಎಂಬ ವಿಷಕಾರಕ ಅಂಶ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಡಬಾರದು.

ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ: ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರವನ್ನು ಕುರಿಗಳು ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಆಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು. ಶಕ್ತಿಯುತ ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಸಸಾರಜನಕಯುಕ್ತ (ಶೇ. 16 ರಷ್ಟು) ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೋಸ್ಕರ ಕೊಡಬೇಕು. ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರವು ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಂಸ, ಅಧಿಕ ಉಣ್ಣೆ ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ರೈತರೇ ಖುದ್ದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಧಾನ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹತ್ತಿಕಾಳು, ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ, ಎಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ, ಹುರುಳಿ ಅವರೆ, ಸೋಯಾ ಅವರೆ. ಕುಸುಬೆ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಸೇರಿಸಬಹುದು. (ಕೋಷ್ಟಕ 1)

ಕೋಷ್ಟಕ 1

ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು	ಶೇಕಡಾವಾರು ಭಾಗ
1. ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ/ಜೋಳ/ರಾಗಿ ಹಿಟ್ಟು	40

2. ಅಕ್ಕಿ/ಗೋಧಿ ತೌಡು	37
3. ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ/ಕುಸುಬೆ ಹಿಂಡಿ/ಎಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹಿಂಡಿ, ಹತ್ತಿ ಕಾಳು/ಹುರುಳಿ/ಅವರೆ/ಸೋಯಾ ಅವರೆ ಪುಡಿ	20
4. ಅಡಿಗೆ ಉಪ್ಪು	1
5. ಲವಣ ಮಿಶ್ರಣಗಳು	2

ವಯಸ್ಸು	ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ	ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ
ಅ) ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದಿಂದ ಮೊದಲನೆ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ	-	ಮರಿಗಳು ತಾಯಿಯ ಹಾಲನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ
ಆ) 2 ರಿಂದ 3 ತಿಂಗಳು	-	ತಾಯಿಯ ಹಾಲಿನ ಜೊತೆಗೆ 50 ಗ್ರಾಂ
ಇ) 3 ರಿಂದ 9 ತಿಂಗಳು	ಮೇವು	100-200 ಗ್ರಾಂ
ಈ) ತಾಯಿ ಕುರಿಗಳು	ಮೇವು	200-300 ಗ್ರಾಂ
ಉ) ಟಗರುಗಳು	ಮೇವು	200-250 ಗ್ರಾಂ

ಇಂದೂ ಸಹ ರೈತರು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆಯುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೀಜದ ಟಗರುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹುರುಳಿ ನುಚ್ಚು, ಹತ್ತಿಕಾಳು ಇಲ್ಲವೇ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಇಲ್ಲವೇ ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳ, ಕೆರೆದಂಡೆ, ಕಾಲುವೆ, ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೆ ಮೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಳೆಯ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಚಿಗುರು ಹುಲ್ಲು, ಕಳೆ, ಜಾಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಬೇಲದ ಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೇ ನಮ್ಮ ರೈತರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕುರಿಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಕುರಿಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ: ಕುರಿಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಅವು ಪದೇ ಪದೇ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಾರಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ. ಕುರಿಗಳು ನೀರಿಗಾಗಿ ಹಳ್ಳ, ಕೊಳ್ಳ, ನದಿ, ಕೆರೆಕುಂಟೆ ಹಾಗೂ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅಂತೆಯೇ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕುವ ಎಳೆಯ ಮರಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿ ಇಡುವುದು ಸೂಕ್ತ.

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ /ಅರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುರಿ ಸಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಸಾಕುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಮೇಯಿಸಲು ಜಾಗದ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೇವನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ತುಂಡರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಒದಗಿಸಿ ಸಾಕುವ ವಿಧಾನವು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧ ವಯಸ್ಸಿನ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಮೇವು ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಸಾಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮರಿಗಳು, ಬೆಳೆದ ಕುರಿಗಳು, ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಕುರಿಗಳು, ಮರಿ ಹಾಕಿದ ಕುರಿಗಳು, ಬಿತ್ತನೆ ಟಗರು, ಬೆಳೆದ ಗಂಡುಮರಿಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇಹ

ತೂಕಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಕುರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಮೇವು ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಕುರಿಯ/ಮರಿಯ ದೇಹ ತೂಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಕುರಿಸಾಕುವವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ರೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆ

ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು ಕುರಿಗಳಿಗೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕುರಿ ಸಾಕಣೆದಾರರು ತಪ್ಪದೆ ಈ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು:

- ಅ) ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮುನ್ನವೇ ಆಯಾ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು 15 ದಿನಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತ ಪಶುಪಾಲಕರು ಇಲ್ಲವೇ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.
- ಆ) ಕುರಿಗಳನ್ನು ರೋಗಬಾಧೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಕೊಡುವುದನ್ನು ರೂಢಿಸಬೇಕು.
- ಇ) ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.
- ಈ) ಕುರಿಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ವಾತಾವರಣದ ಏರುಪೇರುಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

1. ನೆರಡಿ ರೋಗ (ಅಂಥ್ರಾಕ್ಸ್)

ನೆರಡಿ ರೋಗವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಬರುವ ತೀವ್ರರೂಪದ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ.

ರೋಗಕಾರಕ: ಇದು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ಆಂಥ್ರಾಕ್ಸಿಸ್ ಎಂಬ ರೋಗಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಎರಡು ವಿಧದ ನಂಜನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರೋಗಪ್ರಸಾರ: ರೋಗವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರೋಗಾಣುಗಳು ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದಲೂ ಹರಡಬಹುದು. ಕಚ್ಚುವ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಹೀರುವ ಕೀಟಗಳಿಂದಲೂ (ಹೇನು, ಉಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ನೋಣ) ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಕ ಪಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಈ ರೋಗ ಹರಡಬಹುದು. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ರೋಗಾಣುವಿರುವ ಮೂಳೆ ಪುಡಿ ಅಥವಾ ರಕ್ತಮ ಪುಡಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸುವುದರಿಂದಲೂ ಹರಡಬಹುದು.

ರೋಗಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು: ಕುರಿ, ಮೇಕೆ, ದನ, ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದವು.

ರೋಗ ಹರಡಲು ನೆರವಾಗುವ ಇತರ ಅಂಶಗಳು: ಎಳೆಯ ಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ಹಾಗೂ ಕಾಲುಬಾಯಿಜ್ವರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ರೋಗವು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಈ ರೋಗ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಯಾವ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಕಾಣದೆ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ನೊರೆಯುಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ರಕ್ತ ಸ್ವಾವವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಜ್ವರ ಏರಿಕೆ 105 ರಿಂದ 107⁰ ಫ್ಯಾರನ್‌ಹೀಟ್, ಉಸಿರಾಟ ತೊಂದರೆ ಹಾಗೂ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟುವುದು, ಹುಲ್ಲು ಕಡಿಯುವಿಕೆ, ಕಣ್ಣು ತಿರುಗುವಿಕೆ, ಜೊತೆಗೆ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುವ ಕುರಿಗಳು ಬಹಳ ನಿತ್ರಾಣಗೊಂಡು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಈ ರೋಗದ ಇತರ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳು.

ರೋಗ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ: ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ, ಈ ರೋಗದಿಂದ ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ರೋಗ ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆ ವಿಧಾನ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ನೆರಡಿ ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಾಯಿ, ಮೂಗು ಹಾಗೂ ಗುದ್ದಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳು: ಬ್ಯಾಸಿಲ್ಲನ್ ಆಂತ್ರಾಸಿಸ್‌ನ ಜೈವಿಕ ಲಸಿಕೆ (3 ಮಿ.ಲೀ. ಲಸಿಕೆ)ಯನ್ನು ಬಾಲದ ಪದರದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಬೇಕು. ಈ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ರೋಗೋದ್ರೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

2. ಕರುಳು ಬೇನೆ

ಇದು ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಂಜಿನ ಕಾಯಿಲೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರಿಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗಕಾರಕಗಳು: ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಕ್ಲಾಸ್ಟ್ರೀಡಿಯಂ ಪರ್‌ಫ್ರಿಂಜನ್ಸ್ ಡಿ ರೋಗಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗಾಣು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕುರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮೇವು ಅಥವಾ ಪಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಂದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಕರುಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ರೋಗಾಣುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ರೋಗದ ನಂಜನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸಾವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ಪ್ರಸಾರ: ರೋಗಾಣುಗಳು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಬಿಸಿ ರಕ್ತದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೊಡ್ಡಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ರೋಗಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು: ಹಸು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಕರುಳು ಹಾಗೂ ಕುರಿ ಮರಿಗಳು. ಈ ಬೇನೆಯು ಕುರಿಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಹರಡಲು ನೆರವಾಗುವ ಅಂಶಗಳು

- 1) ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಕುರಿಮರಿಗಳು
- 2) ಇಬ್ಬನಿ ಅಥವಾ ಮಂಜು ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಯುವಿಕೆ.
- 3) ಆಸೆ ಬರುಕುತನದಿಂದ ಆಹಾರ ತಿನ್ನುವ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಕೊಬ್ಬಿದ ಕುರಿಗಳು.
- 4) ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜೋಳವನ್ನು ಮೇಯಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದಾಗ ಈ ರೋಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ರೋಗ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕುರಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಕುರಿಗಳು ರೋಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದರಿಂದ ಈ ರೋಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಂಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು ಅರೆಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಸಾಯುವುವು.

ರೋಗ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ

- 1) ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸಾವು,
- 2) ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.
- 3) ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಧಿಯಾಗುವಿಕೆ.

ನಿವಾರಣೆ

- 1) ಪದೇ ಪದೇ ಮೇವನ್ನು ಬದಲಿಸಬಾರದು.

2) ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಿಡಬಾರದು.

3) ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗೆ 3 ತಿಂಗಳ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಮರಿಗಳಿಗೆ 16 ದಿನಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ 2 ಬಾರಿ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು

3. ಗಲೆ ರೋಗ (ಪಾಶ್ಚರೈಸಿಸ್)

ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಗಣೆಗೆ ಜ್ವರ, ರಕ್ತ ನಂಜು ಹಾಗೂ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಎಂದು ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗಕಾರಕಗಳು: ಪಾಶ್ಚರೈಸಿಸ್ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚರೈಸಿಸ್ ಹಿಮೋಲೈಟ್ ಎಂಬ ರೋಗಾಣುಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗಾಣುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶ್ವಾಸನಾಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ಪ್ರಸಾರ

- 1) ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ದೂರದವರೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವುದು.
- 2) ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿ ಹಾಕುವುದು.
- 3) ಹೆಚ್ಚು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದು.
- 4) ಕಲುಷಿತ ಮೇವು ಅಥವಾ ನೀರು ಕುಡಿಸುವುದು.

ರೋಗಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು: ಈ ರೋಗ ಕುರಿಗಳು, ದನಕರುಗಳು, ಹಂದಿ, ಮೊಲ ಮತ್ತು ಇಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ರಕ್ತ ನಂಜು ಅಥವಾ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ, ಮಂಕಾಗುವಿಕೆ, ಉಸಿರಾಡಲು ತೊಂದರೆ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಲೋಳೆರಸ ಸುರಿಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದವು ಈ ರೋಗದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನಂತರ 12 ರಿಂದ 24 ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಕುರಿಗಳು ಸಾಯುವುವು. ಇಂತಹ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಶರೀರವು ರಕ್ತ ನಂಜಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳ ಮಾದರಿಯ ರಕ್ತಸ್ರಾವವು ಚರ್ಮದ ಮತ್ತು ಕರುಳಿನ ಒಳಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ

- 1) ಈ ರೋಗವು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
- 2) ಇರುವ ಕುರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಕುರಿಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು.

ನಿವಾರಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ : ಈ ರೋಗವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಲು ಸಲ್ಫಾ ಥೈಯೋಜಾಲ್ ಮತ್ತು ಸಲ್ಫಾ ಮೆರಾಜೀನ್ ಔಷಧಿಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ. ನಿವಾರಣೆಗೆ ಪಾಶ್ಚರೈಸಿಸ್ ಮಲ್ಟಿಪ್ಲಿಕ್ಸ್ ರೋಗಾಣುವಿನ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವರು. ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ 5 ರಿಂದ 10 ಮಿ.ಲೀ.ಲಸಿಕೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅಡ್ಜುವಂಟ್ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು 2 ಮಿ.ಲೀ. ಕಂಕುಳು ಅಥವಾ ತೊಡೆಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಬೇಕು.

3. ಚಪ್ಪೆರೋಗ

ಈ ರೋಗವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಚಪ್ಪೆರೋಗವು ಒಂದು ತೀವ್ರರೂಪದ ರೋಗ.

ಇದು ರ್ಲಾಸ್ತ್ರೀಡಿಯಂಶೋವೈ ಎಂಬ ರೋಗಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಪ್ರಸಾರ: ರೋಗಾಣುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೋಂಕು ತಗುಲಿದ ನೆಲ ಅಥವಾ ಮೇವಿನಿಂದ ಹರಡುತ್ತದೆ.ಉಣ್ಣೆ ಕತ್ತರಿಸುವಾಗ ಆಗುವ ಗಾಯಗಳಿಂದ ಸಹ ರೋಗಾಣುಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಚಪ್ಪೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಊತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ರೋಗಪೀಡಿತ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವರದ ಏರಿಕೆ 105 ರಿಂದ 106⁰ ಫ್ಯಾರನ್ ಹೀಟ್ ಹಾಗೂ ಕುಂಟುವಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಪ್ಪೆ, ಹಿಂಭಾಗ, ಭುಜ ಹಾಗೂ ಕುತ್ತಿಗೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪನಾದ ಊತ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಊತಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸವರಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ತುಂಬಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಊತವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಮೆದುವಾಗಿ ಆದುಮಿದರೆ ಮುರ್ ಮುರ್ಯೆಂಬ ಶಬ್ದವಿರುತ್ತದೆ. ನಿರಾಶಕ್ತಿ, ನಿರುತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಮೇವು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ರೋಗಗುರುತಿಸುವಿಕೆ: ಕುಂಟುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಚಪ್ಪೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದ ದಪ್ಪನಾದ ಊತ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳು: ಚಪ್ಪೆ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು 2 ರಿಂದ 3 ಮೀ.ಲೀ ನಷ್ಟು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮುನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ತೊಡೆದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಬೇಕು.

5. ನೀಲಿ ನಾಲಗೆ ರೋಗ

ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ನಾಲಗೆ ಬೇನೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ಹೊಸದಾದ ಮತ್ತು ವಿಷಾಣುಗಳಿಂದ (ವೈರಸ್) ಬರುವ ರೋಗ. ಈ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

ರೋಗಕಾರಕಗಳು: ನೀಲಿ ನಾಲಗೆ ಬೇನೆಯು ಸಿಯೋವೈರಸ್ ಎಂಬ ವಿಷಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ

ರೋಗ ಪ್ರಸಾರ: ಈ ರೋಗವು ಕುರಿಗಳಲಿ ಕ್ಯೂಲಿಕಾರ್ಯಾಸ್ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಕಡಿತದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಮತ್ತು ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಕುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳು ಮೇಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಕಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಗಂಟಲು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಊತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬಾಯಿಯ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಒಳಪದರ ಕೆಂಪಾಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನೊರೆಯುಕ್ತ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುವಿಕೆ; ತುಟಿ, ವಸಡು, ಮುಖ ಹಾಗೂ ಗಡ್ಡದ ಭಾಗ ಬಾತುಕೊಳ್ಳುವುದು; ನಾಲಗೆಯು ಕೆಲವು ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ನಾಲಗೆ ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿಯು ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಗೊರಸಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗೊರಸಿನ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕುರಿಗಳು ನಡೆಯಲಾಗದೆ, ಮೇವು ತಿನ್ನದೆ ಸುಸ್ತಾಗಿ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ.

ನಿವಾರಣೆ: ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೋಗವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಈ ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

- 1) ಕುರಿಗಳು ಕ್ಯೂಲಿಕಾರ್ಯಾಸ್ ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವಂತೆ ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಹಾಗೂ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ದೂರವಿಡಬೇಕು.
- 2) ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಗಂಜಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಅಡಿಗೆ ಸೋಡವನ್ನು ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಕಡಿಸಬೇಕು
- 3) ಸಂಜೆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕುರಿದೊಡ್ಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹೊಗೆಯಾಡಿಸಬೇಕು

4) ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಾರದು

6. ಕುರಿ ಸಿಡುಬು (ಕುರಿ ಮೈಲಿ, ದೇವಿ, ಅಮ್ಮ)

ಇದೊಂದು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರೋಗಕಾರಕಗಳು: ಈ ರೋಗವು ಪಾಕ್ಸ್ (ಕರಧ) ಎಂಬ ವೈರಸ್‌ನಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಪ್ರಸಾರ: ಈ ರೋಗದ ವೈರಸ್‌ಗಳು ಗಾಳಿ, ಗೊಣ್ಣೆ, ಚರ್ಮದ ಹೊಟ್ಟು (ಬೊಬ್ಬೆ), ಜೊಲ್ಲು ಹಾಗೂ ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕಪಡೆದ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಜನರಿಂದ ಹರಡುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವರ, ಕಣ್ಣಿನ ನೀರು ಹೋರುವಿಕೆ, ಹಾಗೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಜೊಲ್ಲು ಸೋರುವಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಬಾಲದ ಬುಡ, ಕಣ್ಣಿನ ಸುತ್ತ, ಕೆಚ್ಚಲು, ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಬೊಕ್ಕೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಬೊಕ್ಕೆಗಳು ಅನಂತರ ಇತರೆ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಹುಣ್ಣಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಮಪ್ಪುಸ ಹಾಗೂ ಶ್ವಾಸನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಕ್ಕೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕುರಿಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ಉಲ್ಬಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಮಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 50 ಕುರಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಗಬ್ಬದ ಕುರಿಗಳು ಕಂದು ಹಾಕಬಹುದು.

ನಿವಾರಣೆ: ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕುರಿಸಿಡುಬು ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.

7. ಪಿ.ಪಿ.ಆರ್(ಮೇಕೆಗಳು ಫ್ಲೇಗು)

ಈ ರೋಗವನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಫ್ಲೇಗು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರೋಗಕಾರಕಗಳು: ಈ ರೋಗವು ಮಾರ್ಜಾಲ ವೈರಸ್‌ನಿಂದ, ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಯ ದೇಹದ ವಿಸರ್ಜಿತ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಉಸಿರಾಟದ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಹರಡುತ್ತದೆ. ರೋಗಾಣುಗಳು ದೇಹದಲ್ಲಿನ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಇತರೆ ರೋಗಾಣುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು

- 1) ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ
- 2) ಏರಿದ ದೇಹದ ಉಷ್ಣತೆ
- 3) ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ನೀರು ಸೋರುತ್ತದೆ.
- 4) 3-4 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಧಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.
- 5) 1 ವಾರದನಂತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ

ನಿವಾರಣೆ: ಈಗ ಲಸಿಕೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 2: ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಿರು ಪೋಷಣೆಯ ವಿವರ

ತಿಂಗಳು	ಲಸಿಕೆ	ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿ	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು	ಕಿರು ಪೋಷಣೆ (ಗ್ರಾ/ಕರಿ/ದಿನ)
ಜನವರಿ	ಕುರಿ ಸಿಡುಬು	-	-	ಒಣ ಮೇವು 200 ಗ್ರಾಂ
ಫೆಬ್ರವರಿ	ಕಾಲುಬಾಯಿ ಬೇನೆ	ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಸುವುದು	-	ಒಣ ಮೇವು 300 ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣ 100 ಗ್ರಾಂ
ಮಾರ್ಚ್	-	-	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು	ಒಣ ಮೇವು 300 ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣ 100 ಗ್ರಾಂ
ಏಪ್ರಿಲ್	ಗಲೆ ರೋಗ + ಚಪ್ಪೆರೋಗ ಪಿ.ಪಿ.ಆರ್ ರೋಗ	ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಸುವುದು	-	ಒಣ ಮೇವು 300 ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣ 150 ಗ್ರಾಂ
ಮೇ	ಕರಳುಬೇನೆ ನರಡಿರೋಗ	-	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು	ಒಣ ಮೇವು 300 ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣ 150 ಗ್ರಾಂ
ಜೂನ್	ನೀಲಿ ನಾಲಿಗೆ ರೋಗ	-	-	ಒಣ ಮೇವು 300 ಗ್ರಾಂ
ಜುಲೈ	-	-	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು	ಒಣ ಮೇವು 50 ಗ್ರಾಂ
ಆಗಸ್ಟ್	-	ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಸುವುದು	-	-
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	-	-	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು	ಒಣ ಮೇವು 50 ಗ್ರಾಂ
ಅಕ್ಟೋಬರ್	-	-	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು	-
ನವೆಂಬರ್	-	ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಸುವುದು	-	-
ಡಿಸೆಂಬರ್	-	-	ಮೈ ತೊಳೆಯುವುದು	ಒಣ ಮೇವು 100 ಗ್ರಾಂ

ಕುರಿಗಾರರಲ್ಲಿರುವ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು

ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಕುರಿಗಾರರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕುರಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿ	ಸಲಹೆ
1) ಕುರಿ ಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬೀಜದಿಂದ ಅಥವಾ ಎರಡು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು	ಇಂತಹ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಮುಂದೆಯಿಂದ ತೆಗೆಯುವುದು. ಎರಡೂ ಬೀಜಗಳಿರುವ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ 40 ಹೆಚ್ಚು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಟಗರಿನಂತೆ ಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
2) ಗದ್ದ ಬಾವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಹರಿತವಾದ ಕಲ್ಲು, ಸೂಜಿ ಇಲ್ಲವೇ ಚಾಕುವಿನಿಂದ ಊದಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಊತದಲ್ಲಿನ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು.	1) ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆ ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿಸುವುದು 2) ಗದ್ದ ಬಾವನ್ನು ಚುಚ್ಚಬಾರದು

3) ಮೈಲಿ ಬೇನೆ ಬಂದಾಗ ಮೈತಿಮ್ಮ ನ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದು	1) ಮೈಲಿ ಬೇನೆ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಜನವರಿ ಅಥವಾ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸುವುದು. 2) ಮೈಲಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಂದೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.
4) ಆಕಳ ಅಡುಪು ಅಥವಾ ಕಣ್ಣಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಒಣ ಮಣ್ಣು; ಸಗಣೆಯ ಪುಡಿ ಇಲ್ಲವೇ ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಳಿಯುವುದು	ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನುಸಿನಾಶಕ (ಕೀಟನಾಶಕ)ವನ್ನು ಕರಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು.
5) ಕುರಿಗಳು ಕಾಲುಬಾಯಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ನರಳಿದಾಗ, ಅಂತಹ ಕುರಿಗಳ ಕಾಲಿಗೆ ಕಳ್ಳಿಹಾಲು ಕಟ್ಟುವುದು, ಒಣ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿಸುವುದು, ಕುರಿ ದೊಡ್ಡಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಳ್ಳಿ ಬೇಲಿ ಹಾಕುವುದು, ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು, ಹೆಸರು ಹೂರಣ ತಿನ್ನಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ	1) ಕಾಲುಬಾಯಿ ಬೇನೆ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಏಪ್ರಿಲ್ ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸುವುದು. 2) ಕಾಲುಬಾಯಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಂದೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.
6) ಬಿರಗು ಬೇನೆ ಅಥವಾ ತಲೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ವಾಲಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುರಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲವೇ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಯಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ಬರೆ ಹಾಕುವುದು	1) ಇಂತಹ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಂದೆಯಿಂದ ತೆಗೆಯುವುದು 2) ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಲಾಡಿ ಹುಳುವಿನ ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಕುಡಿಸುವುದು
7) ರಕ್ತ ಮೂತ್ರ ಅಥವಾ ತೀವ್ರ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಮೂತ್ರ ಕಂಡುಬಂದಾಗ, ಬಾಳೆ ದಿಂಡಿನ ನೀರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಎಳ್ಳು ಅರೆದು ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕುಡಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ	ಪಶುವೈದ್ಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆವೇಸಿಯ ರೋಗಾಣುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಮೂತ್ರ ಪಿಂಡದ ಉರಿ ಊತವನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸುವ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು
8) ಭೇದಿಯಿಂದ ನರಳುವ ಕುರಿಯ ಹಿಂಗಾಲನ್ನು ಹುರಿ ಅಥವಾ ದಾರದಿಂದ ಕಟ್ಟುವುದು	ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಭೇದಿಯ ಮೂಲ ಕಾರಣವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು.
9) ಕುರಿಯು ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವಿನಂತಹ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ, ಬಾಲಕ್ಕೆ ದಾರ ಕಟ್ಟುವುದು, ಗುದ್ದಾರದಲ್ಲಿ ಈರುಳ್ಳಿ, ಅರಿಸಿನ ಅಥವಾ ಉಪ್ಪಿನ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಇಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.	ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಕುರಿಯನ್ನು ತಪಾಸಣೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸುವುದು.

4. ಆಡು ಸಾಕಣೆ

ಮಾನವನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಡನ್ನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಲು, ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಹೊದಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಮಾನವನು ಸಾಕಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿ ಆಡು. ಆಡು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದರೆ ಆಡು. ಇದು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ. ಆಡಿನ ಶರೀರವು ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಆಕಳುಗಳ ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಂದಿನ ಆಹಾರದ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ. ಇದು ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ತಿಂದು, ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕೊಡುವುದು. ಆಡು ಸಾಕುವುದು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಡನ್ನು ಬಡವರ ಆಕಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಆಕಳು ತಿನ್ನುವಷ್ಟು

ಆಹಾರದಲ್ಲಿ 10 ಆಡುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಬಹುದು. ಆಡುಗಳು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿದ 150 ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಮರಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಎರಡು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಬಹುದು.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 120 (135.2) ದಶಲಕ್ಷ ಆಡುಗಳಿವೆಯೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ 2007 (2012ರ) ಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 61.57(47.96) ಲಕ್ಷ ಆಡುಗಳಿವೆಯೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಡುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು (6.1(4.91) ಲಕ್ಷ) ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಆಡುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (5021(6600) ಮಾತ್ರ) ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಅಂಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಡುಗಳು ಮಧ್ಯಮ ದರ್ಜೆಯ ಆಡುಗಳು. ಇವುಗಳ ಸಂಗೋಪನಾ ಕಾರ್ಯ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದಿರುವುದರಿಂದ, ಇವು ಬೆರಕೆ ಜಾತಿಯ ಆಡುಗಳು. ಇವು ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ತಳಿ ಸುಧಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ತಲ್ಲಿಚರಿ ಆಡುಗಳು ಉತ್ತರ ಕೇರಳ ಪ್ರದೇಶದ ಆಡುಗಳು. ಇವು ಮಿಶ್ರ ತಳಿಯ ಆಡುಗಳು.

ಆಡಿನ ಮುಖ್ಯ ತಳಿಗಳು

ದೇಶೀಯ ತಳಿಗಳು

1. ಜಮುನಾಪಾರಿ

ಜಮುನಾಪಾರಿ ಆಡುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಇಟಾವ ಮತ್ತು ಆಗ್ರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳೇ ಈ ತಳಿಯ ಮೊಲಸ್ಥಾನ. ಈ ಜಮುನಾಪಾರಿ ಆಡುಗಳನ್ನು ಜಮುನಾ ನದಿಯ ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಲ ದೇಶದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಕಿವಿಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಜೋಲು ಬಿದ್ದು ನೇತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮುಖವು ಬಿಲ್ಲಿನಾಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ದೊಡ್ಡ ಆಹಾರದ ಆಡುಗಳು, ಕಾಲುಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೋಡುಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನೆಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮುರಿಗೆ ಮುರಿಗೆಯಾಗಿ ತಿರುವಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮೈಮೇಲೆ ನುಣಪಾದ, ಮೃದುವಾದ ಮತ್ತು ಹೊಳಪಾದ ಕೂದಲು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಬಣ್ಣ ಶುದ್ಧ ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳಿಕ ಜನರು ಈ ಜಾತಿಯ ಆಡುಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಹಾಲಿನ ಆಡುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಹಾಲಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಎರಡು ಉದ್ದವಾದ ಮತ್ತು ದಪ್ಪನಾದ ಮೊಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಎರಡು ತೊಡೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 3 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

2. ಬಾರಬಾರಿ

ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಗಿಡ್ಡ ಆಡುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆಗ್ರಾ, ಮಥುರಾ, ಇಟಾವ ಮತ್ತು ಆಲಿಗಢ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ತಳಿ. ಇದರ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ನಸು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವಿದ್ದು ರೇಷ್ಮೆಯಂತೆ ನಯವಾದ, ಮೃದುವಾದ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಮುಖವು ನೀಳವಾಗಿದ್ದು ನೇರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣವಿದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಗಡುತರವಾಗಿ ಬಲವಾದ ಎಲುಬುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಗಿಡ್ಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಗುಣವೆಂದರೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಮೇಯಲು ಬಿಡದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೈತಂಡಿ, ಮೇವು, ಸೊಪ್ಪು ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ. ಇದರಿಂದ ಮೇಯಲು ಜಾಗವಿಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಕಬಹುದು. 12 ರಿಂದ 15 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ

ಎರಡು ಬಾರಿ ಮರಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಆಡು 20 ರಿಂದ 30 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕವಿರುತ್ತವೆ. 210 ರಿಂದ 282 ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ 101 ರಿಂದ 228 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

3. ಬೀಟಲ್

ಈ ತಳಿಯ ಆಡುಗಳು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವು ಜಮುನಾಪಾರಿ ಆಡುಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಸಣ್ಣವು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಷ್ಟು ಭಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು ಬಿಳಿಯ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಬಿಳಿಯ ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ರೇಖೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಿವಿ ಉದ್ದವಿದ್ದು ಕೆಳಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಮುಖವು ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುಂಡು ಆಡುಗಳಿಗೆ (ಹೋತಕ್ಕೆ) ಗದ್ದದ ಕೆಳಗೆ ಗೊಂಚಲ ಗಡ್ಡ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಆಡು 45 ರಿಂದ 50 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಮತ್ತು ಗಂಡು ಆಡು (ಹೋತ) 50 ರಿಂದ 80 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ತೂಕವಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಆಡುಗಳು ದಿನಕ್ಕೆ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಲು ಹಿಂಡುತ್ತವೆ. 160 ರಿಂದ 244 ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ 207 ರಿಂದ 286 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು.

4. ಮಲಬಾರಿ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಿ ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿರುವ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಮಲಬಾರಿ ಆಡುಗಳು ಕೇರಳದ ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ, ಕಣ್ಣಾನೂರು ಮತ್ತು ಮಲಪ್ಪುರಂ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ದಾಡಿ ಇರುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ. ಸುರುಳಿಯಂತಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕೋಡುಗಳು, ದುಂಡಾದ ಚಿಕ್ಕ ಕೆಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅರಬರು ಸಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಈ ಆಡುಗಳನ್ನು ತಂದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಈ ತಳಿಯ ಆಡುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ತೆಲ್ಲಿಚೆರಿ ಆಡುಗಳು ದಿನವಹಿ ಸರಾಸರಿ 3 ಲೀ. ಹಾಲನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಬಲ್ಲವು. ಇವಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಮಾಂಸೋತ್ಪಾದನೆಯ ಉಭಯ ಯದ್ವೇಶಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ತಳಿಗಳು.

5. ಉಸ್ಮಾನಾಬಾದಿ

ಮಾಂಸೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಮಾಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಸ್ಮಾನಾಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಾತೂರ್, ತುಳಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಇದ್ದೀರ್ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎತ್ತರದ ನಿಲುವಿನ ಈ ಆಡುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಬಿಳಿ, ಕಂದು ಅಥವಾ ಇತರ ಬಣ್ಣದ ಗುರುತುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆಡುಗಳ ಸಂವರ್ಧನೆ

ಆಡುಗಳು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿದ 150 ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಮರಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಸಾರಿಗೆ ಎರಡು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಮರಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೆದೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿಸಿದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಮರಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಂದರೆ 6 ರಿಂದ 15 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಹಾಲು ಹಿಂಡದೆ ಬರಡಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಂತಾನಾಭಿಧಿಗಾಗಿ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಬಳಸುವ ಹೋತವು ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನದಾಗಿರಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೋತವನ್ನು 5 ಅಥವಾ 6 ಆಡುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಎರಡನೇ ವರ್ಷ 25 ಆಡುಗಳ ಮೇಲೆ 3ನೇ ವರ್ಷ 50 ಆಡುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಆಡುಗಳು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಬೆದೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ 16 ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಾಗುವವರೆಗೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಅವುಗಳಿಗೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮರಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲು ಹಿಂಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಅಡಿಗೆ ಪ್ರತಿ ದಿನ 5 ರಿಂದ 15 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಹಸಿರು ಮೇವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ಕಿ.ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಒಣ ಮೇವು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಇದಲ್ಲದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾಳುಮಿಶ್ರಣ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಮಿಶ್ರಣ ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಳ, ಗೋವಿನ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಸಜ್ಜೆ ಮೊದಲಾದ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಾಖವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶರ್ಕರ-ಪಿಷ್ಟಾಂಶಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದು, ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹುರುಳಿ, ಅಲಸಂದೆ, ಅವರೆ, ಮಡಕಿ, ಹೆಸರು, ಶೇಂಗಾ, ಕಡಲೆ, ಚವಳಿ, ತೊಗರಿ ಮುಂತಾದ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಒಡಕುಗಳನ್ನು (ನುಚ್ಚು) ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕ ವಸ್ತುಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಆಡುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಸಹ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಮಾಂಸಖಂಡಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಈ ಸಸಾರಜನಕಯುಕ್ತ ಆಹಾರಾಂಶಗಳು ಪೋಷಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮೇಯಲು ಆಡುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಗೆ 9 ರಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ 5 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವು ತಮ್ಮ ಜೀವಧಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಮೇವಿನ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಇದನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಹಾರ ಎನ್ನುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರಿನಾಂಶ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜೀವಧಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಹಾರವಲ್ಲದೇ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. 2 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ 1 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ಪೌಷ್ಟಿಕ ಮಿಶ್ರಣ ತಿಂಡಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆಡುಗಳಿಗೆ ಜಾಲಿಕಾಯಿಯು ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತು.

ಮರಿಗಳ ಪೋಷಣೆ

ಮರಿಗಳಿಗೆ ಅವು ಹಟ್ಟಿದ ಮೊದಲ 5 ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಗಿಣ್ಣಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಮರಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ-ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅವು ರೋಗ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಮೊಲೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಎರಡನೆಯ ಮೊಲೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಮರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕುಡಿಯಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಮರಿಗಳು ಒಂದು ತಿಂಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಾದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಸಿಮೇವು. ಸ್ವಲ್ಪ ತವಡು, ಹೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ನುಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಳಿನ ಮಿಶ್ರಣ ಕೊಡಬೇಕು. 3 ರಿಂದ 6 ತಿಂಗಳ ವರೆಗಿನ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 100 ಗ್ರಾಂ ಕಾಳಿನ ಮಿಶ್ರಣ ಕೊಡಬೇಕು. 6 ರಿಂದ 9 ತಿಂಗಳವರೆಗಿನ ಮರಿಗಳಿಗೆ 200 ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಕಾಳಿನ ಮಿಶ್ರಣ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಗರ್ಭಧರಿಸಿರುವ ಆಡುಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ತಿಂಗಳು 250 ಗ್ರಾಂ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಬೀಜಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಹೋತಕ್ಕೆ ಅವು ಆಡುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನ 500 ಗ್ರಾಂ ಕಾಳಿನ ಮಿಶ್ರಣ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೋತಕ್ಕೆ 250 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಆಡುಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ಹಾಲು ಕರೆಯಬೇಕು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮಿಶ್ರಣ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು

- 1) ಶೇ. 20 ಗೋಧಿ ತವಡು, ಶೇ. 52 ಗೋವಿನ ಜೋಳದ ಒಡಕಲು ಮತ್ತು ಶೇ. 254 ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ.
- 2) ಶೇ. 30 ಗೋವಿನ ಜೋಳದ ಒಡಕಲು, ಶೇ. 37 ಜೋಳದ ನುಚ್ಚು ಶೇ. 10 ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಶೇ. 20 ಕಾಳಿನ ಹೊಟ್ಟು.
- 3) ಶೇ. 22 ಗೋಧಿ ತವಡು, ಶೇ. 50 ಹುರುಳಿ ನುಚ್ಚು ಮತ್ತು ಶೇ. 20 ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ.
- 4) ಶೇ.15 ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ, ಶೇ. 40 ಹುರುಳಿ ನುಚ್ಚು ಶೇ. 37 ಗೋವಿನ ಜೋಳ ಮತ್ತು ಶೇ. 5 ಕಾಳಿನ ಸಿಪ್ಪೆ (ಹೊಟ್ಟು)

ಇದಕ್ಕೆ ಶೇ. 1 ರಷ್ಟು ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಶೇ. 2 ರಷ್ಟು ಖನಿಜ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಮಿಶ್ರಣವಾಗುವುದು.

ವಸತಿ

ಆಡುಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಪಕ್ಕಾ ಮನೆಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಬಿದಿರುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಪ್ಪರ ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲಿನ ಜೋಪಡಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಡುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸಾಕುವುದು ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿ. ಚಪ್ಪರವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 8 ರಿಂದ 10 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು ದಂಡೆಗೆ 4 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಇಳಿಜಾರಾಗಿರಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ವಸತಿಯ ಸುತ್ತಲು ನೀರು ನಿಲ್ಲದೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಛಾವಣಿಯಾಗಿ ಒಣಗಿದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಆಡುಗಳ ನಸತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಡಿಗೆ 15 ರಿಂದ 20 ಚದರ ಅಡಿ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿರಬೇಕು.

ರೋಗಗಳು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು: ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ರೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆಡುಗಳ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ರೋಗವೇನಾದರೂ ಕಂಡುಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇತರ ಆಡುಗಳಿಗೆ ಸೋಂಕು ಹರಡದಂತೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

1. ಹುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಬಾರದು.
2. ಮರಿಗಳನ್ನು ವಯಸ್ಕ ಆಡುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಡಬೇಕು.
3. ರೋಗಪೀಡಿತ ಆಡುಗಳನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಡಬೇಕು.
4. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರು ರೋಗಣಾಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸಬೇಕು. ರೋಗಪೀಡಿತ ಆಡುಗಳು ತಿಂದುಳಿದ ಆಹಾರ ಅಥವಾ ನೀರನ್ನು ಇತರ ಆಡುಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸಬಾರದು.
5. ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು.
6. ಆಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಆಡುಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಬೇಕು.

ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕುರಿ ಸಾಕಣೆ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕ 2ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

5. ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ

ಆಧುನಿಕ ಪಶುಸಾಕಣೆ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಉಪಯುಕ್ತ ಕಸುಬು. ಇಂದು ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೊಂದು ಹಂದಿಯು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣ ಪಡೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ತಾಳಲಾರದ್ದು. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಾಕಣೆ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಾಕಣೆ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇವು 6 ರಿಂದ 8 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 60 ರಿಂದ 70 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಗುತ್ತವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಗಳು ಸುಮಾರು 8 ರಿಂದ 9 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಬೆದೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಗಂಡಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಗುವವರೆಗೂ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬಳಸಬಾರದು. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಕೇವಲ 112 ರಿಂದ 118 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (ಸುಮಾರು 4 ತಿಂಗಳು) 8 ರಿಂದ 12 ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ಇವು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರತಿ 2.75 ರಿಂದ 3 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಹಂದಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಹಂದಿಯ ಮಾಂಸ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮತ್ತು ರುಚಿಕರವಾದ ಮಾಂಸ. ಇದರ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಮೂಳೆ ಪುಡಿ ತಯಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಂದಿಯ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಹಗ್ಗ ಮತ್ತು ಬ್ರಶ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೊರಸುಗಳಿಂದ ಗುಂಡಿ ಮತ್ತು ಗೋಂದನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹಂದಿಗಳು ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿ ಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿವೆ. ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿದರೆ ಸಾಲದ ಹೊರೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಲಾಭದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 20 ದಶಲಕ್ಷ ಹಂದಿಗಳಿವೆಯೆಂದು 2007 ರ ಜಾನುವಾರು ಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆದಾರರು ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ, ಸಂವರ್ಧನೆ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಹರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಂದಿಗಳು ತಿಪ್ಪೆ ಗುಮಡಿ, ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಳು, ಕಡ್ಡಿ, ಅಳಿದುಳಿದ ಆಹಾರ ತಿಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಕಣೆ ಕ್ರಮ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ರೋಗರುಜಿನಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಾಭ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು, ಜೊತೆಗೆ ಬಡಜನರು ಬಡತನದ ರೇಖೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರಲು ಸಹ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಳಿಗಳು

ದೇಶೀಯ ತಳಿಗಳು

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹಂದಿಗಳು ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಸರು ಮಾಡಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ತಳಿಗಳು ದೇಶೀ ಮತ್ತು ಅಂಕಮಾಲಿ.

ಅ) ದೇಶಿ ತಳಿ: ಈ ತಳಿಯು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ ಹಾಗೂ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹು ಹೆಚ್ಚು. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಹಂದಿ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು. ಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆದ ಹಂದಿಯು 100 ಕೆ.ಜಿ. ಯವರೆಗೂ ತೂಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೈಬಣ್ಣಕಪ್ಪು ಕಂದು, ಕಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿಯ ಪಟ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಸರಾಸರಿ 8 ರಿಂದ 12 ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ.

ಆ) ಅಂಕಮಾಲಿ ತಳಿ : ಈ ತಳಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿ ಹಂದಿಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಡಗು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ತಳಿಯು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಒರಟಾದ ಮತ್ತು ದಟ್ಟವಾದ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿ, ಕಂದು ಇಲ್ಲವೇ ಕಪ್ಪು; ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಮಚ್ಚೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಪಟ್ಟೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹಿಂಭಾಗವು ಮುಂಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ತಳಿಯವು ಒಂದು ಸೂಲಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ 6 ರಿಂದ 12 ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆದ ಹಂದಿಯ ತೂಕ 50 ರಿಂದ 70 ಕೆ.ಜಿ. ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸವು ರುಚಿಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮರಿಗಳು ವೈರಿಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಸಾಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿರುವುದು ಈ ತಳಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಲಾರ್ಜ್‌ವೈಟ್ (ಯಾರ್ಕ್‌ಶೈರ್), ಲ್ಯಾಂಡ್‌ರೇಸ್ ಮತ್ತು ಬರ್ಕಶೈರ್ ಹಂದಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಜ್‌ವೈಟ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್‌ರೇಸ್ ಹಂದಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರ, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹ ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ಪಡೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಬಹು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ಅ) ಲಾರ್ಜ್ ವೈಟ್ : ಈ ಹಂದಿಯ ತಳಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶದ ಯಾರ್ಕ್‌ಶೈರ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಯಾರ್ಕ್‌ಶೈರ್ ತಳಿಯೆಂದು ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೈಬಣ್ಣ ಮಾಸಲು ಬಿಳಿ, ಶರೀರವು ನೀಳವಾಗಿದ್ದು ತೆಳುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಿವಿಗಳು ಸಣ್ಣವಿದ್ದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಲುಗಳು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ಗಿಡ್ಡವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೂದಲುಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಉದ್ದವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಒತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ತೀವ್ರಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತಳಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆದ ಹಂದಿಗಳು 270 ರಿಂದ 350 ಕೆ.ಗ್ರಾಂ ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮರಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈಯುತ್ತವೆ. (8-15). ಮರಿಗಳನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಹಾಲುಣಿಸುವುದು ಈ ತಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಗುಣ. ಈ ತಳಿಯನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಗುಂಪಾಗಿ ಸಾಕಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಸಹಿಷ್ಣತೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಉಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಲ್ಲಿ ಇವು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕೊಚ್ಚಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ತಂಪಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ತಳಿಯ ಮಾಂಸ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಳುವರಿ ಶೇಕಡಾ 70 ರಿಂದ 73 ರಷ್ಟು ಮಾಂಸದ ಎಳೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿನಂತ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೂಳೆ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಾಂಸದ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹವಾಗುಣಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಆ) ಲ್ಯಾಂಡ್‌ರೇಸ್ : ಡೆನ್‌ಮಾರ್ಕ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾದ ಈತಳಿಯ ಮೈಬಣ್ಣ ಮಾಸಲು ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಕಂದು, ಶರೀರವು ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ದಪ್ಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭುಜ ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾಲುಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಯುತವಾದ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ತಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗಳು ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯ ಆಕಾರವಿದ್ದು ನೋಟಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲ್ಯಾಂಡ್‌ರೇಸ್ ಹಂದಿ ತಳಿಯು ಸಹ

ಲಾರ್ಜ್‌ವೈಟ್‌ನಂತೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ, ಹೆಚ್ಚು ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುವ, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ, ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ತಾಳಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ತಳಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿಲ್ಲ.

ಇ) ಡ್ಯೂರಾಕ್ : ಇದರ ಮೂಲಸ್ಥಳ ಅಮೇರಿಕಾ, ನಂತರ ಇದನ್ನು ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮೈ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದು, ಮೈಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಅಗಲ ಮಚ್ಚೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ಗಾತ್ರ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡದು . ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ತಾಯಿಗುಣ ಹೊಂದಿದೆ. ರುಚಿಕರ ಮಾಂಸ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಿಶ್ರಿತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹಂದಿ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರ ಎಪ್ಪತ್ತು ಕೆ.ಜಿ. ತೂಗುತ್ತದೆ.

ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳು

ದೇಶೀಯ ಹಂದಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಿ ಹಂದಿ ತಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಹುಟ್ಟುವ ಮರಿಗಳನ್ನು (ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು) ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶೀಯ ಹಂದಿಗಳ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ದೇಶೀಯ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ತಳಿಗಳ ಸಂಕರಣದಿಂದ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮರಿಗಳನ್ನು ಎಫ್-1 ಎಂತಲೂ, ಎಫ್-1 ಥ ಎಫ್ 1 ತಳಿಯ ಸಂಕರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮರಿಗಳನ್ನು ಎಫ್-2 ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಎಫ್-1 ಮಿಶ್ರತಳಿಯನ್ನು ವಿದೇಶಿ ತಳಿ ಇಲ್ಲವೇ ವಿದೇಶೀಯ ತಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಹುಟ್ಟುವ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಎಫ್-2 ಎಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗೀಕರಣವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಂದಿ ಮರಿಗಳು ದೇಶೀಯ ಹಂದಿಗಳು (ನಾಡ ಹಂದಿಯ) ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಧರ್ಮಗಳಾದ ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ರೋಗರುಜಿನಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ ತಿಂದು ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ಹಂದಿಯ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಗಳಾದ ಹೆಚ್ಚು ಮರಿ ಈಯುವಿಕೆ, ಮರಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮಾಂಸದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಆಹಾರ ಪಚನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾಂಸವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಲಾರ್ಜ್‌ವೈಟ್ ತಳಿಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. 6 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 45 ರಿಂದ 60 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ 2.75 ರಿಂದ 3.00 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತಿಂದಂತಹ ಆಹಾರದಿಂದ ಒಂದು ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಉತ್ತಮ ಮಾಂಸ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. 8 ರಿಂದ 10 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ಬಾರಿಗೆ ಬೆದಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. 13 ರಿಂದ 15 ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮರಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಸರಾಸರಿ 8 ರಿಂದ 12 ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿಯಿಂದ ಶೇಕಡಾ 72 ರಿಂದ 74 ರಷ್ಟು ಮಾಂಸದ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರತಳಿಗಳೂ ಸಹ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ತಾಯಿತನ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈರಿಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ವಸತಿ

ಹಂದಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಇತರ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಂತೆಯೇ ಗೂಡು ಅಥವಾ ವಾಸದ ಮನೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕು. ಹಂದಿಯ ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಮನೆ ಇಲ್ಲವೇ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ಹಂದಿಯ ಮನೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಬರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಮನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಹಂದಿಯ ಗೂಡನ್ನು ತೋಟ, ತುಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮರಗಳ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಗೂಡುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಗೂಡುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಕಾಡುಮರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಟ್ಟಬಹುದು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸುಗಲ್ಲಾಗಿ ಸಮಮಟ್ಟದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಹಂದಿ ವಸತಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ವೆಚ್ಚ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೆಲ ಒರಟಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹಂದಿಗಳು ಅದರಲ್ಲೂ ಗರ್ಭದ ಹಂದಿಗಳು ಜಾರಿಬೆದ್ದು ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಗಂಜಲ ಮತ್ತು ತೊಳೆದ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಗೊಬ್ಬರ ಸಹ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಹಂದಿಯ ಗೂಡಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೂವರೆ ಮೀಟರ್ ಉದ್ದ, ಒಂದು ಮೀಟರ್ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಒಂದು ಮೀಟರ್ ಅಳದ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಚಪ್ಪಡಿ ಅಥವಾ ಸಿಮೆಂಟು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಈ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಸದಾ ಹೊರಗಡೆ ಒಸಿಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿರಬೇಕು. ಹಂದಿಗಳು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ತೊಟ್ಟಿಯ ಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಡು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಅವಶ್ಯಕ. ವ್ಯವಸಾಯದ ಜಮೀನಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ತೊಟ್ಟಿ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ. ಈ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದನಂತರ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬಿಡಬಹುದು. ಹಂದಿಯ ಗೂಡನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಬೀಜದ ಸಲಗಳಿಗೆ, ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಗಳಿಗೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮರಿ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ, ಪಡೆ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಈಯುವ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಶೇಖರಣೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂದಿಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ತೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿಗಳಿಗೆ 24 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲವೂ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಹಾರವನ್ನು ದಿನಕ್ಕಿರಡು ಬಾರಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಈಯುವ ಹಂದಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆರಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಮರಿಗಳು ತಾಯಿಯಡಿ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಲು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳು ಇಲ್ಲವೇ ಸ್ಟೀಲ್ ಪೈಪುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಕ ಕಂಬಿಗಳಾಗಿ ಗೋಡೆಯಿಂದ 10 ಅಂಗುಲ ಬಿಟ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಾಗಿ ಹೂಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮರಿಗಳು ಆಕಾಲ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು.

ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ

6 ತಿಂಗಳಿಂದ 12 ತಿಂಗಳ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಒಂದೂಕಾಲು ಚದರ ಮೀಟರ್, ಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಚದರ ಮೀಟರ್ ಜಾಗ ಬೇಕು. ಈ ಜಾಗವಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂದಿಗೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿಯ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ತಂಪಾದ ಗಾಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಹಂದಿಗಳು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿದ್ದು ದೃಢಕಾಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಹಂದಿಯ ಆಹಾರ

ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ತಗಲುವ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 70 ರಿಂದ 80 ಭಾಗ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವರು ಆಹಾರದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಹಂದಿಯ ಆಹಾರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇಂದು ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವಭಕ್ಷಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಕಾರಣ, ಇವು ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳೆರಡನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆಗಳು ತಿನ್ನುವ ಹೆಚ್ಚು ನಾರಿನಂಶವಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಹಂದಿಗಳು ತಿಂದು ಜೀರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಕೋಳಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ.

ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ

ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರವು ಶರೀರದ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಹಾಗೂ ಜೀವರಸಾಯನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯರ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿಗಳು, ಕಟಾವಿನಂತರ ಬರುವ ಚಿಗುರು ಮೇವು, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಣೆ ಮಾಡಿದನಂತರ ಉಳಿದ ಹೊಟ್ಟು ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು, ಕತ್ತಾಳೆಗೆಡ್ಡೆ, ಕಬ್ಬಿನ ತೊಂಡೆ, ಹುಣಿಸೇಬೀಜ, ಅಕ್ಕಿಯ ತೊಡು ಮತ್ತು ಗೋಧಿಯ ತೊಡು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಆಹಾರಗಳಲ್ಲದೆ ಹೋಟೆಲ್, ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಅಳಿದುಳಿದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ತರಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಊಟನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಉಳಿಯುವ ಹಸಿರಲೆ, ಕಾಯಿ ಪಲ್ಲೆಗಳು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ರಸದ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬರುವ ಅನೇಕ ಹಣ್ಣುಗಳ ಸಿಪ್ಪೆ ಹಾಗೂ ರಸ ತೆಗೆದುಳಿದ ಕಾಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಹಂದಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಆಹಾರದ ಶೇಕಡಾ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಹಂದಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಆಹಾರದ ಶೇಕಡಾ 50 ಭಾಗ ಆಹಾರ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಬಹುದು. ಮಿಕ್ಕ ಆಹಾರವನ್ನು ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಕೊಡಬಹುದು. ಈ ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರ

ಇದನ್ನು ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಅಥವಾ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ಪಾದನಾ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾರಿನಾಂಶ ಶೇಕಡಾ 6 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಸಾರಜನಕ ಅಂಶ ಶೇಕಡಾ 16 ರಿಂದ 22 ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಹಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ರುಚಿಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮೆಕ್ಕೆ ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಸಜ್ಜೆ, ನವಣೆ, ರಾಗಿ, ಅಕ್ಕಿತೊಡು ಮತ್ತು ಗೋಧಿತೊಡು, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ನುಚ್ಚು ಮತ್ತು ಕಡಲೆ ಹೊಟ್ಟು, ಅಲಸಂದೆ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ಹುರುಳಿ, ಸೋಯ ಅವರಯ ಹೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ, ಸೋಯಾ ಅವರೆ ಹಿಂಡಿ, ಹತ್ತಿಕಾಳು ಹಿಂಡಿ, ಕುಸುಬೆ ಹಿಂಡಿ, ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಇಲ್ಲವೇ ಆಗಸೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಪುಡಿ, ಮೀನಿನ ಪುಡಿ, ಮೂಳೆಯ ಪುಡಿ, ಜೀವಸತ್ವಗಳು, ಅಡಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಬೇಡದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು.

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆ (ಶೇಕಡಾವಾರು)

ವಿವರ	ಟೈಪ್ -1	ಟೈಪ್-2	ಟೈಪ್-3
ಅ) ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	60	50	35
ಆ) ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ	20	20	20
ಇ) ಸೋಯಾಹಿಂಡಿ/ವಿನಿನಪುಡಿ	8	5	5
ಈ) ಗೋಧಿ ಬೂಸ	9.5	22.5	37.5
ಉ) ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ	2.5	2.5	2.5
ಊ) ಜೀವಸತ್ವಗಳು	+	+	+

ಆಹಾರ ಪ್ರಮಾಣ

ಅ) ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಬೆಳೆಯುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ: ಮರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದಿಂದ ತಿಂಗಳು ತುಂಬುವವರೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಹಾಲೇ ಆಧಾರ. ಆದರೂ ಸಹ ಮರಿಗಳಿಗೆ 15 ದಿನಗಳು ತುಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಮೃದುವಾದ ಹಾಗೂ ರುಚಿಕರವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕದ ಅಂಶವು ಶೇಕಡಾ 18 ಹಾಗೂ ಲೈಸಿನ್ ಅಮೈನೋ ಆಮ್ಲ ಶೇಕಡಾ 75 ರಷ್ಟು ಇರಬೇಕು.

ಹಂದಿಯ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ (ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ) ದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ

ಆಹಾರಾಂಶಗಳ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

	ಶೇಕಡಾವಾರು
ಅ) ಅಕ್ಕಿ/ತೆಂಡು/ಗೋಧಿ/ತೆಂಡು/ಮರಗೆಣಸಿನ ಪುಡಿ/ಕಡಲೆ/ಸೋಯಾ ಅವರೆ/ತೊಗರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಿಪ್ಪೆ	35
ಆ) ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳದ ಪುಡಿ/ಅಕ್ಕಿನುಚ್ಚು/ರಾಗಿಹಿಟ್ಟು/ಸಜ್ಜೆ/ನವಣೆ/ಬಾರ್ಲಿಪುಡಿ/ಗೋಧಿಪುಡಿ	25
ಇ) ಪುಡಿಬೆಲ್ಲ/ಬೆಲ್ಲದ ಕಾಕಂಬಿ/ಸಿಹಿ ಮೂಲಂಗಿ/ಕಾಕಂಬಿ	10
ಈ) ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ/ಹತ್ತಿಕಾಳು ಹಿಂಡಿ/ಹುರುಳಿನಚ್ಚು ಸೋಯಾಅವರೆ ಹಿಂಡಿ/ಕುಸುಬೆ ಹಿಂಡಿ	20
ಉ) ಸೋಯಾಬಿನ್ ಪುಡಿ/ಕುಸುಬೆ ಹಿಂಡಿ ಲವಣಾಂಶಗಳ ಪುಡಿ	7
ಊ)	2
ಋ) ಅಡಿಗೆ ಉಪ್ಪು	1
	ಒಟ್ಟು 100

ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಮೇವಿನ ವಿವರ (ಪಿಗ್ ಸ್ಟಾರ್ಟರ್)

ಶೇಕಡಾವಾರು	
ಅ) ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಪುಡಿ	40
ಆ) ರಾಗಿ ಹಿಟ್ಟು	30
ಇ) ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ	20
ಈ) ಸೋಯಾಬೀನ್ ಹಿಂಡಿ	8
ಉ) ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ	2
ಒಟ್ಟು	100

ಬೆಳೆಯುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ (ಪಿಗ್ ಗ್ರೋಯರ್)

ಶೇಕಡಾವಾರು	
ಅ) ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಪುಡಿ	50
ಆ) ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ	20
ಇ) ಸೋಯಾಬೀನ್ ಹಿಂಡಿ/ಮಿನಿನ ಪುಡಿ	5
ಈ) ಗೋಧಿ ಬೂಸ/ಅಕ್ಕಿಶೇಡು	22.5
ಉ) ಖನಿಜಾಂಶದ ಪುಡಿ	2.5
ಒಟ್ಟು	100

ಅ) ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ : ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿನ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ತಾಯಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ಮರಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾವು ಕೊಡುವ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕದ ಅಂಶ ಶೇಕಡಾ 22, ಲೈಸಿನ್ ಅಮೈನೋ ಆಮ್ಲ ಶೇಕಡಾ 0.3, ಸೈಟೋಸಿನ್ ಮತ್ತು ಮೆದಿಯೋಸಿನ್ ಶೇಕಡಾ 0.5 ಭಾಗ ತಪ್ಪದೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ

ಹಂದಿಗಳ ವಯಸ್ಸು	ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರದ ಪ್ರಮಾಣ (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)	ಪ್ರತಿದಿನ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ (ಕಿ.ಗ್ರಾಂ)
ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ	-	ತಾಯಿಯ ಹಾಲು ಸಾಕಾಗುವುದು, ಆದರೆ 15 ದಿನಗಳ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಮರಿಗಳಿಗೆ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ಮರಿಗಳ ಆಹಾರ (ಪಿಗ್ ಸ್ಟಾರ್ಟರ್) ಕೊಡಬೇಕು.
1 ರಿಂದ 2 ತಿಂಗಳು	-	0.25
2 ರಿಂದ 3 ತಿಂಗಳು	ತಿನ್ನುವಷ್ಟು	0.50
3 ರಿಂದ 4 ತಿಂಗಳು	- -	0.750
4 ರಿಂದ 5 ತಿಂಗಳು	- -	1.00
5 ರಿಂದ 6 ತಿಂಗಳು	- -	1.50
6 ರಿಂದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು	- -	2.00

ಇ) ಗರ್ಭದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ: ಗರ್ಭಕಟ್ಟಿದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 12 ಸಸಾರಜನಕಯುಕ್ತ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರ ಮಿಶ್ರಣಕ್ಕೆ ಎ ಜೀವಸತ್ವ 6000 ಖ.ಗ., ಡಿ ಜೀವಸತ್ವ 1500 ಖ.ಗ., ಇ ಜೀವಸತ್ವ 1.3 ಮಿ.ಗ್ರಾಂ ಥಯಮಿನ್ 1.4 ಮಿ.ಗ್ರಾಂ, ರೈಬೋಫ್ಲೇವಿನ್ 2.2 ಮಿ.ಗ್ರಾಂ, ಪಾಂಟೋಥೆನಿಕ್ ಆಮ್ಲ 10 ಮಿ.ಗ್ರಾಂ, ಪೈರಿಡಾಕ್ಸಿನ್ 2.2 ಮಿ.ಗ್ರಾಂ ಸಯನೋ ಕೋಬಾಲಮೈನ್ 10 ಮೈಕ್ರೋ ಗ್ರಾಂ ಮತ್ತು ಕೋಲಿನ್ ಆಮೈನೋ ಆಮ್ಲ 760 ಮಿ.ಗ್ರಾಂ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಗರ್ಭದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹಾರ ಮೃದುವಾಗಿ, ಹಿತಕರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಟಿಕರವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ) ತಾಯಿ ಹಂದಿಗೆ: ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಲುೂಡಿಸುವ ತಾಯಿ ಹಂದಿಯ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 14 ಸಸಾರಜನಕಾಂಶ ಇರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಜೀವಸತ್ವಗಳಾದ ಎ 10,000, ಡಿ 1,000 ಮತ್ತು ಇ 400 ಖ.ಗ. ಗಳಷ್ಟು ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಆಹಾರ ಹೆಚ್ಚು ಹಿತಕರವಾಗಿ, ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೃದುವಾಗಿರಬೇಕು.

ಉ) ಬೀಜದ ಸಲಗಕ್ಕೆ: ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಬೀಜದ ಸಲಗಕ್ಕೆ ಶೇಕಡಾ 16 ಸಸಾರಜನಕದ ಅಂಶವಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ತಾಯಿ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಜೀವಸತ್ವಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಕೊಡಬೇಕು.

ತಾಯಿ ಹಂದಿ, ಬೀಜದ ಸಲಗ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಧರಿಸುವ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಅವು ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ 2.0 ರಿಂದ 2.5 ಕೆ.ಜಿ. ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆ

ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಹ ಪಡೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯದ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ವಂಶಾವಳಿಯ ತಳಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ರೋಗ ಮುಕ್ತ ಹಿಂಡುಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಅವು ಸುಮಾರು 8 ರಿಂದ 9 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ 60 ರಿಂದ 70 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಶರೀರ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪಡೆ ಹಂದಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ 16 ರಿಂದ 20 ದಿನಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬೆದರೆಗೆ ಬಂದಿರುವಂತಹ ಹಂದಿಗಳು ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮನಿರುತ್ತದೆ. ಬೆದೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಲೋಕಿಯಂತಹ ಬಿಳಿ ದ್ರವವು ಯೋನಿಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 3 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಜಿನುಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಯೋನಿಯ ಹೊರಭಾಗ ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಮತ್ತು ಒಳಭಾಗ ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸಿದರೆ ಅವು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಬೆದಿಗೆ ಬಂದ ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೀಜದ ಗಂಡು ಹಂದಿಯೊಡನೆ (ಸಲಗ) ಸಂವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಬೆದೆ ನಿಲ್ಲುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೂ ಗರ್ಭ ನಿಂತಿದೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗುವವರೆಗೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗಂಡಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಾರದು. ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿ ಬೆದೆಯಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ ಸಲಗದೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಲಗವನ್ನು ಕಚ್ಚಿ, ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ದೂರ ಓಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೀಜದ ಗಂಡು ಹಂದಿಯ (ಸಲಗದ) ಆಯ್ಕೆ

ಬೀಜದ ಗಂಡು ಹಂದಿಯ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಶರೀರದ ತೂಕ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರ ಗಾಗೂ ತೀವ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಆಧಾರ. ಅದು ಬೇಗನೆ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹೆಚ್ಚು ಮರಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪಚನವಾಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಾಂಸದ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಗಳಾಗಿ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣವಿಶೇಷ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಲಗವು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಅನುವಂಶೀಯ ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತವಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಮಾರಕ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಂದ ನರಳಿರಬಾರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಸಲಗದ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧದ ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಗಳು ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಒಳ ಸಂಕರಣ (ಸೋದರಿ) ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬಾರದು.

ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಯ ಆಯ್ಕೆ

ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಯು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ 8 ರಿಂದ 9 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 70 ರಿಂದ 80 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಗಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಮರಿಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಲುಣಿಸಿ ವೈರಿಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಗುಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಮುಂಚೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಸಲಗದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಹ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಗಳು ಒಳಸಂಕರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬಾರದು. ಆದಷ್ಟು ಹೊರ ಸಂಕರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡುಗಳನ್ನು ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಸಂವರ್ಧನೆ ನಡೆಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮರಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಂವರ್ಧನೆಯ ವಿಧಾನ

ಗರ್ಭನಿಂತ ಹಂದಿಗಳ ಜೋಪಾನ

ಗರ್ಭನಿಂತ ಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣು ಹಂದಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇತರ ಹಂದಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವಂತಹ ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿ ಪಶುವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಹಂದಿ ಈಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯಾದರೆ ಪಶುವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸೂಕ್ತ ಶುಶ್ರುಷೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾಯಿ ಹಂದಿ ಹಾಗೂ ಮರಿಗಳ ಜೋಪಾನನೆ

ತುಂಬು ಗರ್ಭದ ಹಂದಿಗಳನ್ನು (ಗರ್ಭನಿಂತ 90 ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ) ಮಿಕ್ಕ ಹಂದಿಗಳ ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಈಯುವುದಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ಪ್ರಸೂತಿ ಗೂಡಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕು. ಈ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲು ಇಲ್ಲವೇ ರಾಗಿ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯಾಗಿ ಹಾಕಬೇಕು.

ಪ್ರಸೂತಿ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ನೆಲವು ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬಾರದು. ಗೋಡೆಗಳು ಒರಟಾಗಿರಬಾರದು. ತಿರುಗಾಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಈಯುವ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರು ದೊರೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ತಾಯಿ ಹಂದಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಈಯುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಥವಾ ಸ್ಟೀಲ್ ಪೈಪಿನ ಫೆರೋಯಿಂಗ್ ಗಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು (ರಕ್ಷಣಾ ಕಂಬಿಗಳನ್ನು) ಹೇರ್ ಪಿನ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ (ಸುಮಾರು 6 ರಿಂದ 8 ಅಂಗುಲ) ಹೂಳಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಮರಿಗಳು ತಾಯಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಕಾಲ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು.

ಈಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗದಂತೆ ನಿಗಾವಹಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿಯು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಮರಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಲೋಳೆಯಂತಿರುವ ದ್ರವವನ್ನು ಒಣ ಗೋಣಿಚೀಲ ಇಲ್ಲವೇ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರೆಸಬೇಕು. ಮರಿಗಳ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೂಗನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಂಡಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಾರದು. ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ತಾಯಿ ಹಂದಿಯ ಕೆಚ್ಚಲಿನಿಂದ ಹಾಲು ಬರದಿದ್ದರೆ ಕೆಚ್ಚಲನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಬೇಕು (ನೀವಬೇಕು) ಇಲ್ಲವೇ ಹಾಲನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಕ್ಸಿಟೋಸಿನ್ (ಪ್ರಚೋದಕ) ದ್ರವವನ್ನು ಸೂಜಿಯ ಮೂಲಕ ನುರಿತ ವೈದ್ಯರ ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಾಣಿ ಪಾಲಕರಿಂದ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಸಹ ಹಾಲು ಬರದಿದ್ದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಹಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿದ 2-3 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಆಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಲತಾಯಿ ಹಂದಿಗೆ ಮರಿಗಳು ತನ್ನವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಸಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಮಲತಾಯಿ ಹಂದಿಯು ಸಹ ಹಾಲನ್ನು ಉಣಿಸದಿದ್ದರೆ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಕ ಮೇವನ್ನು (ಈ ಮುಂಚೆ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ) ತಯಾರಿಸಿ ಇಲ್ಲವೇ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಕುರಿ ಹಾಲನ್ನು ಮರಿಗಳ ದೇಹದ ತೂಕದ ಹತ್ತನೆ ಒಂದರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ 3 ರಿಂದ 4 ಬಾರಿ ಕುಡಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳು ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶದ ಕೊರತೆಯಿಂದ (ಅನೀಮಿಯ) ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪರ್ನಿಸಿಯರ್ ಅನೀಮಿಯ (ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ರಕ್ತಹೀನತೆ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಕಾಲಿತ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲ್ಫೇಟ್ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಕಾಕಂಬಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಹಂದಿಯ ಕೆಚ್ಚಲು ಹಾಗೂ ಮೊಲೆಗಳಿಗೆ ಲೇಪನ ಮಾಡಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಲು ಕುಡಿಯಲು ಬಿಡಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಂಶವಿರುವ ಪೋಷಕ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದಿನ ಮೂಲಕ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ರೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹತೋಟಿ

ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಕ್ರಮಗಳು :ಹಂದಿಯ ಗೂಡಿನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ, ಗೂಟರುಗಳಿರಬಾರದು. ಹಂದಿಗಳು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಮಲ, ಮೂತ್ರ ಹಾಗೂ ಹೊರಬಂದಂತಹ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಚಿಯಾದ ಮತ್ತು ರೋಗಮುಕ್ತವಿರುವ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ಅವು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಮಲ ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಹಂದಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿಯಾದರೂ ತೊಳೆದು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ (ಫಿನ್ಯೆಲ್) ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜಂತುಗಳು ಹಬ್ಬುವ ಸಂಭವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಹೇನು, ಉಣ್ಣೆ, ಚಿಗಟ, ಸೊಳ್ಳೆ ಹಾಗೂ ನೋಣಗಳ ಬಾಧೆ ತಪ್ಪಿಸಲು ಹಂದಿಗೂಡಿನ ಒಳಗೆ, ಹೊರಗೆ ಹಾಗೂ ಹಂದಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಪೈರೀಥ್ರಿನ್ ಇಲ್ಲವೇ ಮೆಲದಿಯಾನ್ ಕೀಟನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು (ಶೇಕಡಾ 0.15) ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

ದೇಹದೊಳಗಿನ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಲಾಡಿಹುಳು, ಜಂತುಹುಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಮರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತರ ಪ್ರತಿ 7 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಜಂತುನಾಶಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳಿಗೆ 4 ಮತ್ತು 14 ನೆಯ ದಿನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸತ್ವವಿರುವ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಹೀನತೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಮರಿಯ ತೊಡೆಯ ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಾದ ಹಂದಿಯ ಸಿಡುಬು, ಪ್ಲೇಗ್, ಹಂದಿಯ ಎರಿಸಿಫಲೋಸಿಸ್, ಲದ್ದಿರೋಗ ಮತ್ತು ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಈಗ ಕಾಲುಬಾಯಿ ರೋಗದ ಲಸಿಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಂದಿಗಳಿಗಂದೇ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಕ್ರಮಕ್ಕೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೂಕ್ತವಾದುದು.

ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಹಂದಿಗಳ ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಟ್ಟು ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. 2-3 ದಿನಗಳು ಮೀರಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಔಷಧೋಪಚಾರ ಜ್ವರಿಯಾಗುವಂತಹ, ತೀರ ಸೊರಗಿದ, ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿಯಾಗದಂತಹ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಮಾರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಅ) ವೈರಸ್ (ವಿಷಾಣು) ಗಳಿಂದ ಬರುವ ರೋಗಗಳು

1) ಹಂದಿಯ ಜ್ವರ (ಸ್ಪೈನ್ ಫೀವರ್ ಅಥವಾ ಹಾಗ್ ಕಾಲರ): ಇದು ಬಹಳ ಹಾನಿಕಾರಕ ವೈರಸ್‌ನಿಂದ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆ. ಇದರಿಂದ ಶೇ. 90 ರಿಂದ 95 ರಷ್ಟು ಹಂದಿಗಳು ಸಾಯುವುವು. ಕಿವಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೆಳಭಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳ ಸಂದಿಯ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ನೀಲಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬೊಬ್ಬೆಗಳು ಏಳುವುದು, ವಿಪರೀತ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಉಸಿರಾಟ, ಆಹಾರ

ತಿನ್ನದೆ ಇರುವುದು, ಜಡತ್ವ ವಾಂತಿ ಮತ್ತು ಬೇಧಿಯಾಗುವುದು ಈ ಕಾಯಿಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಗರ್ಭದ ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಪಾತ ಸಹ ಆಗಬಹುದು.

ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಬರದಂತೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುವ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಇಡಬೇಕು. ಸತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿ ಹೊರ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಹಂದಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಹಂದಿಗಳಿಗೂ ಹಂದಿ ಜ್ವರದ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಂದಿ ಮರಿಗಳಿಗೂ ಹಾಲು ಬಿಡಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.

2) ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ: ಇದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ತಗುಲುವ ವೈರಸ್ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ. ಇದು ಹಸುಗಳಿಂದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

1. ವಿಪರೀತ ಜ್ವರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
2. ಮುಸುಡಿಯ ಮೇಲೆ, ಬಾಯಿಯ ಒಳಭಾಗದ ಮೃದು ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಹುಣ್ಣು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
3. ಗೊರಸುಗಳ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ನಡೆಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು.
4. ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು.

3) ವೈರಸ್ ನ್ಯೂಮೋನಿಯ: ಇದು ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಠಿಣಕರವಾದ ಕಾಯಿಲೆ.

ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

1. ಕೆಮ್ಮುವುದು, ಸೀನುವುದು.
2. ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಉಸಿರಾಟ (ಉಬ್ಬಸ)
3. ಕುಂಠಿತ (ಕಡಿಮೆಯಾದ) ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಸ್ಮೃತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಜೀವನಿರೋಧಕಗಳು ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ.

4) ಹಂದಿ ಸಿಡುಬು (ಸ್ಟ್ರೆನ್ ಪಾಕ್ಸ್): ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

1. ಕಿವಿಗಳು, ಕುತ್ತಿಗೆ, ತೊಡೆಗಳ ಒಳಭಾಗ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಏಳುವುದು.
2. ವಿಪರೀತ ಜ್ವರ ಬರುವುದು.
3. ಲವಲವಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಜಡವಾಗಿರುವುದು.
4. ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆ.

ಆ) ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ (ಏಕಾಣುಜೀವಿ) ಗಳಿಂದ ಬರುವ ರೋಗಗಳು

1) ಇಸುಬು ರೋಗ (ಸ್ಟ್ರೆನ್ ಎರಿಸಿಫಲಿಸ್): ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

1. ಕಿವಿಯ ಹಿಂಭಾಗ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ಭಾಗದ ಚರ್ಮ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಂಪಾಗುವುದು.

2. ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ವಜ್ರದಾಕಾರ ಹುಣ್ಣು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
3. ಹೆಚ್ಚು ಜ್ವರ ಬರುವುದು.
4. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಂ ಭೇದಿ ಕೊಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

2) ಹಂದಿಬೇನೆ ಅಥವಾ ಗಳಲರೋಗ (ಸ್ಟ್ರೆಪ್ಟೋಕೋಕ್): ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

1. ಬಹಳ ಜ್ವರ ಇರುವುದು.
2. ನಡೆಯುವಾಗ ತೂರಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಉಸಿರಾಟ (ಉಬ್ಬಿಸ).
3. ಗಂಟಲು ಬಾತುಕೊಳ್ಳುವುದು.
4. ರಕ್ತದಂತಾದ ಕೆಂಪು ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಶರೀರದ ತುಂಬ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
5. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಂ ಸಹ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

3) ನೆರಡಿ ರೋಗ (ಅಂಥ್ರಾಕ್ಸ್): ಇದು ಬಹಳ ಉಗ್ರ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯಕರ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ. ರೋಗವು ಬಹು ಬೇಗನೆ ಬರುತ್ತದೆ

ಹಾಗೂ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

1. ವಿಪರೀತ ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಗಂಟಲು ಬಾತುಕೊಳ್ಳುವುದು.
2. ರಕ್ತ ಬಣ್ಣದ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ
3. ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆ
4. ಬಾಯಿ, ಮೂಗು, ಗುದದ್ವಾರದಿಂದ ಟಾರು ಬಣ್ಣದ ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿದ ರಕ್ತ ಹೊರಬರುವುದು.

4) ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರಕ್ತಭೇದಿ: ಈ ರೋಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮರಿಗಳು ರಕ್ತಭೇದಿಯಿಂದ ಸೊರಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತವೆ.

5) ಕಂದು ಹಾಕುವ ರೋಗ (ಬ್ರೂಸೆಲ್ಲೀಸಿಸ್): ಇದು ಗರ್ಭಕೋಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರೋಗ. ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

1. ಮರಿಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುವುದು.
2. ಬಂಜೆತರ.
3. ಕೀಲುಗಳು, ಗರ್ಭಕೋಶದ ಮತ್ತು ಗಂಡು ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃಷಣ ಬಾತುಕೊಳ್ಳುವುದು.

6) ಹಂದಿ ಮರಿಗಳ ಇನ್‌ಫ್ಲೂಯೆಂಜಾ: ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 14 ವಾರಗಳ ಒಳಗಿರುವ ಹಂದಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಬರುವುದು. ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

1. ಜ್ವರ ಬರುವುದು.
2. ಹಸಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.
3. ಮೂಗು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೀವು ಸೋರುವುದು.

7) ಸ್ಟೈನ್‌ಪ್ಯಾರಾ ಟೈಫಾಯಿಡ್: ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗದ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಬರುವುದು. ಈ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

1. ಲವಲವಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.
2. ಹಸಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.
3. ಜ್ವರ ಏರುವುದು.
4. ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಮತ್ತು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ದುರ್ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಭೇದಿ

8) ಕ್ಷಯ: ಇದು ಅಪಾಯಕಾರಿ ರೋಗ. ಇದು ಕ್ಷಯ ಪೀಡಿತ ಕೋಳಿ ಮತ್ತು ಹಸುಗಳಿಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಯ ಪೀಡಿತ ತಾಯಿ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

1. ಜ್ವರ ಬರುವುದು.
2. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗೆಡ್ಡೆಗಳು ಮೈಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅನಂತರ ಕಲ್ಲಿನಂತಾಗುವುದು.
3. ದುಗ್ಧ ರಸಗಂಧಿಗಳು ಬಾತು ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪರೋಪಜೀವಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳು

1) ಚರ್ಮರೋಗ ಮತ್ತು ಕಜ್ಜಿ (ಮೇಂಜೆ): ಇದು ಜೇಡನ ಜಾತಿಯ ಒಂದು ಪರೋಪಜೀವಿಯಿಂದ ಬರುವ ಚರ್ಮರೋಗ. ಈ ಚರ್ಮರೋಗ ತಗುಲಿದ ಹಂದಿಗಳು ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಉಜ್ಜುವುದನ್ನು, ಕೂದಲು ಉದುರುವುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ರೋಗ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ಮತ್ತು ಬಾಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಣಿಸಿ ಕ್ರಮೇಣ ಶರೀರವೆಲ್ಲಾ ಹರಡುವುದು. ಗಂಧಕಯುಕ್ತ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗುಣ ಸಾಧ್ಯ. ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

2) ಹೇನು ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ: ಇವು ರಕ್ತ ಹೀರುವ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳು. ಸ್ಥಳೀಯ ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವು ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಮರೋಗ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಕಾಯಿಲೆಗಳ ಹರಡುವಿಕೆಗೆ ಕೂಡ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕೀಟನಾಶಕ ಔಷಧಿಯಾದ ಪೈರೆತ್ರಿನ್, ಗ್ಯಾಮೆಕ್ಸಿನ್, ನೆಗುವಾನ್ ಮತ್ತು ಡಿಡಿಟಿ- ಇವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಹಂದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಹಂದಿ ವಾಸದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

3) ಕರುಳು ಹುಳು ಅಥವಾ ಜಂತು: ಇವು ಕರುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೀರುತ್ತವೆ. ಹಂದಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬರಬರುತ್ತಾ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆಯು ಗುಡಾಣದಾಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹುಳುಗಳು ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನವವಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಂದಿಗಳ ಶ್ವಾಸನಾಳದಲ್ಲೂ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಹಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಮೋನಿಯ ಮತ್ತು ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಂದಿಗಳ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗಿಸಿ. ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಜಂತುಗಳು ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಕಾರಿಸ್ ಎಂಬ ಉದ್ದನೆಯ ದುಂಡು ಹುಳು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಪೈಪರ್‌ಜೀನ್ ಅಸಿಟೇಟ್, ಹೈಡ್ರೇಟ್, ಸಿಟ್ರೇಟ್ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು 1 ಕೆ.ಜಿ. ದೇಹದ ತೂಕಕ್ಕೆ

0.2 ಗ್ರಾಂ ನಂತೆ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಗರ್ಭಿಣಿ ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮೊಲೆ ತೊಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇರಬಹುದಾದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಪು ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು.

ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಹಾನಿಹಾರಕ ರೋಗಗಳು

1) ಮರಿಗಳ ರಕ್ತಹೀನತೆ (ಪಿಗ್ಲೆಟ್ ಅನೀಮಿಯ): ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭೇದಿ, ಹಾಲು ಕುಡಿಯದಿರುವುದು. ಹಸಿರು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಧರ್ಮ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಹಂದಿ ಮರಿಗಳು ಮಂಕಾಗಿರುವುದು- ಈ ರೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ರೋಗವನ್ನು ತಾಯಿ ಹಂದಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲ್ಫೇಟ್ ಅಗಲಿ ಅಥವಾ ಮರಿ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಸೂಜಿ ಮದ್ದಾಗಲಿ ಕೊಟ್ಟು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು.

ರೋಗ ಪೀಡಿತ ಹಂದಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ 15 ಔನ್ಸ್‌ನಷ್ಟು ಮೈಲುತುತ್ತ ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ಔನ್ಸ್ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲ್ಫೇಟನ್ನು 1 ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ 1 ಚಮಚ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ 1 ವಾರದವರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂದಿಗೂಕುಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಹಂದಿಗೆ 2 ಮಿ.ಲೀ.ನಂತೆ ಇನ್‌ಫಾರಾನ್ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಕೊಡುವುದು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಕೋಸು ಮತ್ತು ಹಸಿರು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹಂದಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಈ ರೋಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು.

2) ಜೀವಸತ್ವಗಳ ಕೊರತೆ: ಹಂದಿಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಸತ್ವಗಳ, ಅದರಲ್ಲೂ ಎ ಮತ್ತು ಡಿ ಜೀವಸತ್ವಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕುಂಠಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಹಿಂಗಾಲುಗಳ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು, ಕುರುಡುತನ ಮತ್ತು ಬಡಕಲು ದೇಹ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾನಿಯ ಎ ಮತ್ತು ಡಿ ಜೀವಸತ್ವಗಳು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಂದಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡು ಸುಕ್ಕಲು ಧರ್ಮ, ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು, ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸದಿರುವುದು, ನಿತ್ಯಾ ಇವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ, ಹಸಿರು ಮೇವು ಮತ್ತು ಮೀನಿನ ಎಣ್ಣೆ ಕುಡಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

3) ಮೆತುಮೂಳೆ ರೋಗ (ರಿಕೆಟ್ಸ್): ಈ ಹಾನಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರಿ ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಡಿ ಜೀವಸತ್ವದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಹಂದಿಗಳ ಕೀಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೋವು, ಊತ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳ ಮೂಳೆಗಳು ಮೆತುವಾಗಿ, ಬಗ್ಗಿ ಕುಂಟುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಡಿ ಜೀವಸತ್ವವಿರುವ ತಿಂಡಿ ಅಥವಾ ಆಹಾರದ ಜೊತೆ ಮೀನಿನ ಎಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

4) ತಾಯಿ ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು: ಇದು ಅಗತಾನೆ ಮರಿ ಹಾಕಿದ ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಾಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಿಡದಿರುವುದು ಅಥವಾ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗದಿರುವುದು ಮುಂತಾದ ತೊಂದರೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಮರಿಗಳು ಸಾಯುವುವು. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಲವಾರು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕೊಬ್ಬು ಶೇಖರಣೆ, ಅತಿ ಉಷ್ಣ ಅಥವಾ ಅತಿ ಶೀತ ದಿನಗಳು, ಸಮರ್ಪಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮೊಲೆ ಹುಣ್ಣು, ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು, ಮರಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಕಸ ಬೀಳದಿರುವುದು, ಹಾರ್ಮೋನ್, (ಚೋದಕ ವಸ್ತು)ಗಳ ಕೊರತೆ-ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು.

ಗರ್ಭಿಣಿ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು, ಹಸಿರೆಲೆ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಹಾರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು. ಆಹಾರದಲ್ಲಿನ ತಕ್ಷಣದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅತಿಯಾಗಿ ಆಹಾರ ನೀಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಅದಷ್ಟು ತಡೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಕೊರಡಿಗೆ

ಹೆಚ್ಚು ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಬರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲದಿನಗಳು ಜೀವನಿರೋಧಕಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೊಂದಿಗೆ 2 ಮಿ.ಲೀ. ಆಂಟೀರಿಯರ್ ಪಿಟ್ಯುಟರಿ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಮಗಳು

ಅ) ನೈರ್ಮಲ್ಯತೆ ಕ್ರಮಗಳು

- 1) ಪ್ರತಿದಿನ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಹಾಕುವ ಬಾನೆ ಅಥವಾ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು.
- 2) ಹಂದಿಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- 3) ಹಂದಿಗಳನ್ನು ತೇವವಿರುವ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಬಾರದು,
- 4) ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಅತಿ ಉಷ್ಣ ಅಥವಾ ಅತಿ ಶೀತಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
- 5) ಹಂದಿಗಳು ಮರಿ ಹಾಕುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅತಿ ಶೀತಗಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆವಹಿಸಬೇಕು.

ಆ) ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮಗಳು

- 1) ಕಾಯಿಲೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಅನುಮಾನ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೊಡ್ಡಿಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಇಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.
- 2) ರೋಗ ಬಂದಿರುವ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳಿಂದ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜಾಡ್ಯದ ಸೋಂಕು ತಗುಲಿರುವ ಕೊಳೆ ಮತ್ತು ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಳಬೇಕು.
- 3) ಸಾಮಾನ್ಯ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನದೆ ಇರುವುದು, ವೇಗದ ಉಸಿರಾಟ, ಕಿವಿಯ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸುವಿಕೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ನಾಡಿಮಿಡಿತ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾದ ಶರೀರದ ಉಷ್ಣತೆ, ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೆ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.
- 4) ರೋಗದ ಸೋಂಕು ತಗುಲಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಫಿನಾಯಿಲ್ ಅಥವಾ ಇತರ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳಿಂದ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಕೊಠಡಿಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಡಿಡಿಟಿ ಬೆರೆಸಿರುವ ಸುಣ್ಣದಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಾರಿಸಬೇಕು.
- 5) ಸೋಂಕು ತಗುಲಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡಬೇಕು ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚಿ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹರಡಬೇಕು.

ಇ) ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಿ

ಕಾಯಿಲೆ	ಲಸಿಕೆ/ ತಯಾರಿಸುವವರು	ಪ್ರಮಾಣ	ನೀಡುವ ವಿಧಾನ	ಮಯಸ್ಸು	ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ
1. ಇಸುಬುರೋಗ (ಸ್ಟ್ರೆನ್ ಎರಿಸಿಫಿಲಸ್)	ಎರಿಸಿಫಿಲಸ್ ಲಸಿಕೆ (ಐಸಿಐಐಐ)	0.5 ಮಿ.ಲಿ.	ಚರ್ಮದಡಿ ಯಲ್ಲಿ	3 ತಿಂಗಳು	3 ತಿಂಗಳು
2. ಗಂಟಲುಬೇನೆ (ಊ.ಐ)	ಹೆಚ್.ಎಸ್.ಲಸಿಕೆ (ಐಎಂಊ & ಗಿಃ) ಸೋಪ್ ಲಸಿಕೆ	5 ಮಿ.ಲೀ	- -	6 ತಿಂಗಳು	6 ತಿಂಗಳು

3. ನೆರಡಿರೋಗ	(ಉಂಟೂ & ಗಿಃ)		-	-	6 ತಿಂಗಳು	1 ವರ್ಷ
4. ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ	ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳು	5 ಮಿ.ಲೀ.	-	-	1 ತಿಂಗಳು	6 ತಿಂಗಳು
5. ಸ್ಟೆನ್‌ಫೀವರ್	ಲಸಿಕೆ (ಉಂಟೂ & ಗಿಃ)	1 ಮಿ.ಲೀ	-	-	3 ತಿಂಗಳು	1 ವರ್ಷ

6. ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ

ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಮೊಲಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಂಸ, ಚರ್ಮ ಹಾಗೂ ಉಣ್ಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ದುರ್ಬಲ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸಲು, ಉತ್ತಮ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸಲು ಹಾಗೂ ವರ್ಷವಿಡೀ ಕೆಲಸ ನೀಡಲು ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಸುಬು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೊಲ ಸಾಕಣೆಯನ್ನು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

- 1) ಮೊಲ ಸಾಕಲು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳವಕಾಶ ಸಾಕು. ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಿಲ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮೊದಲ ಸಾಕಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- 2) ಮೊಲಗಳಲ್ಲಿ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿದ್ದು 5 ರಿಂದ 6 ತಿಂಗಳುಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ.
- 3) ವರ್ಷಕ್ಕೆ 4 ರಿಂದ 5 ಬಾರಿ ಮರಿ ಈಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ 7 ರಿಂದ 8 ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮೊಲದಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 35 ರಿಂದ 40 ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
- 4) ಮೊಲ ಸಾಕಲು ಬೇಕಾಗುವ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣಾ ವೆಚ್ಚ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಂಡವಾಳದ ಹಣ ವಾಪಾಸ್ಸಾತಿಯು ಬೇಗನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.
- 5) ಮೊಲ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದು ವಿಧವಿಧವಾದ ಕಾಳುಗಳು, ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಅನುಪಯೋಗಿ ತರಕಾರಿ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಮಾಂಸ ಅಥವಾ ಉಣ್ಣೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿದೆ.
- 6) ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಜನರು ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಮೊಲದ ಮಾಂಸದ ಸೇವನೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಲ್ಲ.
- 7) ಮೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಕಾಕ್ಸಿಡಿಯೋಸಿಸ್, ಕಜ್ಜಿ, ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚರೈಲ್ಲೋಸಿಸ್ ರೋಗಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಮೂಲಕ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.
- 8) ಮೊಲದ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಕೊಲೆಸ್ಟೆರಾಲ್ ಅಂಶವಿರುವುದರಿಂದ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಆರೋಗ್ಯದಾಯಕ ಆಹಾರ. ಜೊತೆಗೆ ಹೃದಯ ಕಾಯಿಲೆ ಇರುವ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದೆಂದು ಹೃದಯ ತಜ್ಞರು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.
- 9) ಮೊಲದ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ.
- 10) ಮೊಲದ ಗೊಬ್ಬರ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಶೇಕಡಾವಾರು ಸಾರಜನಕ: ರಂಜಕ : ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಹೋಲಿಕೆಯ ವಿವರ ಈ ಮುಂದಿನಂತಿರುತ್ತದೆ:

	ಸಾರಜನಕ	ರಂಜಕ	ಪೊಟ್ಯಾಷ್
ಹಸುಗಳು	2.9	0.7	2.1
ಕೋಳಿ	4.7	1.6	1.0
ಮೊಲ	3.7	1.3	3.5

ಮೊಲದ ತಳಿಗಳು

ಮೊಲಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಡು ಮೊಲ ಹಾಗೂ ಹಾಕಿದ ಮೊಲ ಎಂದು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಕಾಡು ಮೊಲಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ಬೆಳೆಗಳು, ಕಾಡು ಹಾಗೂ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮೇವಿಗಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತವೆ. ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿಟ್ಟು ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ಇವನ್ನು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಕಿದ ಮೊಲಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು:

ಅ) ಉಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿರುವ ತಳಿಗಳು: ಈ ತಳಿಗಳಿಂದ ರೇಷ್ಮೆಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಾಗೂ ನಾಜೂಕಾದ ಉಣ್ಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಂ ಪತ್ರಿ 600 ರಿಂದ 900 ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬೆಲೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ 900 ರಿಂದ 1500 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಬೆಚ್ಚಗಿರುವ ನಾಜೂಕಾದ ನಿಲುವಂಗಿ , ಸ್ವೆಟರ್ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಚರ್ಮದಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಫರ್‌ಕೊಟ್, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಾಕು, ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್, ಕೈಚೀಲ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಉಣ್ಣೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿರುವ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗೋರಾ, ಜರ್ಮನ್ ಅಂಗೋರಾ ಹಾಗೂ ರಷ್ಯನ್ ಅಂಗೋರಾ ಉಪತಳಿಗಳು, ಇವು ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಲಯ ಹಾಗೂ ತಂಪಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಆ) ಮಾಂಸದ ತಳಿ: ಈ ತಳಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ, ರುಚಿಕರವಾದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶವುಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಕೊಬ್ಬಿನಾಂಶವಿರುವ ಮಾಸಲು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಮಾಂಸ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಳುವರಿ ಶೇಕಡಾ 50 ರಿಂದ 55 ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿನ ಅಂಶ ಹಾಗೂ ಮೂಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೆಲೆಯೂ ಸಹಾ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಮೊಲದ ಮಾಂಸ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿನಾಂಶ ಮತ್ತು ಮೂಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ.

ಮಾಂಸ ತಳಿಗಳು ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. 6 ರಿಂದ 8 ವಾರಗಳಲ್ಲಿ 850 ರಿಂದ 900 ಗ್ರಾಂಗಳಷ್ಟು ದೇಹದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. 12 ರಿಂದ 14 ವಾರಗಳಲ್ಲಿ 1.80 ರಿಂದ 2.0 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ. ತೂಗುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತೆ ಈ ಮೊಲಗಳನ್ನು ಸಹಾ 8 ರಿಂದ 10 ವಾರಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆದ ಮೊಲಗಳು 4 ರಿಂದ 6 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ತೂಕವಿರುತ್ತವೆ.

ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾಂಸದ ತಳಿಗಳೆಂದರೆ ರಷ್ಯನ್ ಗ್ರೇಜಿಯಂಟ್, ರಷ್ಯನ್ ವೈಟ್‌ಜಿಯಂಟ್, ಫ್ಲೆಮಿಷ್ ಜಿಯಂಟ್, ಸೋವಿಯತ್ ಚಿಂಚಿಲ್ಲಾ (5.0-6.0 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ) ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್ ವೈಟ್, ಕ್ಯಾಲಿಪೋರ್ನಿಯನ್ ವೈಟ್ (3.5-5.5 ಕಿ.ಗ್ರಾಂ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇ) ವಿನೋದ ಹಾಗೂ ವಿಲಾಸಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ತಳಿಗಳು: ಈ ತಳಿಗಳು ಮುದ್ದಾಗಿ, ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಮೈಮೇಲೆ ನಾಜೂಕು ಮತ್ತು ನವಿವಾದ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ತುಪ್ಪಳ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊಲಗಳು ಮನೆ ಮಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡಿಕೊಂಡು ಉಲ್ಲಾಸದ ಸಹಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಬೆಳೆದ ಮೊಲಗಳು 1.5 ರಿಂದ 2.0 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಗುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ತಳಿಗಳು ಪೊಲ್ಯಾಂಡ್, ಫಾಲೋಮಿನಾ, ಫ್ಲಾರಿಡಾ, ವೈಟ್, ಟಾನ್‌ಹವಾನ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಆಂಡ್ ವೈಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಾತಾವರಣ

ಮೊಲಗಳು ತಂಪಾದ, ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ವಾತಾವರಣದ ಉಷ್ಣಾಂಶ 32⁰ಸೆ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣದತಾಪದಿಂದ ಸೊರಗಿ ಬಳಲುತ್ತವೆ, ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊಲ ಸಾಕಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಉಷ್ಣಾಂಶ 18 ರಿಂದ 22⁰ ಸೆ. ಈ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮೊಲಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ವಾತಾವರಣದ ತೇವಾಂಶ ಸಹ ಶೇಕಡಾ 65 ರಿಂದ 70 ರಷ್ಟು ಇರಬೇಕು. ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬರಬೇಕು.

ವಸತಿ

ಮೊಲಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂದಣಿ, ನಿಶ್ಯಬ್ದ ವಾತಾವರಣ, ಉತ್ತಮ ಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಮರಗಳ ನೆರಳು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೊಲಗಳ ಗೂಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಗೂಡುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ, ನರಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣ, ಮುಂಗುಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೋಗದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು.

ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಮರಗಳ ದಿಮ್ಮಿ, ಹಲಗೆ, ಬಿದಿರು, 14 ರಿಂದ 16 ಗೇಜ್ ದಪ್ಪವಿರುವ 1:4 ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಿರುವ ತಂತಿ ಜಾಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಗೂಡುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಮೊಲಗಳು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಮಲಮೂತ್ರಗಳು ಹೊರಗಡೆ ಬಸಿದುಹೋಗುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಒಣ ಹುಲ್ಲಿನ ಹಾಸಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒದಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಮಲನಗೊಂಡ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಮೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೊಲಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗೂಡುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಹೆಚ್ಚು ಮೊಲಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸಾಕುವಂತೆ ಕಾಲೋನಿ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಉದ್ಯಮೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಕಾಲೋನಿ ಮಾದರಿಯ ಗೂಡುಗಳು ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ತ. ಕಾಲೋನಿ ಮಾದರಿ ವಸತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಲವೊಂದಕ್ಕೆ 1.5 ರಿಂದ 2.0 ಚದರ ಅಡಿ ಜಾಗ ಬೇಕು. 4 ರಿಂದ 5 ವಾರದ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಅವು ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾಲೋನಿ ಮಾದರಿಯ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉತ್ತಮ.

ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೊಲಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಪ್ರತಿ ಗೂಡಿನ ಆಳತೆ 30 ಅಂಗುಲ ಉದ್ದ, 24 ಅಂಗುಲ ಅಗಲ ಹಾಗೂ 20 ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರವಿರುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಅಂತಸ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಗೂಡುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳಾಂಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೊಲಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಮೇವಿನ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಬೇಕು.

ಮೊಲಗಳ ಆಹಾರ

ಸರಳೋದರದ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾದ ಮೊಲಗಳು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಹುಲ್ಲು, ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲು, ಕಳೆರಸ, ಒಣಮೇವು, ಹಸಿರೆಲೆ, ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯೆ, ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು, ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ ಕಾಳುಗಳು, ಕಡಲೆಕಾಳು, ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರೆಟ್ ಅನ್ನು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ.

ಮೊಲಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಗತ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಬೆಳೆಯುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 20ರಷ್ಟು ಪ್ರೊಟೀನ್ ಅಂಶ

ಹಾಗೂ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಇರುವ ತಾಯಿ ಮೊಲಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡು ಮೊಲಗಳಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 16 ರಷ್ಟು ಪೊಟೇನ್ ಅಂಶ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ದೊಡ್ಡ ಮೊಲಗಳಿಗೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ 50 ರಿಂದ 100 ಗ್ರಾಂ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಹಾಗೂ 200 ರಿಂದ 250 ಗ್ರಾಂ ಹಸಿರು ಮೇವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಮೊಲಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 100 ರಿಂದ 120 ಗ್ರಾಂ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮತ್ತು 250 ರಿಂದ 300 ಗ್ರಾಂ ಹಸಿರು ಮೇವು ಕೊಡಬೇಕು. ಬೆಳೆಯುವ ಮರಿಗಳಿಗೆ 40 ರಿಂದ 60 ಗ್ರಾಂ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮತ್ತು 80 ರಿಂದ 100 ಗ್ರಾಂ ಹಸಿರು ಮೇವು ಅವಶ್ಯಕ.

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಮೊಲಗಳಿಗೆ ಹಸಿರು ಮೇವು ಕೊಟ್ಟು ಒದಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕುಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಕ ಮೊಲವು ಪ್ರತಿದಿನ 200 ರಿಂದ 250 ಮಿ.ಲೀ. ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಸದಾಕಾಲ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ನೀರನ್ನು ಇಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಸಂವರ್ಧನೆ

ಸಂವರ್ಧನೆ ದೃಢಕಾಯ ಹಾಗೂ ಅನುವಂಶೀಯ ರೋಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಿರುವ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಮೊಲಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಮೊಲಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ 6 ರಿಂದ 7 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬೆದಗೆ ಬರಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಋತುವೇನಿಲ್ಲ. ಸಂಯೋಗದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂಜಾನೆ ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಯಂಕಾಲ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮೊಲವನ್ನು ಗಂಡು ಮೊಲ ಇರುವ ಗೂಡಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹೆಣ್ಣು ಇರುವ ಗೂಡಿಗೆ ಗಂಡು ಮೊಲವನ್ನು ಸಂಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದು. ಯಶಸ್ವಿ ಸಂಯೋಗದ ನಂತರ 6 ರಿಂದ 7 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗಂಡು ಮೊಲದ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮೊಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂತಹದಾಗಿದ್ದು ಗಂಡಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಭ್ರೂಣಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. 5 ರಿಂದ 7 ಹೆಣ್ಣು ಮೊಲಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬೀಜದ ಗಂಡು ಮೊಲ ಸಾಕು.

ಗರ್ಭದ ಮೊಲಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಗರ್ಭನಿಂತ ಮೊಲಗಳನ್ನು 6 ರಿಂದ 7 ದಿನಗಳನಂತರ ಗಂಡಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬೇಕು. ಗರ್ಭಧರಿಸಿರುವ ಮೊಲಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೆಳಭಾಗವು ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಮೊಲಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಗೂಡಿನಿಂದ ಎತ್ತಿಬಿಟ್ಟು ಮಾಡಬಾರದು ಹಾಗೂ ಗೂಡಿನ ಸಮೀಪ ಗದ್ದಲ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಮೊಲಗಳು ಗರ್ಭನಿಂತ 28 ರಿಂದ 32 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 6 ರಿಂದ 8 ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ಗರ್ಭದ ಮೊಲಗಳಿಂದ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಈಯುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವ ಮರಿಗೂಡನ್ನು (ನೆಸ್ಟ್ ಬಾಕ್ಸ್) ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಣ್ಣ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಮೊಲವು ಮತ್ತನೆಯ ಹಾಸು ಹುಲ್ಲು ಹಾಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಿಂದ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಕೈಗೂಡನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತದೆ.

ಗರ್ಭದ ಮೊಲಗಳಿಗೆ ರಸವತ್ತಾದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶವುಳ್ಳ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಕೊಡಬೇಕು.

ತಾಯಿ ಮೊಲ ಮತ್ತು ಮರಿಗಳ ಪಾಲನೆ- ಪೋಷಣೆ

ಮೊಲಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಇಲ್ಲವೇ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 6 ರಿಂದ 8 ರವರೆಗೆ ಮರಿಗಳನ್ನು ಈಯುತ್ತವೆ. ತಾಯಿ ಮೊಲವು ಈದನಂತರ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿರುವ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಪಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈದ ಮೂರು ತಿಂಗಳನಂತರ ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಗೂದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 10 ರಿಂದ 12 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮರಿಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳನ್ನು 1 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ತಾಯಿಯೇ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮೊಲಕ್ಕೆ 4 ಅಥವಾ 5 ಜೊತೆ ಮೊಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳು ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣು ಆರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಕನಿಷ್ಠ 30 ದಿನಗಳವರೆಗಾದರೂ ತಾಯಿಯ ಹಾಲೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. 30 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮರಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾಯಿ ಮೊಲದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈದ ಬೇರೊಂದು ತಾಯಿ ಮೊಲದೊಂದಿಗೆ ಆ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲವೇ ಮೇಕೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಇಂಕ್‌ಫಿಲ್ಲರ್ ಮೂಲಕ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಬಹುದು. ತಾಯಿ ಮೊಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಸಿರು ಮೇವು ಹಾಗೂ ದಾಣಿ ಮಿಶ್ರಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿ ಮೊಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಾರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಬಿಡಬಹುದು. ಈ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 4 ರಿಂದ 5 ಬಾರಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ರೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆ

ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಮಾರ್ಗ, ಮೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸೋಂಕು ರೋಗಗಳೆಂದರೆ ಪಾಶ್ಚರೈಲೋಸಿಸ್, ಸಾಲ್ಮೊನೆಲ್ಲೋಸಿಸ್, ಎಂಟೆರೈಟಿಸ್ (ಭೇದಿ). ನ್ಯೂಮೋನಿಯ ಮತ್ತು ಸ್ಕಫಲ್ಸ್. ಈ ರೋಗಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪಾಶ್ಚರೈಲೋಸಿಸ್, ಎಂಟೆರೈಟಿಸ್ ಹಾಗೂ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಉಳಿದವು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚರೈಲೋಸಿಸ್, ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಕಾಕ್ಸಿಯೋಸಿಸ್ ಹಾಗೂ ಕಜ್ಜಿ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಬರುವಂತಹ ರೋಗಗಳು. ಈ ಪರಾಲಂಬಿಗಳ ಉಪಟಳವನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡಲು ಆಯಾ ಪರಾಲಂಬಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ವಹಣಾ ದೋಷದಿಂದ ಬರುವ ಇನ್ನಿತರ ರೋಗಗಳೆಂದರೆ ನೀಲಿ ಕೆಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಕಾಲು ಹುಣ್ಣು. ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ಈ ಉದ್ದಿಮೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ. ಸಾಕಣೆದಾರರಿಗೆ ಮರಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಟಾವು ಮಾಡಲು ಮೊಲಗಳನ್ನು ತೂಕದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು.

ಮೊದಲ ಮಾಂಸವು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರವಾಗಿದ್ದು ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಮೊಲದ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ರೋಗ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಒತ್ತಡ ಕಾಯಿಲೆ ತರುವ ಕೊಲೆಸ್ಟರಾಲ್ ಅಂಶ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಇರುವವರಿಗೆ ಕೋಳಿ, ಕುರಿ ಮತ್ತು ಹಂದಿ ಮಾಂಸಗಳ ಸೇವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮೊಲದ ಮಾಂಸ ಸೇವಿಸಲು ವೈದ್ಯರು ಸಲಹೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದ ಮಾಂಸದ ಬೆಲೆ ಕಿ.ಗ್ರಾಂಗೆ 50 ರಿಂದ 65 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ

ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲು 2-3 ಖಾಸಗಿ ಫಾರ್ಮ್‌ನವರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೊಲ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿದರೂ ಕೊಳ್ಳುವರು.

ಮೊಲ ಸಾಕಣೆಗೆ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ಹೆಸರಫಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಜಾನುವಾರು ಸಂವರ್ಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದವರು ಮೊಲಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ 10 ದಿನಗಳ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ಸಿರಸಿ, ಅಜ್ಜಂಪುರ, ಗಂಗಾವತಿ, ಮತ್ತು ಕೂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಂಸದ ಮೊಲ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಮೊಲ ಸಾಕುವುದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ, ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಇತರೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಧನ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮೊಲ ದೊರೆಯುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು

- 1) ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಜಾನುವಾರು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ವಿಭಾಗ, ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು, ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹೆಬ್ಬಾಳ, ಬೆಂಗಳೂರು
- 2) ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ದನಗಳ ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಸಂವರ್ಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಅಜ್ಜಂಪುರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.
- 3) ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವೆಗಳು, ಸಿರಸಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.
- 4) ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಜಾನುವಾರು ಸಂವರ್ಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ಪಶುವೈದ್ಯ ಸೇವಾ ಇಲಾಖೆ, ಹೆಸರಫಟ್ಟ ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ತಾಲ್ಲೂಕು.
- 5) ಮೇಧಾ ಮೊಲ ಸಾಕಣೆ ಉದ್ಯಮ ಸಲಹಾ ಕೇಂದ್ರ, ಗೊಡ್ಡಬೀಳು, ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.
- 6) ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರ, ಬಂಕಾಪುರ, ಧಾರವಾಡ.
- 7) ಸಂಯೋಜಿತ ಜಾನುವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕುರಿಕುಷ್ಟಿ(ಬಿಳ್ವಾರಿ)
- 8) ಜಾನುವಾರು ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರ, ಕೂಡಿಗೆ (ಮಡಿಕೇರಿ)
- 9) ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆ, ಕೋಟೆಶಾಲೆ (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ)
- 10) ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆ, ಕಳಸ (ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು)
- 11) ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆ, ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ (ಹಾಸನ)
- 12) ಪಶುವೈದ್ಯಶಾಲೆ, ಆರಸೀಕೆರೆ (ಹಾಸನ)

ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮೋಪಚಾರ

ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರತಕ್ಕಂತಹ ಬೇನೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಿತ ಡಾಕ್ಟರಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲದಾಗ ರೈತರು ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಔಷಧಿಯ ಗುಣಯುಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಗುಣಪಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಬೇನೆಗಳಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳು

ಗಾಯಗಳು

ಗಾಯಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

1. ಕಚ್ಚು ಗಾಯ
2. ತೂತಿನ ತರಹದ ಗಾಯ
3. ಹರಿದ ಗಾಯ
4. ಹುಳದ ಗಾಯ

ಕಚ್ಚು ಗಾಯ: ಇವು ಹರಿತವಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಗಾಯದ ದಂಡೆಗಳು ಹರಿಯದೇ ನೇರವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಾನಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕನಿಷ್ಠ ರಕ್ತ ಸ್ರಾವವಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ತಾನೆಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ತೂತಿನ ತರಹದ ಗಾಯ: ಇವು ಚೂಪಾದ ಮೊನಚಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿದುದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಂಟಾದ ಬಹಳ ಆಳದ ಗಾಯಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹರಿದ ಗಾಯ: ಈ ಗಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾಂಸವು ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಹರಿದಿರುತ್ತದೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅವಯವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಾನಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ರಕ್ತಸ್ರಾವವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಪಚಾರ:

ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಗಾಯವು ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಗಾಯವನ್ನು ಪೋಷ್ಯಾಶಿಯಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟ್ ನೀರಿನ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದು. ಸುತ್ತಲೂ ಇರತಕ್ಕಂತಹ ಕೂದಲನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ರಕ್ತ ಹರಿದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತೆಗೆದು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ,ಬೋರಿಕ್ ಪುಡಿ ಅಥವಾ ನೆಬಾಸಲ್ಫಾ ಪುಡಿಯನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ, ಅರಳಿಯನ್ನು ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಬ್ಯಾಂಡೇಜ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಾಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಹೊಲಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪಶು ವೈದ್ಯರಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಗಾಯ ಮಾಯುವರೆಗೂ ಉಪಚಾರ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಪೋಷ್ಯಾಶಿಯಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟ್‌ನಿಂದ ತೊಳೆದು ಗಾಯಗಳಿಗೆ ನಂತರ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗಾಯದ ಮುಲಾಮನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಬಹು ಬೇಗನೇ ಗಾಯಗಳು ಮಾಯುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಗಾಯವು ಮಾಯದಿದ್ದರೆ ಆಕ್ಸಿಟ್ರಾ

ಸ್ಟೇಜ್ ಲಿಕ್ವಿಡ್ ಔಷಧ ದ್ರಾವಣ ಲೇಪನ ಮಾಡಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಅರಳಿಯನ್ನು ಔಷಧಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಿಸಿ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹುಳದ ಗಾಯಗಳು:

ಯಾವುದೇ ಗಾಯಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ನೋಣಗಳು ಕೂತು ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಗಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹುಳುಗಳು ಗಾಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಆಳವಾಗಿ ಕೊರೆದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕಿರಿ ಕಿರಿ ಮಾಡಿ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.ಕಾಲಿನ ಗೊರಸಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹುಳುಗಳು ಗಾಯವಾದರೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಸರಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಉಪಚಾರ:

ಜಾನುವಾರುಗಳ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಗಿ ಹುಳುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಒದ್ದಾಡದಂತೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಗಾಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಹುಳುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅರಳಿಯನ್ನು ಟರ್ಪೆಂಟೈನ್ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯಿಸಿ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬ್ಯಾಂಡೇಜ್ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹುಳದ ಗಾಯ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಡವಿ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು.ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ದಿವಸ ಟರ್ಪೆಂಟೈನ್ ಎಣ್ಣೆಯ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಹುಳುಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಹುಳುಗಳು ಸತ್ತು ಇಲ್ಲದಂತಾದರೆ ನಂತರ ಗಾಮಾಬೆನ್ ಜೀನ್ ಹೆಕ್ಸಕ್ಲೋರೈಡ್ (ಲೊರಾಕ್ಸಿನ್) ಮುಲಾಮನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಚ್ಚಿ ಪಟ್ಟಿಪಟ್ಟಿಬೇಕು, ಹೈಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಅಥವಾ ವಿಸ್ಪ್ರೆಕ್,ಟ್ಯಾಪಿಕ್ಯೂರ್ ಮುಲಾಮಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ 10 ರಿಂದ 15 ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಗಾಯವು ಪೂರ್ಣ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಣ ಹೊಂದುವ ಕಾಲಾವಕಾಶವು ಗಾಯದ ಗಾತ್ರ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಗಾಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪೊಟ್ಯಾಶಿಯಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟ್ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ತೊಳೆದು ನಂತರ ಸ್ಪಿರಿಟ್‌ನಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಆ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ಕುರುಗಳು

ಕಾರಣ:

ಕುರುಗಳು ಶರೀರದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಾದರೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಚರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಕುರುಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ.ಕುರು ಇನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣಾಗದೇ ಗಟ್ಟಿ ಇದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಒಡೆದು ಕೀವು ತೆಗೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಬಾರದು.

ಉಪಚಾರ:

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಕಾವು ಕೊಟ್ಟು ಪೋಲ್ಯೋನ್ನ್ನು ಹಾಕಿ ಆಯೋಡೆಕ್ಸ್ ಮುಲಾಮು ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಕುರು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕೀವು ಶೇಖರಣೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಸಾರಿ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಮವು ಬಹಳ ದಪ್ಪ ಇರುವುದರಿಂದ ಕುರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಒಡೆಯಲು ಆಸದ ಆಗದೇ ಕೀವು ಒಳಗಡೆ ಶೇಖರಣೆ ಆಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚೂಪಾದ ಚಾಕುವಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಯಿ ಮಾಡಿ ಕುರುವನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಕೀವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು (ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡಕುರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೀಟರಗಳಷ್ಟು ಕೀವು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ).

ಕೀವು ಎಲ್ಲಾ ಬಸಿದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಪೋಟ್ಯಾಶಿಯಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟ್ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೀವಿನ ಗಾಯಗಳನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಪೆರಾಕ್ಸೈಡ್‌ನಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕೀವು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಲ್ಮಶಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಗಾಯವು ಬಹು ಬೇಗನೇ ಗುಣ ಹೊಂದಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಗಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಟೆಂಚರ್ ಆಯೋಡಿನಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಿ ಗಾಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬ್ಯಾಂಡೇಜ್ ಮಾಡುವುದು ಎರಡನೆಯ ದಿವಸದಿಂದ ಹೈಪಾಸ್, ಲೋರಾಕ್ಸನ್ ಅಥವಾ ವಿಸ್‌ಪ್ರೆಕ್ ಮುಲಾಮಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಗುಣ ಕಂಡು ಬರದೇ ಇದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸಿಟ್ರಾಸೈಕ್ಲೀನ್ (ಟೆರಾಮೈಸಿನ್) ಲಿಕ್ವಿಡ್ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇದು ಬಹಳ ಗುಣಕಾರಿಯಾದ ಔಷಧಿ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಉಪಚಾರದ ನಂತರ ಕುರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಗುವುದು. ಯಾವುದೇ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೂ ಮೊದಲು ಗಾಯದ ಒಳಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಆಮೇಲೆ ಅರಳಿಯನ್ನು ಔಷಧಿಯಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಿ ಕುರುವಿನ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒತ್ತಿ ಇಡಬೇಕು. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಗಾಯವು ಬಹಳ ಬೇಗನೇ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯ ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು ನೋವಿದ್ದರೆ ನೋವು ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಗನೇ ಗುಣವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದಿನಾಲು 2-4 ಆಕ್ಸಿಟ್ರಾಸೈಕ್ಲೀನ್ (ಟೆರಾಮೈಸಿನ್) ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು 5 ದಿವಸದವರೆಗೆ ಕೊಡಬಹುದು.

ಕುಂಟುವುದು

ಹೊಡುವ ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಟುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಎತ್ತುಗಳು ಬೇಸಾಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಂಟುವುದಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಆಗಾಗ ಕುಂಟುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಾರಣ:

ಮುಳ್ಳು ಅಥವಾ ಮೊಳೆ ಚುಚ್ಚಿರುವುದು, ಉಳುಕುವುದು, ಕೀಲು ತಪ್ಪುವಿಕೆ, ಎಲುಬು ಮುರಿಯುವಿಕೆ, ಮಾಂಸ ಹರಿಯುವಿಕೆ, ವಾಯು ರೋಗ ಮತ್ತು ನರದ ದರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಕುಂಟುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಉಪಚಾರ:

ಉಪಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಂಶವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬಂಥ ದನಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಗುಣಮುಖವಾದ ನಂತರ ಹಲವು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚದೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಡುವುದು. ಮುಳ್ಳು ಅಥವಾ ಮೊಳೆ ಚುಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ನೆಲವು ಎಂದೂ ನುಣುಪಾಗಿ ಇರಬಾರದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹುರುಕು ಬರುಕು ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ತೆರನಾದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ದನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದರೆ ಆ ದನವನ್ನು ಬೇಗನೇ ಮಣ್ಣಿನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಕ್ಕಬೇಕು. ಅನಾಲ್ಟಿನ್ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು 5 ರಿಂದ 6 ರಂತೆ ದಿನಕ್ಕೆ 2 ಸಾರಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಾವು ಮತ್ತು ನೋವು ಇರುವ ಕಡೆ ಆಯೋಡೆನ್ಸ್ ಮುಲಾಮು ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಬೇಕು. ಈ ಮೇಲಿನ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಗುಣ ಕಂಡು ಬರದಿದ್ದರೆ ಪಶು ವೈದ್ಯರಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ದನಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಡುವುದು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೂಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಿದರೂ ದನಗಳು ಗುಣ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಉಪಚಾರ (ಎಲುಬು ಮುರಿದ ದನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು)

ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾದರೂ ದನಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಅಂಗಾತ ಎಂದೂ ಬೀಳಬಾರದು. ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದ ದನಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ದನಗಳಿಗೆ ಗೊಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದ್ರವ ರೂಪದ ಔಷಧ ಅಥವಾ ಆಹಾರವನ್ನು ಕುಡಿಸಬಾರದು. ದನಗಳು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂತಾಗ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ದನ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವು ಎಂದೂ ಆರಾಮ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆತ್ತಿ ಗಾಯವಾಗಿ ಹುಳು ಬಿದ್ದ ಶರೀರವೆಲ್ಲ ಕೊಳೆತು ಕೊನೆಯುಸಿರು ಎಳೆಯುತ್ತವೆ. ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ದನಗಳನ್ನು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೆತ್ತಗಿನ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಉಸುಕಿನ(ಮಳಲು) ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಬೇಕು. ಸೊಂಟದ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲುಗಳ ಪಾರ್ಶ್ವ ವಾಯುದಿಂದ ನರಕುತ್ತಿರುವ ದನಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಂದರದ ತರಹ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದನಗಳು ಗುಣವಮುಖವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ದನಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ತೂಕಕ್ಕೆ ಕೆಳ ಮಗ್ಗಲಿನ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ನರಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಆಗಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆರಾಮ ಆಗತಕ್ಕ ದನಗಳು ಕೂಡಾ ಆರಾಮ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಶು ವೈದ್ಯರಿಂದ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಆರಾಮ ಆಗುವವರೆಗೂ ಮಾಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವುದು

ದನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೇನೆ. ಈ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬಿರುವುದರಿಂದ ದನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ನೋವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಕಾರಣ: ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವಿಕೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಬೇಗನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಹಳ ಎಳೆಯ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಬಳ್ಳಿಗಳಾದ ಅವರೆ, ಅಲಸಂದಿ, ಕುದುರೆಮೆಂತೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಹಸಿ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವುದು. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಉದಾ: ಬಟಾಟಿ(ಆಲೂಗಡ್ಡೆ), ಬೆಂಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತೀವ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಎಡಗಡೆಯ ಪಕ್ಕೆಯು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಡಿದಾಗ ನಗಾರಿಯ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಸಿರಾಡಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ನಾಲಿಗೆ ಹೊರ ಚಾಚುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾದರೆ ದನಗಳು ಬಹಳ ಬೇಗನೇ ಸಾಯುತ್ತವೆ.

ಉಪಚಾರ: ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹಳ ಗುಣಕಾರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಶೇಂಗಾ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅಗಸಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು 100ಮೀ. ಲೀ. ರಿಂದ 1.0 ಲೀಟರ್ ಪ್ರಮಾಣದವರೆಗೂ ದನಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಬಹುದು. ಟೆರ್ರೆಂಟೈನ್ ಎಣ್ಣೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 30 ರಿಂದ 40 ಮೀ. ಲೀ. ನಷ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಕುಡಿಸಬಹುದು. ಬಹಳ ತೀವ್ರಕರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕುಡಿಸಿ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಗಾಳಿ ಹೊರ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಲೆಂದು ಬಾಯಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ನುಣುಪಾದ

ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಡಿಸುವುದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಹೊರ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಚಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಚಿಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ಲವಂಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಕುಡಿಸಬಹುದು. ಈ ತರಹದ ಮನೆಯ ಔಷಧಿಯಿಂದಲೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವಿಕೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಒಣ ಮೇವು ಮೇಯಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮೇಯಿಸಿದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಆಮ್ಲತೆ (ಆಸಿಡೋಸಿಸ್)

ಧಾನ್ಯಗಳಾದ ಜೋಳ, ಗೋವಿನ ಜೋಳ, ಗೋದಿ, ಭತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ, ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಅಲೂಗಡ್ಡೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಈ ಬೇನೆ ಬರುವುದು. ಈ ಬೇನೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುವಷ್ಟೇ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆ ಬರುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದನಗಳು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಂದು ಈ ಬೇನೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ದನಗಳು ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮೇವು ತಿನ್ನದೆ, ಮೆಲುಕು ಹಾಕದೇ ಹೊಟ್ಟೆಯು ಉಬ್ಬಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಯಾವುದಾದರೂ ಮನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನವು ಬಹಳ ಉಳಿದು ಅದನ್ನು ದನಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಬಹಳ ಬೇಗನೇ ಅಂದರೆ 12 ರಿಂದ 24 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೇನೆಯಿಂದ ದನಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ದನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಔಷಧೋಪಚಾರದಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದನಗಳು ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಂಕು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೇವು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ, ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಗಾರಿ ಶಬ್ದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಡಗಡೆ ಪಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಂದ ಒತ್ತಡ ಹಾಕಿದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗುಣಿಯು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಸಗಣೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಉಚ್ಚಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ತಿಂದ ಕಾಳುಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ದನಗಳು ನಿಶ್ಚಕ್ತೆಯಿಂದ ಮೇಲೇಳಲಾಗದೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು 5 ರಿಂದ 8 ದಿವಸಗಳೊಳಗಾಗಿ ಸಾಯಬಹುದು. ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಗುಣ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಉಪಚಾರ: ಇದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸೂಕ್ತವಾದ ಔಷಧವೆಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಗೆ ಉಪಯೋಸುವ ಸೋಡಾವನ್ನು 30ರಿಂದ 100 ಗ್ರಾಂ. ವರೆಗೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆಸಿ ಗೊಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಜೀರಿಗೆ, ಚಿಕ್ಕಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಗೊಟ್ಟ ಹಾಕಬೇಕು. ಆಕ್ಸಿಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ (ಟೆರಾಮೈಸಿನ್) ಅಥವಾ ಸ್ಟೆಕಿನ್ ಗುಳಿಗೆ 2 ರಿಂದ 4 ಗುಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಾರಿಗೆ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆಸಿ ಕುಡಿಸಬೇಕು. ತೀವ್ರತೆ ಇಲ್ಲದ ದನಗಳು ಬೇಗನೇ ಗುಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಗುಣವಾಗದೇ ಇರುವ ದನಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಮೂಳೆ ಮುರಿತ

ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಜೋರಾಗಿ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ ಒಳಗಿನ ಮೂಳೆಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಮುರಿಯುತ್ತವೆ. ಮೂಳೆಮುರಿತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಎಲುಬುಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗ ಆಗಿರದೇ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮುರಿದಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಎಲುಬುಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎರಡು ತುಂಡು ಅಥವಾ

ಇಲ್ಲದೇ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲುವು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಮುರಿದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿನ ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾಂಸವು ಹರಿದು ಬಹಳ ಗಾಯವಾಗಿಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಲುವು ಬಹಳ ಚೂರುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅಪಾಯವಾಗಿ ಗಾಯವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು.

ಕಾರಣ: ಈ ನಾನಾ ತರಹದ ಮೂಳೆ ಮುರಿತಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಮೂಳೆ ಮುರಿಯುವುದುಂಟು. ನುಣುಪಾದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನೆಲ ಅಥವಾ ಡಾಂಬಾರ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಳುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಾಹನಗಳ ಅಪಘಾತಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜೋರಾಗಿ ಎಲುವಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಹೊಡೆದರೂ ಸಹ ಮುರಿಯುತ್ತದೆ.

ಉಪಚಾರ: ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಮೂಳೆ ಮುರಿದ ದನಗಳನ್ನು ಪಶು ವೈದ್ಯರಿಂದಲೇ ಉಪಚರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ದನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲುಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಎಲುವುಗಳು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ, ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾಂಸ ಗಾಯವಾಗದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂಥವುಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಎರಡು ಮುರಿದ ಎಲುವಿನ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಎಳೆದು ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಯ ದಪ್ಪಗಿನ ಪದರನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದಿರಿನ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಇಟ್ಟು ಹುರಿಯಿಂದ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಕಟ್ಟು ಜಾರದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಪರಸ್ಥಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಇಂಥ ದನಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಹಳ ಸರಿದಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥ ದನಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಲವಣ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನೋವು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನಾಲ್ಜಿನ್ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಗೆ 5 ರಿಂದ 6 ರಂತೆ ಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು 2 ರಿಂದ 4 ರಂತೆ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯಂತೆ 4 ರಿಂದ 5 ದಿವಸ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ತರದ ಎಲುವು ಮುರಿದಿರುವ ದನಗಳನ್ನು ಪಶು ವೈದ್ಯರಿಂದ ಉಪಚರಿಸಬೇಕು.

ಕೋಡು ಮುರಿತ

ದನಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಡು ಮುರಿತವು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ ದನಗಳು ಜಾರಿ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಬಿದ್ದಾಗ, ಬೇರೆ ದನಗಳ ಜೊತೆ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೋಡು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗ ಮತ್ತು ಜೋರಾಗಿ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ ಕೋಡು ಮುರಿತವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು: ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಡು ಮುರಿಯುವುದುಂಟು. ಒಂದನೆಯಾದಗಿ ಕೋಡಿನ ಹೊರಗಿನ ಕವಚ ಮಾತ್ರ ಒಳಗಿನ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಕಿತ್ತು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೋಡು ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುರಿಯಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಕೋಡು ಬುಡದಿಂದ ಮೇಲ್ಬಟ್ಟಿನ ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಾದರೂ ಮುರಿಯಬಹುದು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಕೋಡು ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮುರಿಯುವುದು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಡು ಬುಡದಿಂದ ಪೂರಾ ಮುರಿಯುವುದು. ಕೆಲವಯ ಸಾರಿ ಹೊರಗಿನ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಯಾವ ಗಾಯವು ಆಗಿರದೇ ಒಳಗಿನ ಕೋಡು ಪೂರಾ ಮುರಿದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬೀಳದೇ ಚರ್ಮದ ಆಧಾರದಿಂದ ಜೋಡು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ.

ಉಪಚಾರ: ಕೋಡಿನ ಹೊರಗಿನ ಕವಚ ಕಿತ್ತು ಬಂದಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಡನ್ನು ಪೋಟ್ಲಾಶಿಯಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟ್ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಈ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ತೊಯಿಸಿದ ಅರಳಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒರೆಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೋರಿಕ್ ಪೌಡರ್ ಅಥವಾ ನೈಟ್ರೋಫೈರೋಜೋನ್ ಪೌಡರ್ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಡೆಜ್ ಸುತ್ತಬೇಕು ಅಥವಾ ಆಕ್ಸಿಟೆಟ್ರಾ ಸ್ಕ್ವೇನ್ ಲಿಕ್ವಿಡ್‌ನಲ್ಲಿ ತೊಯಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಾಯದ ಕೋಡಿನ ಮೇಲೆ ಬುಡದಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಸುತ್ತಬೇಕು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರಾ ಮುರಿದ ಕೋಡನ್ನು ಪೋಟ್ಲಾಶಿಯಂ ಪರಮಾಂಗನೇಟ್ ದ್ರಾವಣದಿಂದ ತೊಳೆದ ಮೇಲೆ ಬೋರಿಕ್ ಪೌಡರ್ ಅಥವಾ ನೈಟ್ರೋಫೈರೋಜೋನ್ ಪುಡಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಗಾಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಲಸು ಇದ್ದಾಗ ಗಾಯವನ್ನು ತೊಳೆದ ಮೇಲೆ ಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ ಲಿಕ್ವಿಡ್ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಸುರಿದು ಈ ಔಷಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಯಿಸಿದ ಅರಳಿಯನ್ನು ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬ್ಯಾಂಡೆಜ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೋಡು ಬುಡದಲ್ಲಿ ಪೂರಾಮುರಿದಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ಮುರಿದಿದ್ದಾಗ ಸರಿಯಾದ ಉಪಚಾರದ ನಂತರ ಮೇಲಿನ ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಡಿನ ಭಾಗಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಆರಾಮ ಆಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೋಡಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಚರ್ಮವು ಹರಿಯದೇ ಗಾಯ ಆಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಕೋಡನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂಡಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಕೋಡಿನ ಉದ್ದದ ಬಿದಿರನ್ನು ಒಂದು ಕೋಡಿನ ಬುಡದಿಂದ ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಿರುವ ಕೋಡಿನ ತುದಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಬಿದಿರನ್ನು ಒಂದು ಕೋಡಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಡಿನ ತುದಿಗೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಮುರಿದ ಕೋಡು ಯಾವ ಕಡೆಗೂ ಅಲುಗಾಡದೇ ಇರುವುದು. ರಕ್ತಸ್ರಾವವಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೋಡಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹುರಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಬೇಕು. ಇದನ್ನು 20 ನಿಮಿಷ ಆದ ಮೇಲೆ ಬಿಚ್ಚಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿ ನೈಟ್ರೋಫೈರೋಜೋನ್ ಪುಡಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ ಲಿಕ್ವಿಡ್ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ ಹುಷಾರು ಆಗುವವರೆಗೂ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೋಡು ಮುರಿದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದನಗಳ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ರಕ್ತವು ಸೋರುವುದುಂಟು. ಆಮೇಲೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪೂರಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ರಕ್ತವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಸೋರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸ್ಪಟಿಕದ ನೀರನ್ನು ಎರಡು ಸಾರಿಯಂತೆ ಕುಡಿಸಬೇಕು (5-8 ಗ್ರಾಂ. ಸ್ಪಟಿಕವನ್ನು ನೀರನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಬೇಕು).